

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ภายหลังจากข้อตกลง
เขตการค้าเสรีอาเซียน: กรณีศึกษาผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตร
ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

ภูริเดช ภารจรัส

๕๗๕๐๐๒๘๖๖๐
22 ส.ค. 2560

369703

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารทั่วไป
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
พฤศจิกายน 2556
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

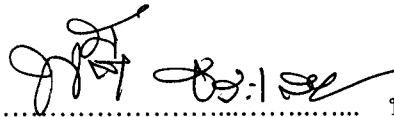
คณะกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษทางการบริหารและคณะกรรมการควบคุม
มาตรฐานวิชาปัญหาพิเศษทางการบริหาร ได้พิจารณาปัญหาพิเศษของ ภูริเดช ภารจรรัส ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารทั่วไป ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษทางการบริหาร

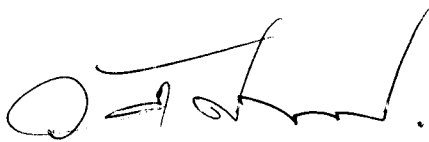

.....
(อาจารย์ชิตพล ชัยมะคัน)

คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานปัญหาพิเศษทางการบริหาร

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พันธ์ ชระเสนา)

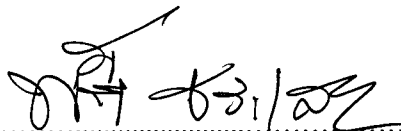

..... กรรมการ
(ดร. วลต สัพพ์พันธุ์)

..... กรรมการและเลขานุการ
(อาจารย์ชิตพล ชัยมะคัน)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจอนุมัติให้รับปัญหาพิเศษฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พันธ์ ชระเสนา)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....๒๕๖

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาเรื่อง “ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดน ไทย-กัมพูชา ภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน กรณีศึกษา ผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตร ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว” สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งโดยเฉพาะ อาจารย์ ชิตพล ชัยมะดัน และ ดร. วัลลภ ศัพท์พันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาในการจัดทำปัญหาพิเศษ โดยให้กรอบแนวคิด แนวทางในการศึกษา คำแนะนำ ได้ช่วยเหลือเสนอแนะ และแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้านของการทำปัญหาพิเศษ ส่งผลให้การศึกษา สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งเป็นประโยชน์ ต่อการศึกษาครั้งนี้ เป็นอย่างยิ่ง ผู้ศึกษาจึงขอกราบ ขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา และคณาจารย์ อื่น ๆ ทุกท่าน ที่กรุณาประสิทธิประสาทวิชา อำนวยความสะดวกในการศึกษา จนผู้ศึกษามีความรู้ นำมาใช้ในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ ผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตร ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้ ผลการศึกษาที่เป็นจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อภาครัฐ และเอกชน และผู้ที่สนใจศึกษา ส่วนคุณประโยชน์และความดีพึงได้รับจากปัญหาพิเศษฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณความดีทั้งหมด แต่บิดา มารดา ภรรยาและลูก และญาติ พี่น้องของผู้ศึกษา ที่ทำให้ มีความสำเร็จในวันนี้

ภูริเดช ภารจรัส

54930438: สาขาวิชา: การบริหารทั่วไป; รป.ม. (การบริหารทั่วไป)

คำสำคัญ: ปัญหาและอุปสรรคการค้าชายแดน/ การค้าชายแดนจังหวัดสระแก้ว

กุริเดช ภารจรรัส: ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดน ไทย-กัมพูชา ภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน: กรณีศึกษา ผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตร ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว. (PROBLEMS AND IMPACTS OF THAI ENTREPRENEURS AT THAI-CAMBODIA FREE TRADE AGREEMENT: CASE OF AGRICULTURAL PRODUCT ENTREPRENEURS IN SA KAEW PROVINCE.) อาจารย์ผู้ควบคุมปัญหาพิเศษ: ชิตพล ชัยมะดัน, ศศ.ม. 106 หน้า. ปี พ.ศ. 2556.

การวิจัยเรื่อง “ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน กรณีศึกษา ผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตร ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงสถานการณ์การค้า ขั้นตอนและวิธีการค้า ในปัจจุบันของผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตรไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา และ 2) ศึกษาถึงปัญหาตลอดจนผลกระทบของผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตรไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว 1 จุดผ่านแดนถาวรและ 3 จุดผ่อนปรน ทั้งในรายที่ส่งออกและรายที่นำเข้า จำนวนทั้งสิ้น 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปความตามประเด็นสำคัญโดยนำข้อมูลการสัมภาษณ์ เป็นรายบุคคลของกลุ่มเป้าหมายมาวิเคราะห์ตามเนื้อหาด้วยการวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า

1. สถานการณ์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชาด้านสินค้าเกษตร จากข้อมูลการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ของด่านศุลกากรอรัญประเทศ พบว่า สินค้าทางเกษตรของประเทศไทยมีการส่งออกสุกรและอาหารสัตว์ เป็นสินค้าหลักไปยังประเทศกัมพูชา ส่วนที่ประเทศไทยรับซื้อเข้ามา ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เมล็ดถั่วเหลือง มันสำปะหลัง และสัตว์น้ำ การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ในอดีตมีการเจริญเติบโต การค้าชายแดนสร้างผลกำไรให้กับผู้ประกอบการในพื้นที่มาก ต่อมาเมื่อผู้ประกอบการรายใหญ่เข้าลงทุนและดำเนินกิจการการค้าชายแดนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการรายเดิมที่ดำเนินการอยู่ได้รับผลกระทบมากขึ้น

2. ขั้นตอนและวิธีการขนส่ง พบว่า การค้าชายแดนไทยกัมพูชาจังหวัดสระแก้ว มีรูปแบบคล้ายกับการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งไม่ได้มีการทำการค้าชายเฉพาะกลุ่มผู้ค้าภายในพื้นที่

บริเวณจังหวัดชายแดนเท่านั้น แต่ประกอบด้วยผู้ค้าจากส่วนกลาง และที่อื่น ๆ เข้ามาดำเนินการค้าชายผ่านชายแดน เป็นการค้าในรูปแบบ การซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน ใช้วิธีที่ไม่ยุ่งยาก เน้นความสะดวกรวดเร็ว ซึ่งมีทั้งการค้าที่ถูกกฎหมาย (ผ่านด่านศุลกากร) และที่ผิดกฎหมาย (ลักลอบค้า) โดยมีจุดการค้าชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา คือ จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และจุดผ่อนปรนบ้านตาพระยา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว จุดผ่อนปรนบ้านหนองปรือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และจุดผ่อนปรนบ้านเขาหิน อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว การขนส่งใช้เส้นทางบกในการขนส่งโดยรถบรรทุกขนาดใหญ่

3. ประสบการณ์ในการนำเข้า/ส่งออกสินค้าการเกษตร พบว่า ผู้ประกอบการในจังหวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่ทำการค้าชายแดนมากกว่า 10 ปี แต่เป็นผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจขนาดเล็ก เริ่มจากการประกอบธุรกิจตั้งแต่กฎหมายการค้าชายแดน หรือกฎหมายระหว่างประเทศต่าง ๆ ยังไม่มีการเข้มงวดหรือมีความยุ่งยากมากนัก ขั้นตอนกระบวนการส่งออก/นำเข้า/แบบใช้วิถีชาวบ้าน/ประชาชน/ โควตา หรือการผ่านด่านถาวรและเดินพิธีการศุลกากรถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันกฎหมายการค้าชายแดน ระเบียบ ต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเศรษฐกิจนโยบายรัฐบาล ซึ่งมีความยุ่งยาก และมีความซับซ้อนมากขึ้น ผู้ประกอบการในจังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นผู้ประกอบการรายเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่ยังขาดองค์ความรู้ความชำนาญในเรื่องการนำเข้าส่งออก ขั้นตอนกระบวนการส่งออก/นำเข้า ผ่านด่านถาวรและเดินพิธีการศุลกากรที่มีขั้นตอนรายละเอียดมากขึ้น

ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน จากข้อมูลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคและผลกระทบที่มีผลต่อการค้าชายแดน เนื่องจากการส่งออกของไทยไปยังกัมพูชา ในปัจจุบัน พบว่าผู้ประกอบการชายแดนในจังหวัดสระแก้วมีปัญหาและอุปสรรคในการส่งสินค้าไปตลาดกัมพูชา โดยปัญหาเหล่านี้เกิดทั้งจากปัจจัยภายในประเทศเองและปัจจัยที่เกิดจากข้อจำกัดต่าง ๆ ภายในประเทศกัมพูชา

54930438: MAJOR: GENERAL ADMINISTRATION; M.P.A.

(GENERAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: PROBLEMS AND OBSTACLES OF BORDER TRADING/ BORDER TRADING AT SA KAEW PROVINCE/ ASEAN FREE TRADE AGREEMENT

PHOORIDETH PHARAJARAT: PROBLEMS AND IMPACTS OF THAI ENTREPRENEURS AT THAI-CAMBODIA FREE TRADE AGREEMENT: CASE OF AGRICULTURAL PRODUCT ENTREPRENEURS IN SA KAEW PROVINCE. ADVISOR: CHITTAPOL CHAIMADAN, M.A., 106 P. 2013.

The purpose of this study was twofold. First, it aimed at examining trading situations, procedures, and ways of trade among Thai entrepreneurs at Thai-Cambodia Border after ASEAN Free Trade Agreement. Second, it investigated problems and impacts of Thai entrepreneurs at Thai-Cambodia Border after ASEAN Free Trade Agreement. This study is qualitative research. The major informants were Thai entrepreneurs at one official crossing point and three temporarily permitted areas in Sa Kaew Province. These 20 entrepreneurs included those who exported and imported goods between the two countries. An interview technique was used for data collection, followed by a content analysis which included summarizing and analyzing each informant's main point.

The results of the study were as follows:

1. According to the information provided by Aranyaprathet Custom House, it was found that the major Thai agricultural products exported to Cambodia were swine and animal food. Imported goods from Cambodia to Thailand included animal corns, soybean seeds, cassavas, and sea animals. Trade at Thai-Cambodia border in the past was fruitful and profitable. However, the investment of many major new entrepreneurs affected the existing Thai entrepreneurs.

2. With reference to the procedures and transportation, the trading patterns at Thai Cambodia border were found similar to those of international trade, in which there are not only local traders but also those from central and different regions of Thailand doing trade at Thai-Cambodia border. Exchanging goods between traders from the two countries was the major

trading pattern, using a simple and convenient method of trade. Both legal and illegal trades were found at Thai-Cambodia border, especially at Klong Luk official crossing point and at three temporarily permitted areas, including Ta Praya, Nong Prue, and Khao Din in Sa Kaew Province. It was found that big-sized trucks were used as a major method of transporting goods between the two countries.

3. Regarding the experience in importing and exporting goods, it was revealed that Thai entrepreneurs have been doing this kind of business for more than 10 years. Most of them are small-sized entrepreneurs, doing business at Thai-Cambodia border since international laws and regulations between the two countries were not strictly enforced. In the past, the procedures for importing/exporting goods used by these local traders were simple when compared to those of the present trades, in which more detailed procedures are required. The majority of these local traders still lack knowledge of these procedures.

In short, it was shown that Thai entrepreneurs at Thai-Cambodia border in Sa Kaew Province, after ASEAN Free Trade Agreement, still face problems and obstacles in exporting goods to Cambodian markets. These problems and obstacles were caused by both internal factors in Thailand and some restrictions posed by Cambodia.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
ทฤษฎีเกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ.....	6
แนวคิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและองค์กรเศรษฐกิจระหว่างประเทศ.....	7
กลุ่มทางเศรษฐกิจและองค์กรเศรษฐกิจระหว่างประเทศ.....	7
ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน.....	23
สถานการณ์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา.....	31
ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสระแก้ว.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	46
รูปแบบของการวิจัย.....	46
ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย.....	47
การเลือกพื้นที่ศึกษา.....	47
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล.....	49
4 ผลการวิจัย.....	50
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์.....	51
ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ถึงสถานการณ์การค้า ขั้นตอนและวิธีการค้า ในปัจจุบัน ของผู้ประกอบไทย บริเวณชายแดน ไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน	53
ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบไทยบริเวณชายแดน ไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน	59
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	64
สรุปผลการวิจัย.....	64
อภิปรายผลการวิจัย.....	69
ข้อเสนอแนะ.....	76
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก.....	81
ภาคผนวก ก	82
ภาคผนวก ข	87
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	104

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	มูลค่าการค้าชายแดน ปี พ.ศ. 2552-2555 (มกราคม).....	31
2	มูลค่าการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ปี พ.ศ. 2552-2555 (มกราคม).....	33
3	สถิติมูลค่าสินค้าส่งออก-นำเข้า ด้านศุลกากรอรัญประเทศปี พ.ศ. 2548-2551	38
4	สินค้านำเข้า-ส่งออกที่มีมูลค่าสูงสุด 10 อันดับของด่านอรัญประเทศ ประจำปีงบประมาณ 2555	39
5	ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการการค้าชายแดนที่ให้ข้อมูลสำคัญ	51
6	ข้อมูลประเภทการประกอบการ ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพ และรายได้	52

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
2 แผนภูมิที่ตั้งและอาณาเขต.....	35

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ที่ก่อให้เกิดการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน เกิดการเคลื่อนย้าย สินค้า ทุนและแรงงานระหว่างประเทศอย่างเสรี ส่งผลให้แต่ละประเทศ มีการรวมกลุ่มกันมากขึ้นเป็นลำดับ ทั้งในระดับทวีป ภูมิภาค และพหุภาคีเพื่อพึ่งพาอาศัยกันและ สร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจของประเทศและกลุ่มนั้น ๆ หนึ่งในนั้นคือ ความร่วมมือจัดตั้ง เขตการค้าเสรี (Free Trade Area/ Agreement: FTA) เพื่อขจัดอุปสรรคทางการค้า ยกเลิกภาษี ทางการค้าระหว่างกัน มีการเคลื่อนย้ายสินค้าโดยเสรีระหว่างประเทศสมาชิก โดยประเทศสมาชิก ยังจัดเก็บภาษีศุลกากรกับประเทศนอกกลุ่มได้ตามนโยบายของตนเอง

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรืออาเซียน ก็เป็นองค์กรทางภูมิรัฐศาสตร์และองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประเทศสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน ลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่า จัดตั้งโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อความร่วมมือในการเพิ่มอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม วัฒนธรรมในกลุ่ม ประเทศสมาชิก และการธำรงรักษาสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค และเปิด โอกาสให้คลายข้อ พิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอย่างสันติ และกำลังจะก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558

เขตการค้าเสรีอาเซียน (Association of South-East Asian Nations Free Trade Area: AFTA) เป็นการร่วมมือกันทางการค้าที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2535 มีวัตถุประสงค์เพื่อดึงดูด การลงทุนจากต่างประเทศ และการเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขันด้านสินค้าของอาเซียน ในตลาดโลกได้ โดยมีหลักการที่สำคัญคือ การลดภาษีศุลกากรระหว่างกันเหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 10 ปี (พ.ศ. 2536-2546)

จังหวัดสระแก้ว เป็นหนึ่งจังหวัดที่มีชายแดนติดกับประเทศกัมพูชา ซึ่งมีจุดการค้า ชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา เป็นจุดผ่านแดนถาวรที่บ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัด สระแก้ว จุดผ่อนปรนที่บ้านตาพระยา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้วและบ้านเขาดิน อำเภอ คลองหาด จังหวัดสระแก้ว จุดการค้าที่สำคัญคือ ตลาดโรงเกลือ บ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งมีมูลค่าการค้าสูงที่สุด ซึ่งจากระบบเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบันเป็นการร่วมมือ กันทั้งในระดับทวีป ระดับประเทศ เพื่อแสวงหาตลาดและแหล่งเศรษฐกิจใหม่ ๆ ตลอดเวลา

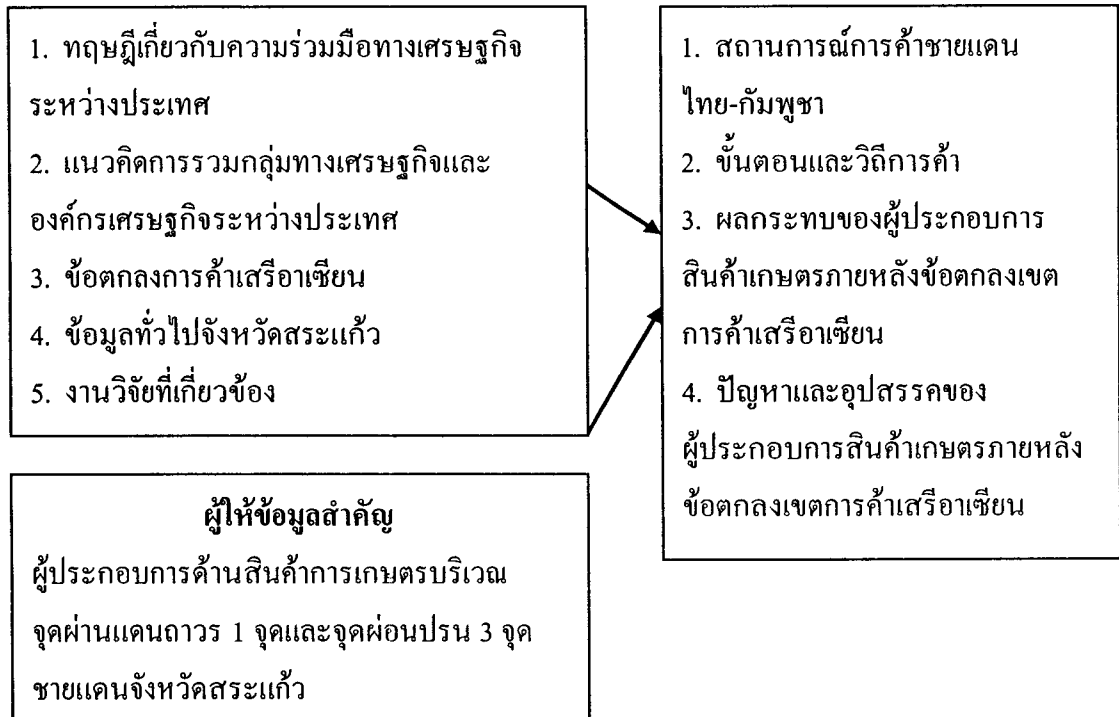
ในระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ที่เน้นความร่วมมือทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นการรวมกลุ่มอาเซียนและข้อตกลงทางการค้าเสรีอาเซียน จนเป็นผลต่อเนื่องมุ่งไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) จังหวัดสระแก้วจึงมีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจในอนาคต

จากสถานการณ์ดังกล่าวและความสำคัญของจังหวัดสระแก้วดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบไทยด้านสินค้าเกษตรบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา พื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน โดยมุ่งศึกษาถึงมีลักษณะสภาพแวดล้อมทั่วไป เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ของจังหวัดสระแก้ว มีเหมาะสมและพร้อมสำหรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือไม่อย่างไร การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบ จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา อุปสรรคอย่างไร และรูปแบบการเตรียมความพร้อมแนวทาง นโยบาย ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ของจังหวัดสระแก้ว ควรเป็นอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลให้กับภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการปรับปรุงและพัฒนาการค้าชายแดนของจังหวัดสระแก้วและประเทศไทยเพื่อเตรียมพร้อมการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การค้า ขั้นตอนและวิธีการค้า ในปัจจุบันของผู้ประกอบด้านสินค้าเกษตรไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบด้านสินค้าเกษตรไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงสถานการณ์การค้า ขั้นตอนและวิธีการค้า ในปัจจุบันของผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตรไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน
2. ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตรไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน
3. ผลการศึกษาที่ได้เป็นข้อมูลให้ภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงและพัฒนาการค้าชายแดนของจังหวัดสระแก้วและประเทศไทยเพื่อเตรียมพร้อมการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงสถานการณ์การค้า ขั้นตอนและวิธีการค้า ในปัจจุบันของผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตรไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา และศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากร การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ประกอบการด้านสินค้าการเกษตร ในเขตพื้นที่ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 20 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัย และเก็บข้อมูลในช่วงเดือน มกราคม พ.ศ. 2556 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

เขตการค้าเสรีอาเซียน หมายถึง ข้อตกลงทางการค้า สำหรับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในฐานะที่เป็นฐานการผลิตที่สำคัญเพื่อป้อนสินค้าสู่ตลาดโลก โดยอาศัยการเปิดเสรีด้านการค้าและการลดภาษีและอุปสรรคข้อกีดขวางทางการค้าที่มีใ้ภาษี รวมทั้งการปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาษีศุลกากร เพื่อเอื้ออำนวยต่อการค้าเสรี

การค้าชายแดน หมายถึง การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า ของประเทศที่มี พรมแดนติดกัน เพื่อใช้ในการบริโภค หรืออุปโภค กันในประเทศของตนเอง โดยที่สินค้านั้นไม่ได้มีการขนส่งต่อไปยังประเทศที่สาม

พื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว หมายถึง พื้นที่บริเวณแนวชายแดนซึ่งประกอบด้วย อำเภออรัญประเทศ อำเภอลองหาด อำเภอตาพระยา และอำเภอ โศภสูง จังหวัดสระแก้ว ปัญหาและอุปสรรค หมายถึง สาเหตุ หรือปัจจัยที่ทำให้การนำเข้าข้อตกลงการค้าเสรี อาเซียน ไปดำเนินการไม่บรรลุผลตามที่คาดหมายไว้หรือการไม่มีการดำเนินการ

ผลกระทบ หมายถึง ผลที่ก่อให้เกิดผลดีหรือผลด้านบวกต่อผู้ประกอบการคือ ภาษีการนำเข้าเป็นศูนย์ทำให้โอกาสการขยายการส่งออกไปยังตลาดอาเซียนได้เพิ่มขึ้นและการนำเข้าวัตถุดิบจากอาเซียนมีคุณภาพและราคาต่ำ ส่วนผลเสียหรือ ผลกระทบด้านลบคือสินค้าประเภทเดียวกันจากอาเซียนเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น อาจทำให้สินค้าไทยคุณภาพด้อยและต้นทุนสูงขึ้น เสียตลาดได้

ผู้ประกอบการด้านสินค้าการเกษตร หมายถึง ผู้ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าด้านการเกษตร
ในพื้นที่จังหวัดสระแก้วที่ส่งออก สุกรและอาหารสัตว์ และนำเข้า ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เมล็ดถั่วเหลือง
เศษกระดาษ สัตว์น้ำ มันเส้น และแป้งมันสำปะหลัง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ภายหลังข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน กรณีศึกษา ผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตร ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์การค้า ขั้นตอนและวิธีการค้า ในปัจจุบันของผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตรไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา และศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน ผู้วิจัยได้ทำการทบทวน แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
2. แนวคิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและองค์การเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
3. กลุ่มทางเศรษฐกิจและองค์การเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
4. ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน
5. สถานการณ์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา
6. ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสระแก้ว
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีเกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ทฤษฎีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

1. ทฤษฎีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจด้านสภาพศุลกากรที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีของจาคอบ ไวนเนอร์ ซึ่งกล่าวถึงผลของการสร้างการค้า และการเปลี่ยนทิศทางการค้า
2. ทฤษฎีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจด้านการเงินและการคลังที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีของมันเดลล์ ทฤษฎีเหล่านี้กล่าวถึง การจัดตั้งอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสมที่สุด

ทฤษฎีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจด้านสภาพศุลกากร

แนวคิดที่สำคัญของจาคอบ ไวนเนอร์ การรวมกลุ่มเป็นสภาพศุลกากรจะเกิดผลดีต่อเมื่อมีการสร้างการค้าเกิดขึ้น ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงทิศทางการค้าเกิดขึ้น การรวมกลุ่มเป็นสภาพศุลกากรก็ย่อมไร้ประโยชน์

ทฤษฎีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจด้านการเงินและการคลัง

แนวคิดที่สำคัญของเมนเดลต์เกี่ยวกับการจัดอาณาเขตเงินตราเหมาะสมที่สุด คือ มีเงินตราเพียงสกุลเดียว หรือถ้ามีหลายสกุลต้องกำหนดให้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่

แนวคิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและองค์กรเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ หมายถึง การที่ประเทศมากกว่า หนึ่งประเทศ ขึ้นไป มารวมกันอย่างเป็นทางการ เพื่อความร่วมมือหรือรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน

ประเภทของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

การให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ มีหลายลักษณะ พอสรุปได้ดังนี้

1. เขตการค้าเสรี คือ การยกเลิกภาษีนำเข้าและข้อจำกัดทางการค้าระหว่างสมาชิก
2. สหภาพศุลกากร คือการกำหนดอัตราภาษีนำเข้าในอัตราเดียวกันระหว่างสมาชิก ซึ่งมีผลต่อประเทศที่มีใช้สมาชิก
3. ตลาดร่วม คือ การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ เงินทุน เทคโนโลยี และแรงงานระหว่างสมาชิกได้อย่างเสรี
4. สหภาพเศรษฐกิจ คือ การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างสมาชิกได้อย่างเสรี มีการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจส่วนรวมระหว่างประเทศสมาชิกและมีการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน

กลุ่มทางเศรษฐกิจและองค์กรเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

การที่แต่ละประเทศมีศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติและมนุษย์ไม่เท่ากัน เป็นสาเหตุสำคัญเบื้องต้น ที่ทำให้สภาพเศรษฐกิจของแต่ละประเทศแตกต่างกัน แม้ประเทศ นั้น ๆ จะอยู่ในภูมิภาคเดียวกันหรือมีสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ใกล้เคียงกันหลายอย่างก็ตาม ปัจจุบันนี้ประเทศต่าง ๆ จึงหันมาให้ความร่วมมือ เพื่อช่วยเหลือกันมากขึ้นโดยการรวมกลุ่มกัน เพื่อผล ประโยชน์ทางเศรษฐกิจและจัดตั้งเป็นสมาชิก สนธิสัญญา หรือองค์การระหว่างประเทศขึ้นมา

องค์การระหว่างประเทศเพื่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและมีความสัมพันธ์กับประเทศไทย ได้แก่

1. สหภาพยุโรป
2. องค์การการค้าโลก
3. กลุ่มประเทศผู้ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออก
4. สมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป
5. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

6. ข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ
7. สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
8. เขตการค้าเสรีอาเซียน

สหภาพยุโรป (European Union EU)

สหภาพยุโรป พัฒนามาจากประชาคมยุโรป ซึ่งเป็นกลุ่มที่รวมองค์การทางเศรษฐกิจ 3 องค์การเข้าด้วยกัน คือ ประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้ายุโรป ประชาคมเศรษฐกิจยุโรปหรือตลาดร่วมยุโรปและประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรป จัดตั้งขึ้นเพื่อยกระดับทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปให้ดีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือของประเทศสมาชิก

ประวัติก่อตั้ง

พ.ศ. 2493 ประเทศฝรั่งเศสมีโครงการจะก่อตั้งประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้ายุโรป (The European Coal and Steel Community: ECSC) ขึ้น เพราะนอกจากจะเป็น การช่วยยกฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศในยุโรปแล้ว ยังเป็นการสร้างพื้นฐาน ในการที่จะก้าวไปสู่การเป็นสหพันธรัฐในอนาคตอีกด้วย ฝรั่งเศสจึงขอความร่วมมือ จากประเทศต่าง ๆ ในยุโรป โดยการแถลงการณ์ต่อบรรดาผู้แทนของหนังสือพิมพ์ทั่วโลก และเมื่อฝรั่งเศสแถลงการณ์ออกไปแล้ว ประเทศเยอรมนี เบลเยียม อิตาลี ลักเซมเบิร์ก และเนเธอร์แลนด์ ได้ตกลงร่วมกันสมัครเข้าเป็นสมาชิก และได้จัดตั้งเป็นองค์การ ECSC อย่างเป็นทางการขึ้น เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2494

ต่อมาผู้นำทั้ง 6 ได้ร่วมกันจัดตั้งองค์การป้องกันยุโรป (European Defence Council: EDC) ขึ้นอีกองค์การหนึ่ง เพื่อให้ประเทศสมาชิกได้มีความร่วมมือกันทางการเมือง และเพื่อเป็นการสนับสนุนองค์การนาโตด้วย และในการจัดตั้งองค์การนี้ จะทำให้ยุโรปมีกองทัพที่สมบูรณ์ แต่ EDC ก็ไม่สามารถดำเนินงานต่อไปได้ เพราะรัฐสภาของฝรั่งเศสไม่ยอมให้สัตยาบัน แต่ด้วยความจำเป็นที่ยุโรปจะต้องมี นโยบายต่างประเทศร่วมกันเพื่อจะให้กองทัพมีบูรณภาพ รัฐมนตรีการต่างประเทศ ของประเทศสมาชิกทั้ง 6 จึงมอบหมายหน้าที่ให้สภาของ ECSC เตรียมโครงการจัดตั้งประชาคมการเมืองยุโรป (European Political Community: EPC) ขึ้น เพื่อเสนอต่อรัฐบาลของประเทศทั้ง 6 องค์การ EPC มีจุดประสงค์ ที่จะดำเนินนโยบายทางการเมืองต่างประเทศและการป้องกันประเทศ แต่ก็ถูกวิจารณ์อย่างรุนแรง ดังนั้น EPC จึงต้องล้มเลิกโครงการไป ต่อมาประเทศทั้ง 6 ก็เปลี่ยนแนวทาง จากการรวมตัวทางการเมืองมาเป็นการรวมตัวทางเศรษฐกิจแทน และได้ร่วมมือกันก่อตั้ง กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรปหรือตลาดร่วมยุโรป (The European Economic Community: EEC) และประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรปหรือยูเรตอม (European Atomic Energy Community: EAEC หรือ Euratom) ขึ้นใน พ.ศ. 2500 การก่อตั้งองค์การทั้ง 2 นี้ ก็เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่สำคัญของยุโรปตะวันตก คือ ECSC, EEC,

และ FAEC โดยเฉพาะองค์การ EEC และ EAEC นี้ มีลักษณะคล้ายคลึงกับ ECSC มาก แต่มีอำนาจน้อยกว่า ECSC และต่อมาเพื่อเป็นการเสริมสร้างความมั่นคง ให้แก่ทวีปยุโรป จึงมีการรวมองค์การบริหารของ ECSC, EEC และ EAEC เข้าด้วยกัน ใช้ชื่อว่า ประชาคมยุโรป (European Community: EC) ใน พ.ศ. 2510 เพื่อผลประโยชน์ ทางด้านเศรษฐกิจ ต่อมาเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2536 เปลี่ยนชื่อเป็น สหภาพยุโรป (European Union: EU) ขึ้น เพราะนอกจากจะร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ยังเป็นองค์การความร่วมมือทางการเมืองระหว่างประเทศสมาชิกด้วย

ในปัจจุบัน EU มีสมาชิก 15 ประเทศ โดยได้รับสมาชิกใหม่เข้ามาร่วมตามลำดับก่อนหลัง ดังนี้

สมาชิกเดิม: ฝรั่งเศส เยอรมนี เบลเยียม อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์

พ.ศ. 2516: เดนมาร์ก ไอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร

พ.ศ. 2522: กรีซ

พ.ศ. 2529: โปรตุเกส สเปน

พ.ศ. 2538: ออสเตรีย ฟินแลนด์ และสวีเดน

วัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง

1. เพื่อรวบรวมระบบเศรษฐกิจ ความร่วมมือในการพัฒนาสังคม และการปกครองแบบประชาธิปไตยของประเทศสมาชิกให้เป็นอันหนึ่งอันเดียว
  2. เพื่อยกระดับการดำรงชีวิตของประชากรชาวยุโรปให้ดีขึ้น
  3. เพื่อจัดตั้งสหภาพศุลกากรโดยการขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ทางการค้าระหว่างประเทศ
- วัตถุประสงค์ของการเป็นสหภาพเศรษฐกิจและการเงิน**
1. ให้ประเทศสมาชิกทั้งหมดมีการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน (Single Currency)
  2. ให้มีการจัดตั้งสถาบันการเงินแห่งยุโรป (European Monetary Institute: EMI)
- ขึ้นภายในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2537 เพื่อเป็นการรองรับการจัดตั้งธนาคารกลางยุโรป (European Central Bank: ECB) ซึ่งมีหน้าที่ในการออกเงินตราสกุลเดียวกัน เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการค้าระหว่างประเทศสมาชิก
3. ให้ประเทศสมาชิกประสานงานนโยบายเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ เพื่อลดความแตกต่างทางด้านค่าเงินของแต่ละประเทศ

ผลการปฏิบัติงาน

ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนกระทั่งถึง พ.ศ. 2525 ปรากฏว่าสหภาพยุโรป ได้มีการติดต่อค้าขายระหว่างกัน มีมูลค่าสูงถึง 25 เท่าของ พ.ศ. 2501 และในการค้ากับต่างประเทศโดยเฉพาะ ในกลุ่มประเทศที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด หากเปรียบเทียบการค้าใน พ.ศ. 2501 และ พ.ศ. 2525 แล้วปรากฏว่า

สหภาพยุโรปส่งสินค้าออกไปยังกลุ่มประเทศที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด มีมูลค่าสูงถึง 18 เท่า และ
 ส่งสินค้าเข้าสูงขึ้นถึง 13 เท่าของ พ.ศ. 2501 ทั้งนี้ก็เพราะสหภาพยุโรปได้เลิกการจำกัด
 ปริมาณสินค้าเข้าและยกเลิกระบบภาษีศุลกากรจาก ประเทศสมาชิกอย่างเด็ดขาดและลดหย่อน
 ข้อจำกัดอื่น ๆ แก่ประเทศนอกกลุ่มสมาชิกลง

กล่าวได้ว่า สหภาพยุโรปได้พัฒนาไปจนถึงระดับการเป็นสหภาพเศรษฐกิจ
 สมบูรณ์แบบ อันเป็นขั้นสูงสุดของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ สหภาพยุโรปจึงได้ก้าวขึ้นมา
 เป็นองค์การความร่วมมือ ทางด้านการเมือง กล่าวคือ ใน พ.ศ. 2534 สภาสหภาพยุโรป
 (EU Parliament) ได้คัดเลือกเจ้าหน้าที่บริหารขึ้นมา 20 คน เพื่อจัดให้มีการประชุมระหว่างประเทศ
 และดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญา มาสทริคต์ ในการที่จะให้ประเทศสมาชิกได้
 ใช้เงินหน่วยเดียวกัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 หรืออย่างช้าไม่เกิน พ.ศ. 2545 และกำหนดกรอบนโยบาย
 ป้องกันประเทศ และนโยบายต่างประเทศร่วมกัน แต่การดำเนินการดังกล่าว ยังต้องประชุม
 ปรีกษาหารือกันต่อไป ทั้งนี้เพราะประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป ต่างมีภาระเศรษฐกิจ สังคม
 และประชากรแตกต่างกัน

สำหรับความคืบหน้าในด้านความร่วมมือกันทางการเงิน สหภาพยุโรปได้ตั้งธนาคาร
 กลางยุโรปขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2541 และตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2541 สมาชิกสหภาพยุโรป
 11 ประเทศ (ยกเว้น สหราชอาณาจักร เดนมาร์ก สวีเดน และกรีซ) ได้เริ่มร่วมกันใช้เงินสกุลเดียว

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกลุ่มสหภาพยุโรป

1. ด้านการเมือง ไทยกับประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มสหภาพยุโรปได้มีความสัมพันธ์อันดี
 ตลอดมาโดยมีผู้นำของแต่ละฝ่ายได้เดินทางไป เยี่ยมเยือนเพื่อกระชับสัมพันธ์ไมตรีต่อกัน

2. ด้านการค้าขาย ไทยได้มีการค้าขายกับประเทศสมาชิกของกลุ่มสหภาพยุโรป
 มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยเฉพาะกับสหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ เยอรมนี อิตาลี
 และเดนมาร์ก กระทั่งถึงปัจจุบัน ไทยก็ยังมีสัมพันธ์ไมตรีทางการค้ากับประเทศเหล่านี้อยู่ สินค้า
 สำคัญของไทยที่ส่งให้กับประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป ได้แก่ มันสำปะหลัง
 สิ่งทอ และเสื้อผ้าสำเร็จรูป ส่วนสินค้าที่ไทยนำเข้า ได้แก่ เครื่องจักรกล และยานยนต์

3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม ไทยมักจะได้รับความสนใจและความช่วยเหลือจาก
 ประเทศสมาชิกในกลุ่มสหภาพยุโรป อยู่เสมอ เช่น การส่งนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ
 มาให้คำแนะนำหรือเป็นที่ปรึกษา โครงการต่าง ๆ และการให้ทุนแก่นักศึกษาไทยไปศึกษาต่อ ณ
 ประเทศเหล่านั้น

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO)

องค์การการค้าโลก เป็นองค์การระหว่างประเทศที่พัฒนามาจากข้อตกลงทั่วไป ว่าด้วย ภาษีศุลกากรและการค้าหรือแกตต์ (GATT: General Agreement of Tariffs and Trade) เป็นองค์การ ความร่วมมือทางการค้าเพื่อจำกัดระบบ โควตา และภาษีอากรค้าระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งเป็น ข้อตกลงที่ยอมรับกันมากว่าข้อตกลงที่ได้กำหนดขึ้น โดยทบวงการชำนัญพิเศษทางด้านเศรษฐกิจ ของสหประชาชาติ และข้อตกลงนี้ ได้ขยายวงกว้างขึ้นจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป และใน พ.ศ. 2538 แกตต์ได้พัฒนามาเป็น องค์การการค้าโลก ทำให้มีบทบาทและมีอำนาจหน้าที่ที่กว้างขวางขึ้นไปอีก

ประวัติก่อตั้ง

แกตต์หรือข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า เป็นสนธิสัญญาทางการค้า ระหว่างประเทศ เริ่มดำเนินงานเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2491 มีสมาชิกร่วมก่อตั้ง 23 ประเทศ มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ใน พ.ศ. 2542 มีประเทศที่เข้าร่วม เป็นสมาชิกของแกตต์ทั้งสิ้นจำนวน 128 ประเทศ

องค์การการค้าโลกที่พัฒนามาจากแนวทางดำเนินการของแกตต์ เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 ด้วยสมาชิกเริ่มแรก 81 ประเทศ ปัจจุบันมีสมาชิก 144 ประเทศ ใช้สำนักงาน ใหญ่ของแกตต์เดิมที่เจนีวาเป็นสำนักงานใหญ่ขององค์การการค้าโลก

วัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง

1. เพื่อพัฒนาระบบการค้าเสรีระหว่างประเทศ
2. เพื่อกำกับการดำเนินการของประเทศสมาชิกให้เป็นไปตามข้อตกลงแกตต์ และ องค์การการค้าโลก
3. เพื่อยุติกรณีพิพาททางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก
4. เพื่อเป็นเวทีเจรจาการค้าของประเทศสมาชิก

หน้าที่ขององค์การการค้าโลก

1. บริหารความตกลงและบันทึกความเข้าใจที่เป็นผลจากการเจรจาในกรอบของ GATT/ WTO รวม 28 ฉบับ โดยผ่านคณะมนตรีและคณะกรรมการต่าง ๆ รวมทั้งการดูแลให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณี
2. เป็นเวทีเพื่อเจรจาลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกในรูปของ มาตรการภาษีศุลกากร และมาตรการที่มีใ้เสียภาษีศุลกากร
3. เป็นเวทีสำหรับแก้ไขข้อขัดแย้งทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก และ หากไม่สามารถทำการตกลงกันได้ ก็จะจัดตั้งคณะผู้พิจารณาซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง และให้ข้อเสนอแนะ

4. ติดตามสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ และจัดให้มีการทบทวน นโยบายการค้าของประเทศสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการตรวจสอบให้เป็นไป ในแนวทางการค้าเสรีและตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป

5. ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาในด้านข้อมูล ข้อเสนอแนะเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีได้อย่างเพียงพอ ตลอดจนทำการศึกษเกี่ยวกับประเด็นการค้าที่สำคัญ ๆ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ประเทศสมาชิก

6. ประสานงานกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก (World Bank) เพื่อให้นโยบายเศรษฐกิจโลกสอดคล้องกันยิ่งขึ้น

องค์กร การค้าโลกมีขอบข่ายความรับผิดชอบกว้างขวางกว่าแอกต์ เพราะแอกต์ดูแลเฉพาะการค้าสินค้าเท่านั้น ส่วนองค์กรการค้าโลกนอกจากดูแลการค้าสินค้าแล้ว ยังต้องรับผิดชอบดูแลการค้าบริการสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและการลงทุนที่เกี่ยวข้อง ข้องกับการค้าด้วย

ผลการปฏิบัติงาน

จากการก่อตั้งแอกต์ขึ้นมา ใน พ.ศ. 2491 ทำให้มีผลในการควบคุมต่อระบบภาษีอากรและการค้าของโลกมากกว่าร้อยละ 80 ของสินค้าออกทั้งหมด และประเทศสมาชิกได้มีโอกาสทำการตกลงกันในโครงการใหญ่หลายเรื่องได้สำเร็จ เช่น การลดพิกัดอัตราภาษีศุลกากรภายในประเทศสมาชิก ยกเลิกข้อจำกัดเกี่ยวกับสินค้าเข้า และข้อจำกัดในการปฏิบัติทางการค้า เป็นต้น ทำให้การหมุนเวียนขอสินค้านี้ระหว่างประเทศคล่องตัวขึ้น และสินค้าส่งออกมีการกระจายตัวสูงขึ้น แอกต์ได้มีการเจรจามาแล้ว 8 รอบ โดยรอบที่ 8 เรียกว่า การเจรจาอบอุรุกวัย (Uruguay Round) ผลจากการเจรจาครั้งนี้ตกลงให้จัดตั้งองค์การการค้าโลกขึ้นเพื่อทำหน้าที่ บริหารข้อตกลงแอกต์ และทำให้เกิดความสำเร็จทางการค้าหลายประการ เช่น การลดภาษีศุลกากรสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมและสิ่งทอ การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สิน ทางปัญญา การคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ การลงทุนเกี่ยวกับการค้า

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับองค์การการค้าโลก

ทุกปีจะมีคำร้องจากประเทศสมาชิกเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการค้าต่าง ๆ แต่จากการเจรจกัน ปัญหาส่วนใหญ่สามารถตกลงกันได้ นับได้ว่าองค์การการค้าโลก เป็นองค์การทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน องค์การหนึ่งในปัจจุบัน

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของแอกต์ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2525 นับเป็นประเทศที่ 88 และได้ผูกพันอัตราภาษีศุลกากรของสินค้าไว้ 93 รายการ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับสิทธิประโยชน์ที่ประเทศภาคีอื่นผูกพันไว้ด้วย หลังจากแอกต์ได้พัฒนามาเป็นองค์การการค้าโลกแล้ว ไทยได้เข้าเป็นลำดับสมาชิกที่ 59 เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2537

โดยมีฐานะเป็นสมาชิกผู้ก่อตั้งด้วยประเทศหนึ่ง ไทยได้รับประโยชน์ทั้งจากการลดภาษีศุลกากร การยกเลิก และปรับปรุงกฎระเบียบทางการค้าให้รัดกุมและเป็นธรรมมากขึ้น

ผลประโยชน์ที่ไทยได้รับจากการเป็นภาคีสมาชิกขององค์การการค้าโลก

1. มีหลักประกันทางการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพราะข้อผูกพันที่มีต่อองค์การการค้าโลกภาคีสมาชิกจะละเมิดไม่ได้ ถ้ามีการละเมิดเกิดขึ้น ประเทศนั้นจะต้องเจรจา และชดเชยให้กับประเทศที่เสียหาย
2. ได้รับประโยชน์ตามสิทธิและสิทธิพิเศษ ไทยได้รับสิทธิพิเศษรวมทั้งข้อปฏิบัติที่องค์การการค้าโลกกำหนดให้แก่ประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งไทยอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย
3. ขยายการค้า การลดหย่อนภาษีศุลกากรและมาตรการทางการค้าอื่นของประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย ทำให้ไทยส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้มากขึ้น
4. ได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการ ไทยได้รับความช่วยเหลือจากองค์การการค้าโลกหลายประการ เช่น การฝึกอบรมทางการค้า การได้รับข้อมูล เอกสารและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ทางการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น
5. มีเวทีสำหรับร้องเรียน ในการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศรวมถึงการร่วมกับประเทศภาคีอื่น ๆ ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน องค์การการค้าโลกเป็นองค์การกลางสำหรับการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้มีอำนาจต่อรองสูงขึ้นและผลักดันให้การแก้ปัญหาบรรลุปเป้าหมายตามต้องการ

กลุ่มประเทศผู้ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออก Organization of Petroleum Exporting Countries (OPEC)

กลุ่มประเทศผู้ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออก เป็นองค์การนานาชาติที่จัดตั้งขึ้นเพื่อความร่วมมือ ทางด้านนโยบายน้ำมัน และช่วยเหลือด้านเทคนิคเศรษฐกิจแก่ประเทศสมาชิก

ประวัติการก่อตั้ง

โอเปคจัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2503 โดยอิหร่าน คูเวต ซาอุดีอาระเบีย และเวเนซุเอลา ต่อมาเพิ่มสมาชิกเพิ่มอีก 8 ประเทศ ได้แก่ กาตาร์ อินโดนีเซีย ลิเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ แอลจีเรีย ไนจีเรีย เอกวาดอร์ และกาบอง รวมเป็นสมาชิก 13 ประเทศ ต่อมาเอกวาดอร์ลาออกเมื่อ พ.ศ. 2535 และกาบองลาออก พ.ศ. 2538 ปัจจุบันจึงเหลือสมาชิกเพียง 11 ประเทศ เดิมโอเปคมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ต่อมาใน พ.ศ. 2508 ได้ย้ายไปอยู่ที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย

วัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง

ในระยะเริ่มต้นในการก่อตั้งกลุ่มโอเปกขึ้นมา การขุดเจาะน้ำมันในประเทศสมาชิกต่างเป็นการลงทุนและดำเนินการโดยบริษัทต่างชาติ ประเทศเจ้าของบ่อน้ำมันได้รับค่าภาคหลวงตอบแทน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนน้อย การร่วมมือของกลุ่มโอเปกในช่วงนี้ จึงมีจุดมุ่งหมายสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อเจรจากับบริษัทผู้ได้รับสัมปทานการตั้งกองทุนน้ำมันดิบให้เท่ากันทุกประเทศ
2. เพื่อนำราคาน้ำมันดิบที่เป็นผลมาจากการเจรจาใช้เป็นหลักฐานในการคำนวณเป็นรายได้ของประเทศ

3. เพื่อเป็นอำนาจต่อรองในการยึดครองหรือโอนกิจการน้ำมันเป็นของรัฐต่อไป กลุ่มโอเปกได้ดำเนินงานไปตามจุดประสงค์จนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ และต่อมาเมื่อมีสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก 8 ประเทศ ทำให้มีอำนาจต่อรองมากขึ้นและขยายวัตถุประสงค์เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกมากขึ้นคือ

1. เพื่อปกป้องราคาน้ำมันตกต่ำและเจรจาขายน้ำมันดิบในเงื่อนไขที่ดี
2. เพื่อเก็บภาษีเงินได้จากบริษัทผู้ผลิตน้ำมันในอัตราที่สูงขึ้น
3. เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการประกาศขึ้นราคาน้ำมัน

ผลการปฏิบัติงาน

ในปัจจุบัน โอเปกเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่มีอิทธิพลสูงมากทั้งระบบเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ เพราะมนุษย์จำเป็นต้องใช้พลังงานที่มาจากน้ำมันแต่เหตุที่ ประเทศสมาชิกของกลุ่มโอเปกมีสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมวัฒนธรรมแตกต่างกัน ทั้งยังมีปริมาณน้ำมันสำรองไม่เท่ากันอีกด้วย การกำหนดราคาและโควตาการผลิตน้ำมันของ กลุ่มโอเปกในระยะหลังมานี้มักไม่มีเอกภาพ กล่าวคือ ประเทศคูเวต กาตาร์ ซาอุดีอาระเบีย และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ต่างเป็นประเทศที่มีน้ำมันสำรองอยู่มาก และมีความมั่นคง ของเศรษฐกิจ สามารถปฏิบัติตามมติของโอเปกได้ แต่ประเทศอิหร่าน แม้มีปริมาณน้ำมันสำรอง อยู่มากแต่หลังสงครามกับอิรักแล้วต้องลักลอบผลิตน้ำมันออกจำหน่ายเกินโควตา ที่โอเปกให้ไว้ เพื่อนำเงินมาฟื้นฟูบูรณะประเทศ ประเทศอิรักมีแหล่งน้ำมันสำรองมากประเทศหนึ่ง แต่ได้รับความเสียหายจากสงครามกับอิหร่าน และพ่ายแพ้สงครามในการปิดล้อมคูเวต ซึ่งสหประชาชาติได้ออกมาตรการต่าง ๆ มากำหนด ทำให้ผลิตและจำหน่ายน้ำมัน ได้อย่างจำกัดมาก ส่วนประเทศไนจีเรียมีปริมาณน้ำมันสำรองน้อย เพราะเป็นประเทศยากจน และมีจำนวนประชากรมาก จึงต้องผลิตน้ำมันเกินโควตาและจำหน่ายในราคาที่ต่ำกว่า ที่โอเปกกำหนด

กิจกรรมสำคัญที่โอเปคดำเนินการมาตั้งแต่พ.ศ. 2516 เป็นต้นมาคือ การปรับราคาน้ำมันดิบ ซึ่งได้กระทำหลายครั้งจนราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกเพิ่มขึ้นมาก ทำให้ประเทศผู้ส่งน้ำมันดิบ เป็นสินค้าออกเหล่านี้มีฐานะร่ำรวยขึ้น และได้นำเงินตราเหล่านี้ไปใช้เสริมสร้างความมั่นคง และพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ

นอกจากนี้สมาชิกของกลุ่มโอเปคยังได้จัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือประเทศที่กำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศอาหรับที่มีได้เป็นสมาชิกของโอเปคและประเทศอื่นที่ประชากรบางส่วนนับถือศาสนาอิสลาม

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศผู้ส่งน้ำมันเป็นสินค้าออก

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศโอเปค ได้แก่ การติดต่อค้าขายน้ำมัน และด้านแรงงานที่ไทยมักส่งไปประเทศเหล่านี้ ส่วนการติดต่อกันในด้านอื่นนับว่ามีน้อย แม้กลุ่มประเทศโอเปคจะเป็นกลุ่มที่ใช้น้ำมันเป็นเครื่องต่อรองกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง และประเทศไทยก็เคยได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากการขึ้นราคา น้ำมันของกลุ่มโอเปค แต่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกลุ่มโอเปคยังมีอยู่ สรุปได้ดังนี้

1. ทางด้านการค้า ไทยยังมีการค้าขายกับกลุ่มโอเปค โดยนำเข้าน้ำมันจากประเทศเหล่านี้ โดยเฉพาะประเทศโอมาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และซาอุดีอาระเบีย และสินค้าออก ที่สำคัญของไทยที่ส่งไปยังกลุ่มประเทศเหล่านี้ได้แก่ ข้าวโพด ข้าว เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และเครื่องหนัง
2. ทางด้านแรงงาน เป็น เรื่องที่สำคัญและน่าสนใจอีกเรื่องหนึ่ง เพราะไทยได้จัดส่งแรงงาน เข้าไปทำงานในประเทศกลุ่มโอเปคเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นที่รัฐบาลไทยต้องติดตาม และให้ความคุ้มครองช่วยเหลือ ประเทศกลุ่มโอเปคที่คนไทยไปทำงานกันมาก ได้แก่ ลิเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และคูเวต ส่วนในประเทศอิรัก หลังสงครามอ่าวเปอร์เซียแล้ว จำนวนคนงานไทยลดลงและไม่มีแรงงานไทยอีก เมื่อเกิดสงครามและอดีตประธานาธิบดี ชัคดีมุกโค่นอำนาจ
3. ด้านการเมือง มักเป็นความสำคัญทางด้านการทูตและการเยี่ยมเยือนเพื่อกระชับสัมพันธ์ไมตรีของผู้นำประเทศ
4. อื่น ๆ กลุ่มโอเปคได้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องเงินกู้ ส่วนไทยให้ความสะดวกแก่ประเทศเหล่านี้ โดยการให้นักวิชาการมาดูงานในไทย โดยเฉพาะการเกษตร

สมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป The European Free Trade Association (EFTA)

ประวัติการก่อตั้ง

สมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป ก่อตั้งเมื่อเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2502 เนื่องจากความไม่พอใจของ กลุ่มประเทศในองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจของยุโรป (Organization for

European Economic Co-operation: OEEC) ที่มีต่อองค์การตลาดร่วมยุโรป (EEC) จึงแยกตัวออกมาตั้งกลุ่มการค้าใหม่ใน พ.ศ. 2501 เรียกว่า กลุ่มนอกอีอีซี มีสมาชิก 7 ประเทศ คือ ออสเตรีย นอร์เวย์ สวีเดน เดนมาร์ก สวิตเซอร์แลนด์ โปรตุเกส และสหราชอาณาจักร (เรียกว่า กลุ่ม 7 นอก) ได้ตั้งชื่อกลุ่มว่าเอฟตาและมีการประชุมครั้งแรกที่กรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2502 มีการลงนามในสัญญาความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก และเริ่มดำเนินงานในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2503 ต่อมา มีประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นสมาชิกและถอนตัวออกจากการเป็นสมาชิกคือใน พ.ศ. 2504 และ พ.ศ. 2513 มีประเทศฟินแลนด์ และไอซ์แลนด์ สมัครเข้าเป็นสมาชิกตามลำดับ ส่วนประเทศเดนมาร์ก สหราชอาณาจักรขอถอนตัวออกจาก เอฟตาใน พ.ศ. 2517 และโปรตุเกสขอถอนตัวใน พ.ศ. 2529 เพื่อไปร่วมเป็นสมาชิกของอีอีซี

ในปัจจุบันเอฟตามีประเทศสมาชิกรวม 6 ประเทศ คือ ออสเตรีย นอร์เวย์ สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ (รวมลิกเตนสไตน์) ฟินแลนด์ และไอซ์แลนด์

วัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง

1. เพื่อปฏิรูประบบการค้าของสินค้าอุตสาหกรรมภายในกลุ่มประเทศสมาชิก
  2. เพื่อกำหนดนโยบายการค้าของประเทศสมาชิกและประเทศนอกกลุ่มสมาชิก
- ผลการปฏิบัติงาน

จากการประชุมครั้งแรกที่กรุงสตอกโฮล์ม ได้กำหนดข้อตกลงเกี่ยวกับการลดอัตราภาษีศุลกากร ของรายการสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศสมาชิก และยังได้กำหนดระบบการค้าเสรีเกี่ยวกับ ผลผลิตทางการเกษตรอีกด้วย นอกจากนี้ยังได้กำหนดมาตรการป้องกันสินค้าจากประเทศนอกกลุ่มสมาชิกที่จะนำเข้ามาขายในราคาถูกลงกว่าสินค้าของประเทศสมาชิก โดยการจัดเก็บภาษีศุลกากรมากกว่าประเทศในกลุ่มสมาชิก

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป

ประเทศไทยทำการค้ากับเอฟตาเป็นอันดับสองรองจากอีอีซี โดยมีประเทศ สวิตเซอร์แลนด์ เป็นคู่ค้าที่สำคัญที่สุด ส่วนประเทศสมาชิกอันดับรองลงมาที่ไทยติดต่อค้าขายด้วย ได้แก่ สวีเดน ฟินแลนด์ นอร์เวย์ และออสเตรีย ตามลำดับ

สินค้าที่สำคัญที่ไทยส่งออกไปยังประเทศกลุ่มเอฟตา คือ อัญมณี สิ่งทอ น้ำตาลทรายดิบ สัตว์น้ำ ข้าว และเครื่องใช้สำหรับเดินทาง โดยเฉพาะประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีทรัพยากรน้อย ผลิตรายได้ไม่เพียงพอแก่การบริโภคภายในประเทศ มีการนำเข้า อาหารและ วัตถุดิบมาก นอกจากนี้ สวิตเซอร์แลนด์ยังมีนโยบายการค้าเสรี และอัตราภาษีขาเข้าในเกณฑ์ต่ำ ทำให้ลู่ทางการขยายตลาดของไทยเกี่ยวกับ สินค้าประเภทอาหารมีมาก ส่วนสินค้าที่ไทยนำเข้าจาก ประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มเอฟตา ได้แก่ เครื่องจักร วัตถุดิบที่ใช้ผลิตกระดาษ เหล็ก สิ่งสกดที่ใช้

ในการพอกหนังและข้อสี่ เกสท์ภักดิ์ เคมีภักดิ์ และยานพาหนะทางบก (องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, 2552)

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC)

เอเชีย-แปซิฟิก ได้แก่ ประเทศต่าง ๆ ที่เป็นหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก และประเทศที่ตั้งอยู่ทางชายฝั่งของมหาสมุทรแปซิฟิกทั้งในทวีปเอเชีย อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ และออสเตรเลีย เป็นภูมิภาคที่มีประเทศร่ำรวยและมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ บรูไน สิงคโปร์ และเป็นภูมิภาคที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง ปัจจุบันภูมิภาคนี้เริ่มมีฐานะทางการเมืองมั่นคงขึ้น การร่วมกันทางด้านเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้จึงเป็นการร่วมมือกันเป็นกลุ่มเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก และมีประชากรประมาณครึ่งหนึ่งของโลก เอเปคจึงเป็นกลุ่มประเทศที่มีความสำคัญ และเป็นที่น่าสนใจของคนทั่วโลก

ประวัติการก่อตั้ง

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก หรือเรียกย่อ ๆ ว่า เอเปค กำเนิดมาจากการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ และรัฐมนตรีเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก 12 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย แคนาดา ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และไทย ณ กรุง แคนเบอร์รา ประเทศออสเตรเลีย เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2532 และในการประชุมเมื่อเดือน พ.ศ. 2534 ได้รับประเทศจีน ฮองกงและไต้หวัน ได้เข้าเป็นสมาชิก ต่อมาได้รับประเทศเม็กซิโก ปาปัวนิวกินี ซิลีเปรู สหพันธรัฐรัสเซีย และเวียดนาม เข้าเป็นสมาชิกด้วย ปัจจุบันเอเปคมีสมาชิกรวม 21 ประเทศ

วัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง

1. เพื่อส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและพัฒนาภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก
2. เพื่อส่งเสริมและรักษาผลประโยชน์ในเอเชีย-แปซิฟิก
3. เพื่อส่งเสริมระบบการค้าพหุภาคีแบบเสรีภายใต้ข้อตกลงขององค์การการค้าโลก
4. เพื่อลดการกีดกันทางการค้า และร่วมมือกันถ่ายทอดเทคโนโลยี และการพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์

หลักการของความร่วมมือ

1. เป็นเวทีสำหรับการปรึกษาหารือที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก
2. ยึดหลักฉันทามติในการดำเนินการใด ๆ โดยยอมรับความเสมอภาคของประเทศ

สมาชิก

3. ยึดหลักผลประโยชน์ร่วมกัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ระบบสังคม และการเมืองการปกครองของประเทศสมาชิก

ผลการปฏิบัติงาน

นับตั้งแต่ได้ก่อตั้งเอเปคมา ภาวะการค้า เศรษฐกิจ และการลงทุนในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น ได้หวั่น เกาหลีใต้ ฮองกงและสิงคโปร์ ได้ระดมการลงทุนในประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มขึ้นอย่างมาก ส่วน ได้หวั่นและฮองกงก็เพิ่มปริมาณการลงทุนในเวียดนาม ลาว กัมพูชา และประเทศที่เป็นหมู่เกาะในทะเลจีนใต้มากขึ้นด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเอเปค

ประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับเอเปค โดยตรงในฐานะที่เป็นภาคีสมาชิกประเทศหนึ่ง ซึ่งไทยมีมูลค่าการค้าสูงและส่วนใหญ่ไทยเป็นฝ่ายเสียดุลการค้า นอกจากนี้หลายประเทศที่เป็นสมาชิกของเอเปคยังเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ในประเทศไทย ประเทศสมาชิกของเอเปคจึงมีความสำคัญยิ่งต่อ

ภาวะเศรษฐกิจของไทยซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสีย ดังนี้

ผลดี

1. ไทยมีโอกาสดูแลความคิดเห็นเพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ และการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น
2. ไทยมีโอกาสดูแลความช่วยเหลือในการถ่ายทอดเทคโนโลยี การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การรับข้อมูลข่าวสาร และการวิจัยทางเศรษฐกิจจากประเทศสมาชิกที่พัฒนาแล้ว
3. ไทยมีเวทีร้องเรียนหรือเสนอแนะข้อคิดเห็น หากได้รับความกดดันทางด้านการค้าจากประเทศสมาชิก

ผลเสีย

ไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาประเทศหนึ่งในกลุ่มเอเปค แต่อาจมีภาวะเศรษฐกิจและการเมืองแตกต่างไปจากประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ หากประเทศสมาชิกเอเปคที่พัฒนาแล้ว ใช้มาตรการทางการค้าหรือการเปิดตลาดสินค้าบางชนิดกับประเทศที่กำลังพัฒนาอื่น ๆ ซึ่งไทยอาจไม่พร้อมที่จะยอมรับหรือปฏิบัติตามมาตรการที่กีดกันนั้น ทำให้เกิดผลเสียต่อสินค้า ระบบภาษี หรือภาวะเศรษฐกิจของไทยได้

ข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North America Free Trade Agreement: NAFTA)

เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจในทวีปอเมริกาเหนือ ในการที่จะร่วมมือกันแสวงหาตลาดส่งออกและลดต้นทุนการผลิตสินค้า เพื่อให้มีราคาถูกลงสามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้

ประวัติการก่อตั้ง

ตั้งจากที่สหภาพยุโรป ได้แก้ปัญหาภาวะเศรษฐกิจถดถอย โดยการเปิดตลาดเสรีเป็นตลาดเดียวแล้ว ผู้นำแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดาและเม็กซิโก ได้จัดประชุมกันเมื่อ พ.ศ. 2535 ที่จะเปิดเสรีทางการค้าระหว่างกันให้เป็นตลาดเดียว และจะลดอัตราภาษีศุลกากรให้เหลือร้อยละ 0 ภายใน 5 ปี โดยจะเริ่มดำเนินการตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ. 2537 เป็นต้นไป ต่อมาในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2537 ประเทศชิลี ได้รับเชิญให้เข้ามาเป็นสมาชิกนาฟตา ซึ่งปัจจุบันอยู่ในระหว่างการดำเนินการเข้าเป็นสมาชิก

วัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง

1. เพื่อแสวงหาตลาดสินค้าส่งออกในภูมิภาคอื่น
2. เพื่อส่งเสริมการจ้างงาน การเคลื่อนย้ายแรงงาน ที่จะผลิตสินค้าให้ได้ราคาถูกลงและมีคุณภาพ

3. เพื่อส่งเสริมธุรกิจขนาดเล็กรายย่อยและมีประสิทธิภาพสูง

ข้อตกลงส่วนใหญ่จะเป็นการยกเลิกหรือลดภาษีศุลกากรระหว่างกันของประเทศสมาชิก สินค้าประเภทหนึ่งที่จะนำเข้าระหว่างประเทศภาคด้วยกัน จะได้รับการยกเว้นภาษีศุลกากรทันทีที่ข้อตกลงมีผลใช้บังคับ สินค้าที่เหลือจะลดภาษีลงในอัตราเท่ากันในแต่ละปีจนเหลือศูนย์ภายใน 5-10 ปี ส่วนสินค้าที่ยังมีปัญหาในการทำความตกลงจะใช้เวลา 15 ปี

ผลการปฏิบัติงาน

ประเทศสมาชิกต่างได้รับผลประโยชน์จากการทำข้อตกลงทางการค้าเสรีอเมริกาเหนือ คือ เม็กซิโก ซึ่งก่อนหน้าอัตราแลกเปลี่ยนเงินเปโซตกต่ำมากก็เริ่มแข็งตัวขึ้น ภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซาก็กลับฟื้นตัวดีขึ้นโดยลำดับ ทั้งนี้เพราะสหรัฐอเมริกาปล่อยสินเชื่อบริหารยาว ลดอัตราภาษีนำเข้าและอนุญาตให้รถบรรทุกของเม็กซิโกแล่นผ่านเข้าสู่สหรัฐอเมริกาได้ โดยไม่ต้องขนถ่ายสินค้าที่ชายแดน อันเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายและเสียเวลา สหรัฐอเมริกา มีสินค้าส่งออกไปเม็กซิโก และแคนาดา มากขึ้น ทั้งสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม ทำให้เศรษฐกิจขยายตัวขึ้น และทำให้มีตำแหน่งงานเพิ่ม มีการจ้างงานมากขึ้น แคนาดา สามารถซื้อสินค้าของสหรัฐและเม็กซิโกถูกลง อันเนื่องมาจากการลดอัตราภาษีศุลกากร

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ

ไทยไม่ได้เป็นสมาชิกของนาฟตา แต่การดำเนินงานของนาฟตามีผลกระทบต่อการค้าของไทย กล่าวคือ การออกกฎเกณฑ์ต่างๆของประเทศในกลุ่มอาฟตา ทำให้มีผลกระทบต่อสินค้าไทย เช่น ประเทศแคนาดาและเม็กซิโก ได้ออกกฎเกณฑ์เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของสินค้านยนต์ และผ้าฝ้ายที่ทอมาจากโรงงาน และไม่ได้ตัดเย็บจะส่งเข้าไปยังแคนาดาและเม็กซิโก

เป็นการจำกัดและกีดกันสินค้าที่ส่งเข้ามาจากประเทศไทย ประการหนึ่ง และทำให้ไทยขายสินค้าได้น้อยลง ประเทศเม็กซิโก ขึ้นอัตราภาษีสิ่งทอ เครื่องหนัง และรองเท้าที่ส่งเข้ามาจากประเทศนอกกลุ่มนาฟตา ทำให้สินค้าไทยมีราคาสูงขึ้นไปด้วย จึงส่งออกได้น้อยลง

นอกจากนี้เม็กซิโกซึ่งเป็นสมาชิกของนาฟตา มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นลูกค้ารายใหญ่ของโลก มีแรงงานราคาถูก มีวัตถุดิบและผลิตสินค้าได้คล้ายคลึงกับประเทศไทย จึงคาดกันว่าหากเม็กซิโกได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าอื่น ๆ จากสหรัฐอเมริกาในฐานะประเทศภาคีสมาชิก เม็กซิโกจะมีบทบาทในการส่งสินค้าเข้าสหรัฐอเมริกาแทนที่ประเทศไทย ประกอบกับเม็กซิโกอยู่ใกล้กับสหรัฐอเมริกา ทำให้การขนส่งสินค้าทำได้รวดเร็วกว่า และเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าสินค้าไทย โดยเฉพาะสินค้าประเภทเสื้อผ้า สิ่งทอ เครื่องใช้ไฟฟ้า อาหารกระป๋องและชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ ซึ่งไทยส่งออกไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาปีละมาก ๆ

สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN)

ประเทศไทยเป็น 1 ใน 5 ประเทศผู้ก่อตั้งสมาคมเอเซียที่มีเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่จะทำให้ ประสบผลสำเร็จเช่นเดียวกับประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มอาเซียนเป็น ประเทศที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ

ประวัติการก่อตั้ง

เนื่องจากประเทศไทยในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 5 ประเทศ คือ ไทย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซียต้องการจะสร้างสันติภาพและความมั่นคงให้แก่ภูมิภาคนี้ ซึ่งจะต้องใช้ ความพยายามร่วมกันขจัดปัญหาความแตกต่างทางการเมือง และการร่วมมือช่วยเหลือกัน ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จึงได้คิดก่อตั้งสมาคมขึ้น โดยไม่มีประเทศมหาอำนาจอยู่เบื้องหลังและใช้ชื่อสมาคมนี้ว่า สมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) เมื่อ พ.ศ. 2510 ต่อมาได้รับประเทศอื่น ๆ เข้ามาเป็นสมาชิกตามลำดับดังนี้

เดือนมกราคม พ.ศ. 2537 รับประเทศบรูไนเข้าเป็นสมาชิก, เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2538 รับเวียดนาม, พ.ศ. 2540 รับพม่า ลาว และเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2542 รับกัมพูชาเป็นสมาชิก ประเทศสุดท้าย เป็นอันว่าประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีทั้งหมด 10 ประเทศ ได้เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนครบทุกประเทศแล้ว

วัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง

1. เพื่อช่วยเหลือกันในการเร่งรัดพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้า ทางสังคม วัฒนธรรมของประเทศสมาชิก
2. เพื่อส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงให้แก่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

3. เพื่อให้ความร่วมมือในการส่งเสริมด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การค้า และการคมนาคมขนส่ง

4. เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางด้านการศึกษา อาชีพ วิทยาการ และการบริหาร
ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของอาเซียน

ประเทศภายในกลุ่มสมาชิกมีความร่วมมือกันทั้งในด้านการเมือง ความมั่นคง และความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ โดยความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่

1. เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) เป็นการร่วมมือกันทางด้านการค้าที่เกิดขึ้นในปีพ.ศ. 2535 มีวัตถุประสงค์เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขันด้านสินค้าของอาเซียนในตลาดโลกได้ โดยมีหลักการที่สำคัญคือ การลดภาษีศุลกากรระหว่างกันเหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 10 ปี (พ.ศ. 2536-2546)

2. โครงการอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Project: AIP) เป็นโครงการขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในแต่ละประเทศ เพื่อผลิตสินค้าอุตสาหกรรม ที่อยู่ในความต้องการได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ตกลงให้อินโดนีเซียและมาเลเซียผลิตปุ๋ยยูเรีย ฟิลิปปินส์ผลิตปุ๋ยฟอสเฟต สิงคโปร์ผลิตเครื่องยนต์ดีเซล และไทยผลิตเกลือ โซดาแอซ ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงตามความตกลง คือ ฟิลิปปินส์ผลิตทองแดงแปรรูป สิงคโปร์ยกเลิกโครงการ ไทยเปลี่ยนเป็นทำเหมืองแร่โพแทชที่อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยได้รับความเห็นชอบจากอาเซียนเมื่อ พ.ศ. 2534 ส่วนอินโดนีเซียและมาเลเซียยังคงผลิตปุ๋ยยูเรียต่อมา

3. โครงการความร่วมมือทางอุตสาหกรรมของอาเซียนหรือ ไอโก (ASEAN Industrial Cooperation Scheme: AICO) มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมภาคเอกชนของอาเซียนและเพิ่ม ศักยภาพในการผลิตสินค้าและบริการ โดยโครงการแบ่งผลิตสินค้าอุตสาหกรรม แล้วส่งออกไปขายในอาเซียน ซึ่งผู้ผลิตต้องเป็นเอกชนอย่างน้อย 2 บริษัท จากประเทศสมาชิกอย่างน้อย 2 ประเทศสินค้าในโครงการจะได้รับการลดภาษี ศุลกากรเหลือร้อยละ 0-5 ทันที

4. ความร่วมมือด้านการลงทุนด้วยการจัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area: AIA) ตกลงให้จัดตั้งให้เสร็จในปี พ.ศ. 2553 เพื่อส่งเสริมการลงทุนร่วมกัน เพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในการลงทุน ส่งเสริมการไหลเวียนของเงินทุน

5. พิธีการว่าด้วยกลไกระงับข้อพิพาท มีผลใช้บังคับในปี พ.ศ. 2540

6. การเชื่อมโยงความร่วมมือกับกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อต้องการขยายการค้าระดับภูมิภาคและระดับโลกให้เพิ่มสูงขึ้น สนับสนุนให้ภาคเอกชนมีบทบาทมากขึ้น

ผลการปฏิบัติงาน

จากความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนได้ปฏิบัติงานตามโครงการเพื่อสนองวัตถุประสงค์โดยจัดให้มีโครงการดำเนินการผลิตสินค้าทางอุตสาหกรรมเพื่อจำหน่าย ซึ่งแบ่งการรับผิดชอบเป็นประเทศ มีการจัดตั้งหน่วยงานสำรวจข่าวยามฉุกเฉินในประเทศสมาชิก เพื่อเตรียมรับภัยพิบัติ นอกจากนี้ยังมีโครงการร่วมมือทางด้านสังคม

อาเซียนยังได้จัดความร่วมมือในด้านวัฒนธรรมและสนเทศเพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีเก่า ๆ ไว้หลายโครงการ การแสดงมีการแลกเปลี่ยนนักแสดง และการแสดงวัฒนธรรมของประเทศสมาชิก ตามโครงการแลกเปลี่ยนศิลปิน จัดเป็นงานมหกรรมนาฏศิลป์อาเซียนและงานมหกรรมดนตรี อาเซียน ด้านการต่อต้านยาเสพติด โดยลงนามในปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยหลักในการต่อต้านการใช้ยาเสพติด

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกของอาเซียน นับว่าเป็นผลดีต่อนโยบายด้านเศรษฐกิจของ ประเทศเป็นอย่างมากเนื่องจากสามารถต่อรองทางด้านการค้ากับประเทศสมาชิก และไม่ใช่สมาชิก นอกจากนี้การค้าระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกันก็ได้ยึดหลักความถนัดในการผลิต หรือการแบ่งประเภทอุตสาหกรรมให้ประเทศสมาชิกทำการผลิต โดยไม่มีการผลิตการแข่งขัน

ประเทศไทยได้รับผลประโยชน์จากการเป็น สมาชิกกลุ่มอาเซียน ดังนี้

1. ด้านการค้า ประเทศไทยได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าด้วยการ ได้ลดหย่อนอัตราภาษีศุลกากร หรือ ยกเว้นภาษีที่ประเทศไทยส่งไปขายยังประเทศสมาชิกสำหรับสินค้าบางประเภท เช่นเดียวกับที่ประเทศไทยสมาชิกได้รับจากประเทศไทยภายใต้ข้อตกลงของเขตการค้าเสรีอาเซียน หรืออาฟตา (AFTA-ASEAN Free Trade Area)
2. ด้านอุตสาหกรรม ประเทศไทยได้ร่วมกับอาเซียนในการจัดตั้งโครงการอุตสาหกรรมเพื่อผลิตสินค้า สำหรับทดแทน สินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศ อาเซียนจึงได้เลือกอุตสาหกรรมหลักให้ประเทศสมาชิกเลือกทำการผลิต กล่าวคือ ประเทศไทยผลิตเกลือหินและ โซดาแอช อิน โคนีเซีย และมาเลเซียผลิตปุ๋ยยูเรีย สิงคโปร์ผลิตเครื่องยนต์ดีเซล และฟิลิปปินส์ผลิตปุ๋ยฟอสเฟต โครงการนี้ภายหลังมีการเปลี่ยนแปลง คือ ไทยเปลี่ยนเป็นผลิตแร่โพแทส สิงคโปร์ยกเลิกโครงการ ฟิลิปปินส์เปลี่ยนเป็นผลิตทองแดงแปรรูป ส่วนอิน โคนีเซียและมาเลเซียยังคงผลิตปุ๋ยยูเรียตามเดิม ซึ่งการร่วมมือนี้เป็นการร่วมมือระดับรัฐบาล ส่วนภาคเอกชนก็มีการร่วมมือกัน ในอุตสาหกรรมรถยนต์ โดยการแบ่งการผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ตามความถนัดของแต่ละประเทศ และต่อมามีโครงการแบ่งผลิตสินค้าอุตสาหกรรม โดยผู้ผลิตจะต้องเป็นบริษัทเอกชนอย่างน้อย 2 บริษัท จากประเทศ

สมาชิกอย่างน้อย 2 ประเทศ บริษัทของไทยได้ร่วมผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องยนต์ การเกษตร ฯลฯ ตามโครงการนี้

3. ด้านการคลังและการธนาคาร นโยบายด้านการคลังและการธนาคาร ประเทศสมาชิก ได้ตกลงร่วมมือกันในการจัดตั้งตลาดตัวเงินที่ธนาคารรองรับ จัดตั้งบรรษัทการเงินของอาเซียน จัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการประกันภัยแห่งอาเซียน จัดตั้งกลไกยกเว้นการเก็บภาษีและป้องกันการเก็บภาษีซ้ำซ้อน และร่วมมือกับประชาคมยุโรปในการจัดตั้งกองทุนร่วมเพื่อการพัฒนาระหว่าง อาเซียนกับอีอีซี

4. ด้านการเกษตร กลุ่มอาเซียนได้มีการร่วมมือกันทางด้านการเกษตรที่เป็นประโยชน์ ต่อประเทศ สมาชิก รวมทั้งประเทศไทย นโยบายด้านการเกษตร ได้ดำเนินการไปหลายโครงการ ได้แก่ โครงการสำรองอาหารเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันยามขาดแคลนอาหาร ในเวลาฉุกเฉิน โครงการจัดตั้งศูนย์วางแผนพัฒนาการเกษตรของอาเซียน โครงการจัดการเกี่ยวกับอาหารภายใต้ ความร่วมมือของอาเซียน-ออสเตรเลีย โครงการเทคโนโลยีการประมงภายใต้ความร่วมมือของ อาเซียน-แคนาดา โครงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำภายใต้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ไม้ป่า โครงการอนุรักษ์และ จัดการต้นน้ำลำธาร โครงการปลูกป่า และ โครงการตลาดของทรัพยากรป่าไม้ นอกจากนี้ยังมี โครงการอื่นที่อยู่ในระหว่างการเจรจาตกลงอีกมาก

5. ด้านการขนส่งและคมนาคม เป็นนโยบายที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อนโยบาย ทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะทางด้านการขนส่งทางบก การเดินเรือและการทำเรือ การบินพลเรือน การไปรษณีย์และโทรคมนาคม

6. ด้านการเมือง ความสามัคคีระหว่างประเทศสมาชิกของอาเซียนในการแก้ปัญหา อื่น โดจีน ทำให้ทั่วโลกหันมาสนใจและช่วยเหลืออิน โดจีนมากขึ้น และยังช่วยแบ่งเบาภาระ ของประเทศไทยเกี่ยวกับปัญหาผู้อพยพอีกด้วย

7. ด้านวัฒนธรรม ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ทำให้เกิด โครงการแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งเป็นการส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันมากขึ้น

ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน

เขตการค้าเสรีอาเซียน ASEAN Free Trade Area (AFTA)

(สำนักงานประชาสัมพันธ์ เขต 5, 2555) ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 4 ในเดือน มกราคม พ.ศ. 2535 ณ ประเทศสิงคโปร์ มีความเห็นชอบกับข้อเสนอของ ฯพณฯ นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีของไทยในขณะนั้น ที่ได้เสนอแนวทางการพัฒนาความร่วมมือ ทางเศรษฐกิจของอาเซียน ด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนและได้มีการจัดทำความตกลงแม่บท

ว่าด้วยการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation ค.ศ. 1992) ตกลงในหลักการเพื่อลดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้า อุตสาหกรรม และสินค้าเกษตรแปรรูปที่ค้าขายระหว่างกันให้มีอัตราภาษีต่ำสุด โดยใช้ชื่อตกลงว่า ด้วยอัตราศุลกากรพิเศษที่เท่ากัน (Common Effective Preferential Tariff-CEPT) เป็นกลไกในการดำเนินการ

สาระสำคัญของ AFTA

มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในฐานะที่เป็นฐานการผลิตที่สำคัญเพื่อป้อนสินค้าสู่ตลาดโลก โดยการเปิดเสรีด้านการค้าและการลดภาษีและอุปสรรคข้อกีดขวางทางการค้าที่มีไข่ภาษีระหว่างกันภายในภูมิภาค รวมทั้งการปรับเปลี่ยนโครงสร้างด้านภาษีศุลกากรที่จะเอื้ออำนวยต่อการค้าเสรี

กลไกในการดำเนินการลดภาษีของ AFTA เรียกว่า CEPT (Common Effective Preferential Tariff Scheme) กำหนดให้ประเทศสมาชิกให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรแก่กัน ในลักษณะต่างตอบแทน กล่าวคือ การที่จะได้สิทธิประโยชน์จากการลดภาษีของประเทศอื่นสำหรับสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง ประเทศสมาชิกนั้นจะต้องประกาศลดภาษีสำหรับสินค้าชนิดเดียวกันด้วย ทั้งนี้ CEPT ได้กำหนดให้สินค้าที่ได้รับประโยชน์จากการลดภาษีจะต้องมีส่วนมูลค่าที่เกิดขึ้นในอาเซียน (ASEAN Local Content) อย่างน้อย 40%

มาตรการด้านภาษี

ความตกลง AFTA ดั้งเดิมมีหลักการที่จะลดอัตราภาษีของสินค้าที่มาจากประเทศสมาชิกให้เหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 15 ปี นับแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2536 อย่างไรก็ตาม ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจ (AEM) ครั้งที่ 26 ในเดือนกันยายน 2537 ที่ประชุมได้มีมติให้เร่งการดำเนินการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนจากเดิมกำหนดไว้ 15 ปี เป็น 10 ปี (ภายใน ปี พ.ศ. 2546 หรือ ค.ศ. 2003) เพื่อให้ทันกับระยะเวลาการลดภาษีในกรอบ GATT และกลุ่มการค้าเสรีอื่น ๆ โดยแบ่งสินค้ากลุ่มที่จะต้องนำมาลดภาษี (Inclusion List) ออกเป็น 2 ประเภท

Fast Track ประกอบด้วยสินค้า 15 กลุ่ม ได้แก่ น้ำมันพืช เคมีภัณฑ์ ซีเมนต์ เยื่อกระดาษ ปุ๋ยสังเคราะห์ อัญมณีและเครื่องประดับ ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์หนัง ผลิตภัณฑ์เซรามิกและแก้ว เครื่องไฟฟ้าทำจากทองแดง อิเล็กทรอนิกส์ และเฟอร์นิเจอร์ไม้ และหวาย โดยมีหลักการลดคือ สินค้าที่มีอัตราสูงกว่า 20% ให้ลดลงเหลือ 0-5% ภายในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) และสำหรับสินค้าที่มีอัตราภาษี 20% หรือต่ำกว่าให้ลดลงเหลือ 0-5% ภายในปี พ.ศ. 2541 (ค.ศ. 1998) ขณะนี้มีสินค้าใน Fast Track รวม 15,381รายการ

Normal Track ซึ่งประกอบด้วยสินค้าส่วนใหญ่ภายใต้ AFTA มีขั้นตอนในการลดคือ สินค้าที่มีอัตราสูงกว่า 20% ให้ลดเหลือ 0-5% ภายในปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) และสำหรับสินค้าที่มีอัตราภาษีในระดับ 20% หรือต่ำกว่าให้ลดลงเหลือ 0-5% ภายในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) โดยในขณะนี้ มีสินค้านี้รวมใน Normal Track ประมาณ 32,108 รายการภายใต้ความตกลง CEPT มีสินค้าบางกลุ่มที่ได้รับการต่อเวลาในการลดภาษีและได้รับการยกเว้นภาษี ดังนี้

ข้อยกเว้นทั่วไป (General Exclusion List) สินค้าที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ศิลปกรรมและจริยธรรมของสังคม ชีวิตและสุขภาพอนามัยของประชาชน ทรัพย์สินมีค่าทางประวัติศาสตร์ สัตว์และพืช ศิลปวัตถุโบราณ จะได้รับการยกเว้นจากการลดภาษี

รายการสินค้าที่ข้อยกเว้นภาษีชั่วคราว (Temporary Exclusion List-TEL) โดยให้ขอยกนํารายการสินค้าเหล่านี้มาไว้ในตารางการลดภาษีของ AFTA ปีละ 20% ให้เสร็จสิ้นภายใน 5 ปี โดยเริ่มลดภาษีสินค้างวดแรกตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1996) และงวดสุดท้ายในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) โดยสินค้าจะต้องมีภาษีเหลือที่อัตรา 0-5% ในปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) ทั้งนี้ บางประเทศสมาชิกไม่สามารถนำสินค้า TEL งวดสุดท้ายมาลดภาษีได้ตามกำหนดในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) ซึ่งจะต้องมีการหารือเพื่อจัดทำแนวทางการชะลอการลดภาษีต่อไป

สินค้าเกษตรไม่แปรรูปประเภทอ่อนไหวปกติ (Sensitive List) จะต้องนำมาเริ่มลดภาษีในปี พ.ศ. 2544-2546 (ค.ศ. 2001-2003) เพื่อให้เหลือภาษีที่อัตรา 0-5% ในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) และเริ่มลดภาษีสินค้าเกษตรไม่แปรรูปประเภทอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List) ได้แก่ ข้าว ในปี พ.ศ. 2544-2548 (ค.ศ. 2001-2005) สิ้นสุดในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) มาตรการเร่งรัดเพื่อฟื้นฟูเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Bold Measures)

ทั้งนี้ ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 6 เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2541 ผู้นำอาเซียนได้ออกประกาศมาตรการเร่งรัดเพื่อฟื้นฟูเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Bold Measures) โดยประเทศสมาชิกดั้งเดิม 6 ประเทศจะเร่งลดภาษีสินค้าให้เร็วขึ้นอีก 1 ปีจากปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) เป็นปี พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) โดยจะลดภาษีสินค้า 85% ของบัญชี Inclusion List ให้เหลือที่อัตรา 0-5% ในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) และในปี พ.ศ. 2544 (ค.ศ. 2001) จะเพิ่มสัดส่วนเป็น 90% และในปี พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) สินค้าทั้งหมด (100%) ใน Inclusion List จะมีภาษีที่อัตรา 0-5% ทั้งนี้ โดยมีความยืดหยุ่นได้

อนึ่ง ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ครั้งที่ 31 เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2542 ได้มีการหารือถึงการกำจัดกำแพงภาษีทั้งหมด เพื่ออาเซียนเป็นเขตการค้าเสรีอย่างสมบูรณ์ซึ่งประเทศสมาชิกเดิม 6 ประเทศได้ตกลงที่จะลดภาษีสินค้า 60% ของ Inclusion List ให้เหลือที่อัตรา 0% ในปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) และที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ

ซึ่งมีขึ้นในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2542 จะลดภาษีสินค้าทั้งหมด (100%) ให้เหลือที่อัตรา 0% ในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) และสำหรับ ประเทศสมาชิกใหม่ในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)

การยกเลิกมาตรการที่มีใช่ภาษี

นอกเหนือจากข้อกำหนดในการลดภาษีแล้ว AFTA ยังกำหนดให้ประเทศสมาชิกยกเลิก มาตรการจำกัดปริมาณ (QR) ทันทีเมื่อสินค้าได้นำเข้าแผนการลดภาษีแล้ว และได้รับประโยชน์ จากการลดภาษีของอาเซียนอื่นแล้ว และยกเลิกมาตรการที่มีใช่ภาษี (NTB) ภายใน 5 ปี หลังจาก ได้รับประโยชน์จากการลดภาษีของอาเซียนอื่น นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกยังต้องให้การอำนวยความสะดวกเพื่อให้การดำเนินงานของ AFTA มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ คือ นำระบบประเมินราคาศุลกากรแกดต์มาใช้ในปี ค.ศ. 1997 ปรับประสานพิกัดอัตราศุลกากร ในระบบฮาร์โมนีที่ 8 หลัก ใช้ระบบช่องทางศุลกากรพิเศษสำหรับสินค้า AFTA (Green Lane System) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1996 เป็นต้น

ขณะนี้ อาเซียนกำลังดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อยกเลิกอุปสรรคทางการค้าที่มีใช่ภาษี ในอาเซียน โดยให้มีกระบวนการแจ้งข้ามประเทศ (Cross-notification) ซึ่งประเทศสมาชิกและ ภาคเอกชนสามารถแจ้งมาตรการที่มีใช่ภาษีที่ประเทศอื่น ๆ ให้อยู่ต่อสำนักเลขธิการอาเซียน เพื่อรวบรวม ตรวจสอบ แล้วให้ประเทศสมาชิกที่ถูกแจ้งนั้นชี้แจงและดำเนินการยกเลิกต่อไปหาก พบว่า เป็นอุปสรรคทางการค้าและไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของความตกลง CEPT

การเข้าเป็นภาคีความตกลง CEPT for AFTA ของประเทศสมาชิกใหม่อาเซียน

เวียดนาม เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อปี กรกฎาคม 2538 โดยเวียดนามได้รับการต่อเวลา ในการดำเนินการตามพันธกรณี CEPT for AFTA เป็นเวลา 3 ปี หลังจากประเทศสมาชิกอาเซียน ดั้งเดิม โดยมีกำหนดต้องเริ่มลดภาษีสินค้าใน Inclusion List ในปี พ.ศ. 2539 (1996) และลดลงเหลือ ที่อัตรา 0-5% ในปี พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) และเริ่มลดภาษีสินค้าเกษตรไม่แปรรูปประเภทอ่อนไหว (Sensitive List) ในปี พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) ให้เหลือภาษีที่อัตรา 0-5% ในปี พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013)

ลาวและพม่าได้เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 และภายใต้กรอบ ความตกลง CEPT for AFTA ลาวและพม่ามีกำหนดจะต้องเริ่มลดภาษีสินค้าใน Inclusion List ใน 2541 (ค.ศ. 1998) และลดภาษีให้เหลือ 0-5% ในปี พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) และเริ่มลดภาษีสินค้า เกษตรไม่แปรรูปประเภทอ่อนไหว (Sensitive List) ในปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2006) ให้เหลือภาษี ที่อัตรา 0-5% ในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) กล่าวคือ ลาวและพม่าได้รับการต่อเวลาในการดำเนินการ ตามพันธกรณีของ CEPT เป็นเวลา 5 ปี หลังจากอาเซียนดั้งเดิม

กัมพูชาเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2542 โดยกัมพูชาได้รับการต่อเวลาในการดำเนินการตามพันธกรณี CEPT เป็นเวลา 7 ปี หลังจากประเทศอาเซียนดั้งเดิม กล่าวคือ กัมพูชาที่กำหนดต้องเริ่มลดภาษีสินค้าใน Inclusion List ในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) และลดลงเหลือที่อัตรา 0-5% ในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) และเริ่มลดภาษีสินค้าเกษตรไม่แปรรูปประเภทอ่อนไหว (Sensitive List) ในปี พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) ให้เหลือภาษีที่อัตรา 0-5% ในปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017)

ทั้งนี้ ที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2542 กำหนดให้ประเทศสมาชิกใหม่ลดภาษีสินค้าใน Inclusion List ทั้งหมด (100%) ให้เหลือที่อัตรา 0% ในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) โดยมีความยืดหยุ่นได้ ซึ่งจะช้ากว่าประเทศสมาชิกดั้งเดิม 5 ปี

อนึ่ง ภายใต้มาตรการเร่งรัดการฟื้นฟูเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Bold Measures) ประเทศสมาชิกใหม่ก็ต้องเร่งลดภาษีให้เร็วขึ้นเช่นกัน โดยเวียดนามจะต้องเร่งเพิ่มรายการสินค้าที่จะลดภาษีให้เหลือที่อัตรา 0-5% ในปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) ลาวและพม่าในปี พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) และกัมพูชาในปี พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007)

ความคืบหน้าในการดำเนินการของ AFTA

การดำเนินการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ได้มีความก้าวหน้าไปมาก ประเทศสมาชิกพยายามเร่งรัดการลดภาษีศุลกากรตามมาตรการ Bold Measure ที่กำหนดไว้ ซึ่งในปัจจุบันคาดว่ารายการสินค้าใน IL ซึ่งประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ได้นำมาลดภาษีในปี พ.ศ. 2545 จะมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 58,360 รายการ ซึ่งครอบคลุมสัดส่วน 87.08% ของรายการสินค้าทั้งหมดในอาเซียน โดยอัตราภาษีโดยเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2543 สำหรับสินค้าภายใต้ CEPT อยู่ในระดับ 4.43% และคาดว่าจะลดลงเหลือประมาณ 3.96% ในปี พ.ศ. 2544 ซึ่งลดลงอย่างเห็นได้ชัดหากเทียบกับอัตรา 12.76% ในปี พ.ศ. 2536 ซึ่งเป็นปีแรกของการจัดตั้ง AFTA นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2544 สินค้าประมาณ 92.9% หรือ 40,911 รายการของสินค้าภายใต้รายการ IL ของประเทศสมาชิกเดิม 6 ประเทศ จะมีอัตราภาษีระหว่าง 0-5 % และในปี พ.ศ. 2546 สินค้าประมาณ 21,258 รายการ จะมีอัตราภาษีเป็น 0%

หลังจากการดำเนินการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ปรากฏว่าปริมาณการค้าของอาเซียนขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยในปี พ.ศ. 2543 มูลค่าการค้าการส่งออกระหว่างสมาชิกอาเซียน (Intra ASEAN export) มีมูลค่า 97.80 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากมูลค่า 77.45 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2542 หรือประมาณ 26.3% และขยายตัวเพิ่มขึ้นจากในปี พ.ศ. 2536 ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 43.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (หรือขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2536 ถึง 124.7%) และมูลค่า

การค้า (การส่งออกและนำเข้า) ของอาเซียนไปยังประเทศนอกภูมิภาค (Extra-ASEAN Trade) ขยายตัวเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยเพิ่มจาก 346.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2536 เป็น 490.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2542 และขยายตัวเป็น 585.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. 2543 โดยประเทศคู่ค้าที่สำคัญของอาเซียน ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น

ปัญหาในการดำเนินการ AFTA

ขณะนี้ มีบางประเทศที่เริ่มขอชะลอการลดภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าบางรายการ ในรายการยกเว้นการลดภาษีชั่วคราว (Temporary Exclusion List: TEL) ซึ่งมีกำหนดจะต้องนำเข้าสู่กระบวนการลดภาษีภายในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) และทยอยลดภาษีให้เหลือ 0-5% ภายในปี พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) ตามพันธกรณีภายใต้ AFTA โดยมาเลเซียขอชะลอการลดภาษีสำหรับสินค้า ชุดประกอบรถยนต์ (Completely Knocked-Down: CKD) และรถยนต์ประกอบแล้ว (Completely Built-Up: CBU) โดยอ้างว่าอุตสาหกรรมรถยนต์ของมาเลเซียได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจจึงต้องมีการปกป้องไปอีกระยะหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีการหารือเพื่อจัดทำแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยได้จัดทำพิธีสารว่าด้วยการดำเนินการตามแผนงานการใช้อัตราภาษีพิเศษที่เท่ากัน สำหรับบัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว (Protocol Regarding the Implementation of the CEPT Scheme Temporary Exclusion List) ซึ่งได้มีการลงนามโดยรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนในโอกาสการประชุม ASEAN Informal Summit ที่สิงคโปร์ ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ทั้งนี้ ร่างพิธีสาร ๓ ระบุเงื่อนไขที่สำคัญ ๆ ในการที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะขอแก้ไขข้อลดหย่อนตามพันธกรณี ความตกลง CEPT สำหรับ AFTA คือ การจำกัดขอบเขตของสินค้าที่สามารถขอแก้ไขข้อลดหย่อนไว้เฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมในบัญชี TEL งวดสุดท้าย ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2542 การให้การชดเชยแก่ประเทศผู้ที่มีผลประโยชน์ที่สำคัญทั้งในรูปแบบภาษีและมิใช่ภาษี ประเทศที่มีผลประโยชน์สำคัญสามารถขอเพิกถอนข้อลดหย่อนเพื่อตอบโต้ในกรณีที่ไม่สามารถตกลงในเรื่องการชดเชยได้ และกระบวนการทั้งหมดต้องใช้เวลาไม่เกิน 180 วัน

สำหรับอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ได้แจ้งจะขอชะลอการลดภาษีสำหรับสินค้าน้ำตาล ซึ่งอยู่ในรายการ TEL สินค้าเกษตรไม่แปรรูป โดยจะขอโอนย้ายไปสู่รายการสินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List-SL) และสินค้าอ่อนไหว (Sensitive List-HSL) ตามลำดับ ซึ่งกำหนดจะต้องเริ่มลดภาษีในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2544-2546 (ค.ศ. 2001-2003) โดยทยอยการลดภาษีให้เหลือ 0-5% ภายในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) สำหรับสินค้าในบัญชี SL และอัตราภาษีสุดท้าย 20% สำหรับสินค้าในบัญชี HSL

สถานะปัจจุบัน

1. มาเลเซียได้รับความเห็นชอบให้ชะลอการโอนย้ายสินค้ายานยนต์จากบัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว (Temporary Exclusion List: TEL) สู่อัตราภาษี (Inclusion List) มาเลเซียจึงไม่ต้องลดภาษีสินค้ายานยนต์ลงเหลือ 20% ในปี ค.ศ. 2000 และเหลือ 0-5% ในปี ค.ศ. 2003 ทั้งนี้ มาเลเซียได้ให้คำมั่นแก่ไทยว่าจะนำสินค้านี้มาลดภาษีเหลือ 20% ในปี ค.ศ. 2005 และที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ได้มีมติให้มาเลเซียและไทยหาข้อยุติให้ได้ก่อนการประชุมผู้นำอาเซียนครั้งที่ 7 ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2001 แต่จนถึงปัจจุบันก็ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ เพราะมาเลเซียไม่ได้แจ้งผลการพิจารณาชัดเจนแก่ไทย

2. อินโดนีเซียได้รับความเห็นชอบให้โอนย้ายสินค้าน้ำตาลออกจากบัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว (TEL) ไปไว้ในบัญชีสินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List: HSL) อินโดนีเซียจึงไม่ต้องลดภาษีสินค้าน้ำตาลลงเหลือ 0-5% ในปี ค.ศ. 2003 และเป็น 0% ในปี ค.ศ. 2010 สำหรับกรอบเวลาการลดและอัตราภาษีสุดท้ายนั้น ขึ้นอยู่กับการเจรจาต่อไป

3. ฟิลิปปินส์ได้รับความเห็นชอบให้โอนย้ายสินค้าน้ำตาลออกจากบัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว (TEL) ไปไว้ในบัญชีสินค้าอ่อนไหว (Sensitive List: SL) ฟิลิปปินส์จึงไม่ต้องลดภาษีน้ำตาลลงเหลือ 0-5% ในปี ค.ศ. 2003 และเป็น 0% ในปี ค.ศ. 2010 โดยจะต้องลดภาษีเหลือ 0-5% ในปี ค.ศ. 2010

การค้าระหว่างอาเซียน-ไทย

นับแต่มีการจัดตั้ง AFTA การค้าระหว่างไทยและอาเซียนขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเพิ่มขึ้นจาก 10,031.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2535 อันเป็นปีก่อนเริ่มก่อตั้ง AFTA เป็น 23,860 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2543 หรือเพิ่มขึ้น 137.9% ในปี พ.ศ. 2543 โดยในปี พ.ศ. 2543 อาเซียนเป็นตลาดส่งออกและแหล่งนำเข้าอันดับ 2 ของไทย ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2535 ก่อนการก่อตั้ง AFTA ไทยเคยเสียเปรียบดุลการค้ากับอาเซียนเป็นมูลค่า 1,051.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่นับแต่ปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา ไทยกลับเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้ามาโดยตลอด

1. มูลค่าการส่งออกของไทยไปอาเซียนเพิ่มขึ้นจาก 4,902.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2535 เป็น 13,514 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2543 หรือเพิ่มขึ้น 175.7% โดยสินค้าส่งออกที่มีมูลค่าสูงอันดับแรก ๆ คือ คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ แผงวงจรไฟฟ้า น้ำมันสำเร็จรูป ยานพาหนะ และอุปกรณ์/ ส่วนประกอบ เคมีภัณฑ์ น้ำตาลทราย เป็นต้น

2. มูลค่าการนำเข้าของไทยจากอาเซียนเพิ่มขึ้นจาก 5,541.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2535 เป็น 10,346 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2543 หรือเพิ่มขึ้น 86.7% สินค้าที่นำเข้าที่มีมูลค่าสูง คือ เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ แผงวงจรไฟฟ้า

เคมีภัณฑ์ น้ำมันดิบ หลอดภาพโทรทัศน์ เป็นต้น

3. สินค้าที่ไทยจะได้รับผลกระทบจากการจัดตั้ง AFTA คือ สินค้าที่ไม่มีศักยภาพในการปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสินค้าที่ใช้เวลาในการปรับตัวนาน เช่น เหล็ก สิ่งทอ และสินค้าประเภทที่มีการลดภาษีใน AFTA แล้ว แต่เป็นสินค้าที่ต้องใช้วัตถุดิบนำเข้าจากนอกอาเซียนซึ่งไทยมีอัตราภาษีศุลกากรอยู่ในระดับสูง เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจของไทย

1. ผลกระทบในระยะสั้น: AFTA อาจทำให้รัฐบาลสูญเสียรายได้ส่วนหนึ่งจากอัตราภาษีนำเข้าที่ลดลงและทำให้อุตสาหกรรมที่มีความสามารถในการผลิตต่ำและไม่มีความสามารถในเชิงแข่งขันได้รับผลกระทบ อาทิ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่เพิ่มเริ่มก่อตั้งอาจเสียเปรียบในการแข่งขันกับสิงคโปร์ซึ่งประกอบการมานานแล้ว นอกจากนี้ อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ไทยเสียเปรียบด้านวัตถุดิบจะมีปัญหาการแข่งขันกับมาเลเซียและอินโดนีเซีย รวมทั้งสินค้าสำเร็จรูปที่มีการลดภาษีใน AFTA แล้วแต่เป็นสินค้าที่ต้องอาศัยวัตถุดิบนำเข้าจากนอกอาเซียน ซึ่งไทยมีอัตราภาษีนำเข้าในระดับสูง เช่น วัตถุดิบของเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ วัสดุสำหรับผลิตเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น

2. ผลประโยชน์ในระยะยาว: AFTA จะส่งประโยชน์ต่อประเทศไทยดังนี้

2.1 การลดภาษีของอาเซียนจะทำให้สินค้าที่ไทยส่งออกไปอาเซียนมีราคาถูกลงและสามารถแข่งขันกับประเทศนอกกลุ่มได้

2.2 การลดภาษีของไทยจะทำให้มีการนำเข้าวัตถุดิบ และสินค้ากึ่งสำเร็จรูปจากอาเซียนในราคาถูกลง ซึ่งจะมีผลต่อการลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มขีดความสามารถในการส่งออก

2.3 ผู้บริโภคสามารถบริโภคสินค้าอุปโภค บริโภค ในราคาถูกลง

2.4 การขยายฐานตลาดจะทำให้อาเซียนเกิดการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) และได้รับประโยชน์จากหลักการได้เปรียบอันเป็นปัจจัยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ

2.5 การแข่งขันกันภายในอาเซียนจะทำให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพและพัฒนาเทคโนโลยี

2.6 การขยายการนำเข้าและการส่งออกภายในอาเซียน จะทำให้ประเทศไทยลดการพึ่งพาการค้ากับกลุ่มอื่นลดลง

ทั้งนี้ เมื่อมองภาพเศรษฐกิจโดยรวมแล้ว ไทยและอาเซียนต่างก็จะได้รับประโยชน์จาก AFTA แต่จะมากน้อยกว่ากันนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับตัวของภาครัฐและภาคเอกชน

ในแต่ละประเทศ ทั้งนี้ นับแต่มีการก่อตั้ง AFTA เป็นต้นมา การค้าระหว่างไทยและอาเซียนขยายตัว
ขึ้นมากและมูลค่าการส่งออกสินค้าจากไทยไปยังอาเซียนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (กระทรวง
การค้าต่างประเทศ, 2546)

สถานการณ์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา

ภาวะการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา (ถึงมกราคม พ.ศ. 2555)

การค้าชายแดนปี พ.ศ. 2554 ไทยมีมูลค่าการค้าชายแดนกับกัมพูชารวม 70,518.2
ล้านบาท (ปี 2553 มูลค่า 55,416.4 ล้านบาท) หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 24.2 โดยแยกเป็นการส่งออก
65,606.1 ล้านบาท (ปี 2553 มูลค่า 51,112.5 ล้านบาท) เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.3 การนำเข้า 4,912.1
ล้านบาท (ปี 2553 มูลค่า 4,303.9 ล้านบาท) เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.1 ทำให้ประเทศไทยเกินดุลการค้า
60,694.0 ล้านบาท

สำหรับปี พ.ศ. 2555 (มกราคม) ไทยมีมูลค่าการค้าชายแดนกับกัมพูชา 6,054.7 ล้านบาท
เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อน ร้อยละ 15.0 (ปี 2554 มีมูลค่า 5,266.3 ล้านบาท) แบ่งเป็น
การส่งออกมีมูลค่า 5,202.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.1 (ปี 2554 มีมูลค่า 4,560.4 ล้านบาท)
การนำเข้ามีมูลค่า 852.6 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 20.8 (ปี 2554 มีมูลค่า 705.9 ล้านบาท)
ไทยได้ดุลการค้า 4,349.5 ล้านบาท

ตารางที่ 1 มูลค่าการค้าชายแดน ปี พ.ศ. 2552-2555 (มกราคม)

รายการ	มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราเปลี่ยนแปลง		
	2552	2553	2554	2554	2555	53/ 52	54/ 53	55/ 54
	(มกราคม)					(มกราคม)		
มูลค่าการค้ารวม	45,373.6	55,416.4	70,518.2	5,266.3	6,054.7	22.1	27.3	15.0
การส่งออก	42,878.7	51,112.5	65,606.1	4,560.4	5,202.1	19.2	28.4	14.1
การนำเข้า	2,494.9	4,303.9	4,912.1	705.9	852.6	72.5	14.1	20.8
ดุลการค้า	40,383.8	46,808.6	60,694.0	3,854.6	4,349.5			

สินค้าสำคัญทางการค้าชายแดนในปี พ.ศ. 2555 (มกราคม)

1. สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ น้ำตาลทราย มีมูลค่า 398.4 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.4
เครื่องยนต์ สันดาปภายในแบบลูกสูบ ฯ มีมูลค่า 303.6 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 24.7 รถจักรยานยนต์

และส่วนประกอบ มีมูลค่า 280.0 เพิ่มขึ้นร้อยละ 80.1 ยางยานพาหนะ มีมูลค่า 220.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.8 เครื่องสำอาง เครื่องหอมและสบู มีมูลค่า 203.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.9

2. สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ผักและของปรุงแต่งจากผัก มีมูลค่า 596.6 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 52.8 เหล็ก มีมูลค่า 103.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.7 อะลูมิเนียมและผลิตภัณฑ์ มีมูลค่า 32.8 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 43.6 ทองแดงและผลิตภัณฑ์ มีมูลค่า 26.8 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 9.8 เศษกระดาษ มีมูลค่า 21.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 101.2

ภาวะการค้าชายแดนไทยกับกัมพูชา (รายจังหวัด) ในปี พ.ศ. 2555 (มกราคม)

1. จังหวัดที่มีมูลค่าการส่งออกเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว มีมูลค่าการส่งออก 3,007.4 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.4 รองลงมา ได้แก่ จังหวัดตราด มีมูลค่า 1,857.4 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.1 จังหวัดจันทบุรี มีมูลค่า 233.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.4 จังหวัดสุรินทร์ มีมูลค่า 49.2 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 และจังหวัดอุบลราชธานี มีมูลค่า 54.2 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 491.3 ตามลำดับ

2. จังหวัดที่มีมูลค่าการนำเข้าเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว มีมูลค่า 722.4 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 62.6 รองลงมาได้แก่ จังหวัดจันทบุรี มีมูลค่า 121.3 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 50.8 จังหวัดตราด มีมูลค่า 5.8 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 56.3 จังหวัดสุรินทร์ มีมูลค่า 3.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 71.8 และจังหวัดอุบลราชธานี ไม่มีการนำเข้า (กรมการค้าระหว่างประเทศ, 2555)

ตารางที่ 2 มูลค่าการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ปี พ.ศ. 2552-2555 (มกราคม)

จังหวัด	2552		2553		2554		2555 (มกราคม)					
	มูลค่าการค้า	นำเข้า	มูลค่าการค้า	นำเข้า	มูลค่าการค้า	นำเข้า	มูลค่าการค้า	นำเข้า				
สระแก้ว	21,396.2	1,584.5	19,811.7	28,089.8	2,813.9	25,275.9	33,372.9	4,107.4	29,265.6	3,007.4	772.4	2,285.0
ตราด	17,974.2	48.4	17,925.8	18,917.7	101.6	18,816.1	28,302.4	150.1	28,152.3	1,857.4	5.8	1,851.6
จันทบุรี	1,690.0	837.1	852.9	2,253.2	1,377.0	876.2	2,773.0	627.8	2,145.2	233.9	121.3	112.6
สุรินทร์	1,648.8	24.7	1,624.0	1,600.3	11.4	1,588.8	804.8	26.8	778.0	49.2	3.1	46.1
อุบลราชธานี	169.4	0.0	169.4	251.5	0.0	251.5	353.0	0.0	353.0	54.2	0.0	54.2
อื่น ๆ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
รวม	42,878.7	2,494.9	40,383.8	51,112.5	4,303.9	46,808.6	65,606.1	4,912.1	60,694.0	5,202.1	852.6	4,349.5

สถานการณ์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา

สถานการณ์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ในเดือน มกราคม พ.ศ. 2555 การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา มีมูลค่า 3,912.96 ล้านบาท ประกอบด้วย การส่งออก มูลค่า 3,105.91 บาท และการนำเข้า มูลค่า 807.06 ล้านบาท โดยไทยได้ดุลการค้า 2,298.84 ล้านบาท สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ อะไหล่รถยนต์/รถจักรยานยนต์ ผ้า อาหารสัตว์ ปูนซีเมนต์ ยางยานพาหนะ ส่วนสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เศษโลหะ ถังแก๊ส/แท็งก์เปล่า เศษกระดาษ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ส่วนสถานการณ์การค้าสินค้าบริเวณชายแดน ในเดือน มกราคม พ.ศ. 2555 อยู่ในภาวะปกติ

ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสระแก้ว

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดสระแก้ว ตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 256 กม. มีเนื้อที่ประมาณ 7,195.436 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 4,496,962 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัด โกลีเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอบึงนาราง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

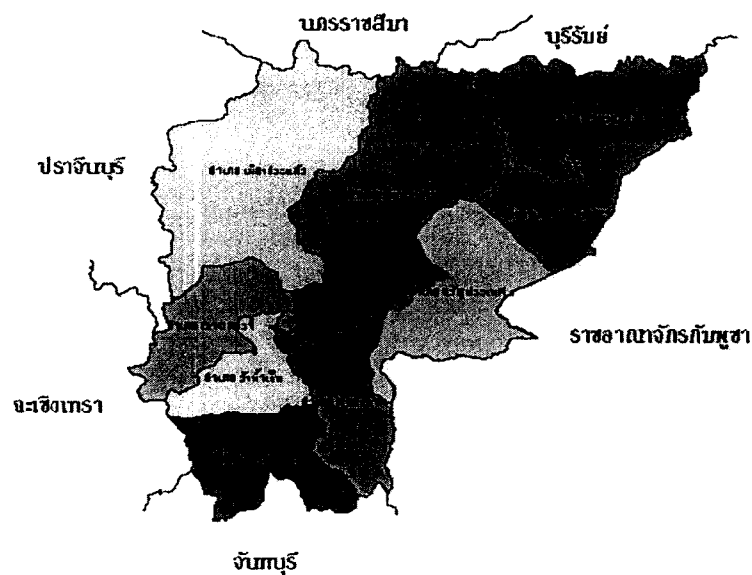
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ราชอาณาจักรกัมพูชา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอบึงนาราง อำเภอนาดูน จังหวัดปราจีนบุรี และอำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดสระแก้วตั้งอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ยประมาณ 36.371 เมตร (บริเวณวัดสระแก้ว ตำบลวัดสระแก้ว อำเภอเมืองสระแก้ว) ลักษณะ โดยทั่วไป บริเวณทิศตะวันออกและทิศใต้ของจังหวัดเป็นที่ราบสูง คล้ายกับพื้นที่ราบสูงทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย สภาพพื้นที่ดังกล่าวเหมาะต่อการปลูกพืชไร่ ยกเว้นบริเวณรอยตะเข็บติดต่อกับประเทศกัมพูชา ซึ่งเป็นบริเวณป่าทึบมีเทือกเขากันพรมแดน และพื้นที่ในเขตอำเภอวัฒนานคร ซึ่งมีลักษณะเป็นสันกั้นน้ำ โดยทางทิศตะวันตกน้ำจะไหลลงสู่เอมเมืองสระแก้ว ส่วนด้านทิศตะวันออกน้ำจะไหลลาดสู่อำเภออรัญประเทศ และประเทศกัมพูชาทั้งหมด

แผนภูมิที่ตั้งและอาณาเขต

ภาพที่ 2 แผนภูมิที่ตั้งและอาณาเขต

สภาพเศรษฐกิจ

การเกษตรเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอันดับ 1 ของสระแก้ว รองลงมาคือการค้าส่งและปลีก ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ อาชีพที่สำคัญของสระแก้ว คือ

1. เกษตรกรรม ทำนา พืชไร่ สวนผลไม้ พืชผัก

ไม้ดอกไม้ประดับ พืชที่นิยมปลูกกันมาก คือ มะม่วง ฝรั่ง ขนุน และยางพารา (วัฒนธรรม) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวนาปี พื้นที่เก็บเกี่ยว 757,714 ไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พื้นที่เก็บเกี่ยว 397,473 ไร่ มันสำปะหลัง พื้นที่เก็บเกี่ยว 539,508 ไร่ อ้อยโรงงาน พื้นที่เก็บเกี่ยว 157,072 ไร่

นอกจากการปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าวมาแล้วนั้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมาเกษตรกร จังหวัดสระแก้วหันมาเลี้ยงโค-กระบือกันมาก เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของ จังหวัดสระแก้วเป็นที่ราบสูงคล้ายกับภาคอีสานและไม้แห้งแล้งจนเกินไป ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเลี้ยงโค-กระบือ ปี พ.ศ. 2548 มีผู้เลี้ยงกว่า 9,000 ครอบครัว มีโคกว่า 100,000 ตัว ตลาดนัดโค-กระบือของจังหวัดอยู่ที่บริเวณสามแยกสระแก้ว อ.เมือง จังหวัดสระแก้ว เปิดซื้อขายแลกเปลี่ยนทุกวันพฤหัสบดีและวันอาทิตย์ มีเงินหมุนเวียนกว่า 20 ล้านบาทต่อเดือน ผู้สนใจ

ในอาชีพเลี้ยงสัตว์ เชียงเนื่องจากต่างจังหวัด รวมทั้งพ่อค่านักธุรกิจชาวกำพูชาเดินทางมาซื้อขายที่ตลาดแห่งนี้ โดยมากนักธุรกิจชาวกำพูชาซื้อโค-กระบือเหล่านี้ไปเป็นพันธุ์ เนื่องจากโค-กระบือของกำพูชามีน้อยและพันธุ์ไม่ค่อยดี ทั้ง ๆ ที่ในอดีตประเทศไทยเคยสั่งซื้อโค-กระบือจากกำพูชา แต่ละสัปดาห์มีการส่งออกไปยังประเทศกำพูชาสัปดาห์ละ 1,000 ตัว ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ปัจจุบันราษฎรจังหวัดสระแก้วมีอาชีพเลี้ยงสัตว์หลากหลายทั้งโคขุน โคนื้อ โคนม และธุรกิจปลูกหญ้าเลี้ยงวัวเพิ่มขึ้น

2. การค้าส่งและปลีก

สำคัญรองลงมาจากการเกษตร สระแก้วมีศักยภาพด้านนี้ค่อนข้างสูง เนื่องจากมีขอบเขตด้านการตลาดทั้งภายในประเทศ และประเทศอินโดจีน การค้าส่งส่วนใหญ่เป็นพืชผลการเกษตรสินค้าอุปโภคบริโภค และการค้าชายแดนเนื่องจากเป็นจังหวัดเดียวที่มีเส้นทางคมนาคมสะดวกที่สุด ทั้งทางรถยนต์และรถไฟ มีทั้งจุดผ่านแดนถาวร และจุดผ่อนปรนทางการค้า ทำให้การค้าระหว่างไทย กำพูชาขยายตัวสูงขึ้นมา

จังหวัดสระแก้วเป็นจุดพักสินค้า ตลาดค้าส่ง ค้าปลีกสินค้าทุกชนิดสู่กลุ่มประเทศอินโดจีน โดยมีจุดผ่านแดนถาวร 1 จุด และจุดผ่อนปรน 3 จุด นอกจากนี้ยังมีขี้นยานการค้าชายแดนและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวรู้จักกันดี คือ ตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นตลาดสินค้ามือสองที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2548 ด้านศุลกากรอรัญประเทศสามารถเก็บรายได้สินค้านำเข้า-ส่งออกกว่า 15,738 ล้านบาท

สินค้าส่งออกอันดับแรก คือ 1) ปูนซีเมนต์ 2) รถจักรยานยนต์ 3) อะไหล่รถจักรยานยนต์ 4) เครื่องยนต์รถจักรยานยนต์ 5) เสื้อเชิ้ตสุภาพบุรุษ 6) น้ำมันเบนซินพิเศษไร้สารตะกั่ว 95 7) ผ้าพิมพ์ 8) ผ้าโสร่ง 9) ก๊าซปิโตรเลียม 10) ปุ๋ยเคมี

สินค้านำเข้า อันดับแรก คือ 1) เสื้อผ้า 2) เศษเหล็ก 3) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 4) สินค้ามีใบสุทธินำกลับ 5) ปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ 6) หนังสือพิมพ์ 7) เศษกระดาษ 8) เศษอะลูมิเนียม 9) ผลไม้แก้วมังกร 10) เสื้อผ้าเด็ก

3. การอุตสาหกรรม

ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมการเกษตร หรือการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร จังหวัดสระแก้วมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ 6 แห่ง เป็นโรงงานอุตสาหกรรมการเกษตร 4 แห่ง โรงงานทั่วไป 2 แห่ง และมีโรงงานขนาดเล็ก/ขนาดกลาง จำนวน 361 โรงงาน

4. การท่องเที่ยว

จังหวัดสระแก้วมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและหลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (อุทยานแห่งชาติ ป่าเขา น้ำตก การท่องเที่ยวผจญภัย) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถานและศาสนสถาน การท่องเที่ยวประเพณีและวิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การแพทย์แผนไทย การบริการด้านสุขภาพ ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2548 ที่ผ่านมามีการเปิดตัวโครงการเปิดตลาดการท่องเที่ยวกลุ่มเบญจบุรพากัมพูชา-ไทย ซึ่งมีการตัดถนนสายปอยเปต-เสียมเรียบ เป็นถนนลาดยางกว้าง 11 เมตร ยาวกว่า 150 เมตร ด้วยงบประมาณ 1,600 ล้านบาท จะแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งถนนสายดังกล่าวจะทำให้การเดินทางท่องเที่ยวประเทศไทย-กัมพูชา-เวียดนาม สามารถทำได้ภายใน 1 วัน โดยถนนเส้นนี้มีจุดเริ่มต้นที่ปอยเปตของกัมพูชาซึ่งติดอยู่กับ อ.อรัญประเทศของไทย ผ่านไปยัง อำเภอศรีโสภณ จังหวัดบันเตียเมียนเจย และสิ้นสุดลงที่ จ.เสียมเรียบ ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเที่ยวชม นครวัด นครธม ที่ จังหวัดเสียมเรียบ ได้โดยสะดวก และยังสามารถใช้เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าไปยัง กรุงเทพมหานครได้อีกด้วย นักท่องเที่ยวที่เดินทางจากประเทศไทยสามารถไปถึงนครวัด นครธมโดยทางรถยนต์ได้ภายในเวลา 3 ชั่วโมงเท่านั้น

5. ด้านศุลกากรอรัญประเทศ

ด้านศุลกากรอรัญประเทศมีพื้นที่รับผิดชอบด้านการให้บริการและปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามในเขตพื้นที่รับผิดชอบจำนวน 2 จังหวัด คือ จังหวัดสระแก้วและปราจีนบุรี มีแนวพรมแดนติดกับประเทศกัมพูชาเป็นเขตแดนทางบกมีความยาวทั้งสิ้น 165 กิโลเมตร ที่ทำการด้านศุลกากรอรัญประเทศมีหน้าที่และความรับผิดชอบในบริการด้านงานธุรการรับ-ส่งหนังสือ และเอกสาร การผ่านพิธีใบขนส่งสินค้า การประเมินราคาค่าภาษีอากรและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ การดำเนินการด้านคดีและของกลาง การเก็บรักษาและจำหน่ายของกลาง และของตกค้าง รวมทั้งการติดต่อประสานงานต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีสถานที่ปฏิบัติงานอื่นอีก ดังนี้

5.1 ด้านพรมแดนบ้านคลองลึก (จุดผ่านแดนถาวร/ ทางอนุมัติ)

5.2 จุดผ่อนปรนการค้า 3 จุด ได้แก่ จุดผ่อนปรนการค้าบ้านตาพระยา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ห่างจากศุลกากรอรัญประเทศประมาณ 75 กิโลเมตร ตรงข้ามบ้านบึงตากวน อำเภอทอมอวก จังหวัดบันเตียเมียนเจย ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของด่านศุลกากรบึงตากวนของกัมพูชา จุดผ่อนปรนการค้าบ้านหนองเสือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ห่างจากศุลกากรอรัญประเทศ ประมาณ 36 กิโลเมตร อยู่ตรงข้ามตำบลมาลัย จังหวัดบันเตียเมียนเจย ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของด่านศุลกากรพนมมาลัย กัมพูชา และจุดผ่อนปรนการค้าบ้านเขาหิน อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว ห่างจากด่านศุลกากรอรัญประเทศประมาณ 58 กิโลเมตร อยู่ตรงข้ามบ้านกิโด 13 อำเภอ สำเภาลูน จังหวัดพระตะบอง ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของด่านศุลกากรพนมไค กัมพูชา

5.3 ทางอนุมัติเฉพาะคราว 3 แห่ง ซึ่งมีหน้าที่ตรวจและควบคุมสินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้า ณ ช่องทางอนุมัติเฉพาะคราวตามที่ผู้ส่งออกหรือผู้นำของเข้าร้องขอ ได้แก่ ทางอนุมัติเฉพาะทางบ้านโคกสะแบง อำเภอธัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ตรงข้ามกับด่านศุลกากรปอยเปต กัมพูชา ทางอนุมัติชั่วคราวบ้านหนองหญ้าแก้ว อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ตรงข้ามกับด่านศุลกากรบึงตากวน กัมพูชา และทางอนุมัติเฉพาะคราวบ้านโนนหมากมุ่น อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ตรงข้ามกับด่านศุลกากรบึงตากวน กัมพูชา

ที่ตั้งด่านศุลกากรอรัญประเทศ ถนนสุวรรณศร อำเภอธัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
27120 โทรศัพท์ 0-3723-1214, 0-3723-0186 โทรสาร 0-3723-1028

สถิติการค้าชายแดนผ่านด่านอรัญประเทศ

ไทยได้ดุลการค้าจากการค้าชายกับกัมพูชาปีละมากกว่าหมื่นล้านบาท โดยในปี พ.ศ. 2555 การค้าชายแดนผ่านด่านศุลกากรอรัญประเทศมีมูลค่า 47,715.0 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 26.17 แยกเป็นสินค้าส่งออกที่ส่งไปยังกัมพูชามีมูลค่า 41,614.4 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 27.15 ส่วนสินค้าที่ไทยนำเข้าจากกัมพูชามีมูลค่า 6,100.6 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ .19 โดยที่ไทยเกินดุลการค้ามูลค่า 35,513.8 ล้านบาท สินค้าที่ไทยนำเข้าจากกัมพูชา ได้แก่ มันสำปะหลัง ไอโซแทงค์ แผ่นวงจรพิมพ์ เศษอลูมิเนียม และส่วนประกอบกล่องคิจิตอล เป็นต้น โดยสินค้าที่ไทยส่งออกไปยังกัมพูชา คือ รถจักรยานยนต์ เครื่องยนต์ รถยนต์ อะไหล่รถจักรยานยนต์ รถเกี่ยวนวดข้าว และอาหารสัตว์ เป็นต้น (ด่านศุลกากรอรัญประเทศ, 2556)

ตารางที่ 3 สถิติมูลค่าสินค้าส่งออก-นำเข้า ด่านศุลกากรอรัญประเทศ ปี พ.ศ. 2548-2551

(ด่านศุลกากรอรัญประเทศ (หน่วย: ล้านบาท))

มูลค่า/ ปีงบประมาณ	2552	2553	2554	2555
มูลค่ารวม	23,094.8	30,742.5	37,818.0	47,715.0
มูลค่าสินค้าส่งออก	21,576.1	27,267.0	32,728.5	41,614.4
มูลค่าสินค้านำเข้า	1,518.70	347.5	5,089.5	6,100.6
ดุลการค้า	+20,057.4	+23,791.5	+27,639.1	+35,513.8

ตารางที่ 4 สินค้านำเข้า-ส่งออกที่มีมูลค่าสูงสุด 10 อันดับของด่านอรัญประเทศ
ประจำปีงบประมาณ 2555 (ด่านศุลกากรอรัญประเทศ, 2556)

ลำดับที่	รายการสินค้าส่งออก	มูลค่า	รายการสินค้านำเข้า	มูลค่า
1	เครื่องยนต์สำหรับ รถจักรยานยนต์	278.25	มันสำปะหลัง	537.05
2	อะไหล่รถจักรยานยนต์	271.59	ไอโซแทงค์	124.7
3	รถเกี่ยวนวดข้าว	206.22	แผ่นวงจรพิมพ์	61.08
4	อาหารสัตว์	160.84	เศษอลูมิเนียม	59.52
5	รถไถนาเดินตาม	150.59	ส่วนประกอบกล้องดิจิตอล	45.413
6	น้ำมันปาล์ม	148.19	เศษทองแดง	39.80
7	รถยนต์	147.26	อาหารสำหรับสุนัข	28.54
8	เบียร์	130.55	เศษเหล็ก	28.05
9	ปูนซีเมนต์	127.72	มอเตอร์ไฟฟ้า	23.56
10	ไอโซแทงค์	119.84	มอเตอร์กระแสตรง	23.10
11	อื่น ๆ	2,864.86	อื่น ๆ	75.72
	รวม	4,605.97	รวม	1,046.69

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นพรัตน์ วงศ์วิทยาพาณิชย์ (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตลาดการค้าชายแดนไทยกรณีศึกษาตลาดโรงเกลือ จังหวัดสระแก้ว” ผลการศึกษาพบว่ามีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

- 1) ปัญหาการจัดเก็บขยะ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2) ปัญหาน้ำท่วมตลาดโรงเกลือ
- 3) ปัญหาการบริหารจัดการตลาด โรงเกลือ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถเข้าไปสั่งการหรือบังคับให้ตลาดเอกชนที่อยู่รอบตลาด โรงเกลือทำตามมาตรฐานได้
- 4) ปัญหาการขาดความร่วมมือในการบริหารจัดการตลาดของทั้ง 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งแนวทางในการพัฒนาตลาดโรงเกลือแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะแรกคือการวางแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในการแก้ปัญหาทั้งสี่ปัญหาข้างต้นตามที่กล่าวมา

ระยะที่สองเป็นการวางแนวทางเพื่อพัฒนาตลาดไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด ภายหลังมีการเปิดจุดผ่านแดนถาวรบ้านหนองเอียด ได้แก่การพัฒนามาตรฐานความสะอาดให้ เป็นไปตามหลักกระทรวงสาธารณสุขและกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างสมบูรณ์

การพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยของตลาดและการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ การสร้างสิ่งปลูกสร้างใหม่ ๆ ในตลาดเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ทั้งนี้ผู้ที่มีส่วนผลักดันสำคัญที่จะทำให้แนวทางการพัฒนาตลาดประสบความสำเร็จได้ อีกทั้งยังสามารถประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตลาด โรงเกลือ นั่นคือ “ตระกูลเทียนทอง”

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2553) บทวิเคราะห์ “ผลกระทบของเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ต่อสินค้าเกษตรกรรมสำคัญของไทย” ผลการศึกษาพบว่า ผลผลิตสินค้าเกษตรของไทยที่ผลิตเพื่อส่งออกมี 5 ชนิด ได้แก่ อันดับ 1 ยางพารา น้ำตาล (อ้อย) และมันสำปะหลัง อันดับที่ 2 ข้าว อันดับที่ 3 กุ้ง ส่วนน้ำมันปาล์มผลิตเพื่อความเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศเพื่อลดการนำเข้า นอกจากนี้เมื่ออัตราภาษีการนำเข้าเป็นศูนย์ หากวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันสินค้าเกษตรที่สำคัญด้านความสามารถในการแข่งขันเชิงเปรียบเทียบ พบว่าสินค้าไทยที่ได้เปรียบคู่แข่งในอาเซียนคือ มันสำปะหลัง ยางพารา น้ำตาล (อ้อย) ส่วนสินค้าเกษตรที่มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบต่ำกว่าคู่แข่งคือ ข้าว กุ้ง (กุ้งแช่เย็น และแช่แข็ง) น้ำมันปาล์ม ส่วนผลกระทบสินค้าไทยจะได้ผลประโยชน์มากขึ้นจากการที่มีการส่งออกเพิ่มขึ้น ได้แก่ น้ำตาล (อ้อย) ส่วนสินค้าไทยที่ไม่ได้ผลประโยชน์เพิ่มขึ้นคือมันสำปะหลัง และสินค้าไทยที่เสียผลประโยชน์คือน้ำมันปาล์ม กุ้งแช่แข็ง

ปิยนุช เสนอสุวรรณ (2552) ได้ศึกษาวิจัย “แนวโน้มการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา” จากที่ผ่านมาประเทศกัมพูชามีนโยบายเปิดเสรีทางการค้า รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการค้าชายแดน แต่เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบทั้งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและในกัมพูชา การขาดเงินตราต่างประเทศ ความไม่พร้อมในการเปิดจุดผ่านแดนถาวรจึงทำให้เกิดอุปสรรคต่อการค้า ดังนั้น การศึกษาวิจัยนี้จึงเป็นการเตรียมความพร้อมและทราบแนวโน้มของตลาดการค้าชายแดน เพื่อเป็นประโยชน์ในการหาแนวทางแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพการค้าชายต่อไป

วัชรินทร์ ยงศิริ (2547) ได้ศึกษาวิจัย “การค้าชายแดนไทยกับกัมพูชาเรื่องปัญหาที่ประสบอยู่ในปัจจุบันและแนวทางแก้ไขในอนาคต” เนื่องจากที่ผ่านมาการค้าชายแดนไทยกับกัมพูชามีปัญหาและอุปสรรคเก๋ามากมายให้ต้องแก้ไข ซึ่งยังไม่สามารถแก้ไขได้ทั้งหมดก็มีปัญหาอุปสรรคใหม่เกิดขึ้นให้ต้องคิดแก้ไขตามมา ดังนั้นการศึกษานี้จึงมีจุดประสงค์ให้เกิดการพัฒนาการค้าชายแดนให้ก้าวหน้า เพื่อเป็นเครื่องมือในการปรับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับกัมพูชา ซึ่งผลประโยชน์จะเกิดกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชนของทั้งสองประเทศ โดยโครงการวิจัยนี้เป็นเพียงการเสนอแนวทางเท่านั้น

ศูนย์การศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2552) บทวิเคราะห์ “ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ต่อเศรษฐกิจการค้าของไทยใน 6 ปี ข้างหน้า” ผลการศึกษาพบว่า การที่อาเซียนยกเลิกภาษีของสินค้าทุกชนิดให้แก่ประเทศสมาชิกในปี พ.ศ. 2558

จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก โดยทำให้ GDP ของประเทศสิงคโปร์เปลี่ยนแปลงมากที่สุด โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.06 รองลงมาประเทศไทยร้อยละ 1.75 อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เวียดนาม พม่า ลาวและกัมพูชา ตามลำดับ นอกจากนี้การยกเลิกภาษี ยังส่งผลให้มูลค่าการส่งออกของไทยและประเทศคู่ค้าในกลุ่มอาเซียนเพิ่มขึ้น 4805.0 ล้านดอลลาร์ สหรัฐอเมริกา โดยการส่งออกไปประเทศมาเลเซียเพิ่มขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือสิงคโปร์และอินโดนีเซียและทำให้มูลค่าการนำเข้าของไทยจากกลุ่มประเทศอาเซียนเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยเพิ่มขึ้น 3404.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา โดยสินค้าที่จะเกินดุลการค้าหลังอาเซียนลดภาษีเป็นร้อยละ 0 ในปี พ.ศ. 2558 ได้แก่ สินค้าเกษตรแปรรูป เกษตรและปศุสัตว์ ประมง เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สิ่งทอ เคมีภัณฑ์ ยาง พลาสติก ผลิตภัณฑ์ไม้ ยานยนต์และชิ้นส่วน ปิโตรเลียมและเหมืองแร่ ส่วนสินค้าที่จะขาดดุลการค้าได้แก่เหล็ก โลหะและสินค้าอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

สำนักความร่วมมือการค้าและการลงทุน กรมการค้าระหว่างประเทศ (2555) ได้ศึกษาวิจัย“ภาวะการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา” สืบเนื่องจากการประชุมคณะกรรมการร่วมทางการค้า (Joint Trade Committee: JTC) ระหว่างไทยกับกัมพูชา ครั้งที่ 3 ได้มีความเห็นพ้องต้องกันในการกำหนดเป้าหมายการค้าให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 30 ต่อปีหรือเพิ่มขึ้นเท่าตัวภายใน 3 ปี ไทยและกัมพูชาได้ร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนปี พ.ศ. 2555-2558 โดยเน้นความร่วมมือด้านการเกษตร แต่ทั้งนี้ก็ยังพบปัญหาคือการออกหนังสือสำคัญการนำเข้า-ส่งออกต้องไปทำที่กัมพูชา กฎระเบียบของกัมพูชาที่เปลี่ยนแปลงบ่อย สกุดเงินเรียลที่ยังไม่เป็นที่นิยม ด้านชายแดนมีไม่เพียงพอกับปริมาณการค้าชายแดนที่เพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดความแออัด ดังนั้นการศึกษานี้จึงได้ศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการค้ารวมถึงปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นหลังการเปิดเสรีการค้า เพื่อเป็นประโยชน์ในการเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

อนพัทธ์ หนองคู (2550) ได้ศึกษาวิจัย “ยุทธศาสตร์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา: กรณีศึกษา จังหวัดสระแก้ว” เนื่องจากประเทศไทยได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอินโดจีน ประกอบกับการค้าตามแนวชายแดนในปัจจุบันได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ยังผลให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมากมาย จังหวัดสระแก้วมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชา จึงทำให้ประชาชนตามแนวชายแดน มีกิจกรรมค้าขายสินค้ากันมาโดยตลอด และถือได้ว่าจังหวัดสระแก้วเป็นประตูการค้าที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งของการค้าชายแดน ซึ่งจะเห็นจากมูลค่าการค้าชายแดนที่มีมูลค่าสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ จากการศึกษาพบว่าการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา โดยเฉพาะตามแนวชายแดนจังหวัดสระแก้วมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องและฝ่ายไทยเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้ามาโดยตลอด เมื่อวิเคราะห์โอกาสและ

อุปสรรคที่มีต่อการค้าตามแนวชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาในเขตจังหวัดสระแก้ว พบว่าสินค้าไทยมีศักยภาพในการแข่งขันค่อนข้างมาก ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยนี้เป็นผลมาจากสินค้าสามารถขนส่งได้อย่างรวดเร็ว ความนิยมสินค้าไทยของคนกัมพูชา ประโยชน์ที่เกิดจากการที่จังหวัดสระแก้วมีตลาดการค้าชายแดนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ซึ่งเป็นแหล่งกระจายสินค้าที่นำเข้ามาจากประเทศกัมพูชาไปยังภาคต่าง ๆ ตลอดจนนโยบายส่งเสริมกิจกรรมการค้าของทั้งสองประเทศ นอกจากนั้นความแตกต่างในด้านความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบด้านการผลิตระหว่างไทยกับกัมพูชา ตลอดจนการที่ประเทศกัมพูชาได้รับสิทธิพิเศษ (GSP) จากประเทศที่พัฒนาแล้ว ยังเป็นโอกาสให้ทั้งสองประเทศเกื้อกูลผลประโยชน์ร่วมกัน ในการจัดตั้งฐานการผลิตแบบ Co-Production Area โดยประเทศไทยควรเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบ ได้แก่ เงินทุน ผู้ประกอบการ เทคโนโลยี เพื่อตั้งฐานการผลิตในประเทศกัมพูชาที่มีความได้เปรียบในด้านทรัพยากรธรรมชาติ และค่าจ้างแรงงานที่ค่อนข้างถูก อย่างไรก็ตามการค้าชายแดนยังมีปัญหาอุปสรรคบางประการ ได้แก่ ปัญหาด้านการค้านอกระบบ ปัญหาด้านระเบียบพิธีการด้านศุลกากร ปัญหาการปักปันเขตแดน ปัญหาข้อจำกัดของพื้นที่จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ ตลอดจนปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างของระดับการพัฒนาของไทยกับกัมพูชา ซึ่งได้แก่ ปัญหาอาชญากรรม และปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน ผลจากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้กำหนดยุทธศาสตร์การค้าชายแดน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ ยุทธศาสตร์ด้านการค้า ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมให้จังหวัดสระแก้วเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนที่สามารถเชื่อมโยงเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา และประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการผลิต ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่จะส่งเสริมให้เกิดการสร้างฐานอุตสาหกรรมใหม่ โดยอาศัยหลักความความแตกต่างในด้านความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของทรัพยากรระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบของเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ต่อสินค้าเกษตรกรรมสำคัญของไทย: ข้าว ยางพารา น้ำตาล (อ้อย) มันสำปะหลัง กุ้ง น้ำมันปาล์ม มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อการศึกษาศักยภาพการผลิต และความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทยเทียบกับคู่แข่งที่เป็นสมาชิกกลุ่มอาเซียน และประเมินผลกระทบของการเปิดการค้าเสรีอาเซียนในกลุ่มอาเซียน (AFTA ที่อาจเกิดขึ้นกับสินค้าเกษตรกรรมสำคัญของไทย ผลการศึกษา พบว่า ผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่ผลิตเพื่อการส่งออก ยกเว้นน้ำมันปาล์ม ซึ่งผลิตเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศแทนการนำเข้า ตลาดสินค้าเกษตรส่วนใหญ่อยู่นอกอาเซียน คู่แข่งของไทยในตลาดการส่งออกทั้งในตลาดโลก และตลาดเอเซียที่สำคัญ คือ เวียดนาม เป็นคู่แข่งสำคัญในสินค้าข้าว มันสำปะหลัง และกุ้งแปรรูป

อินโดนีเซีย เป็นคู่แข่งสำคัญในสินค้าอาหาร และมันสำปะหลัง และมาเลเซีย เป็นคู่แข่งสำคัญในสินค้าน้ำมันปาล์ม และน้ำตาล โครงสร้างอัตราภาษีนำเข้าตามกรอบข้อตกลงของ AFTA นับตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2553 กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศมีเพียง ไทย บรูไน และสิงคโปร์ ที่ลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรให้คงเหลือร้อยละ 0 ที่เหลือได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ยังมีสินค้าเกษตรบางรายการอยู่ในกลุ่มสินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List) จึงยังคงรักษาระดับอัตราภาษีนำเข้าอยู่ในเกณฑ์สูง ร้อยละ 30-40 สำหรับกลุ่มประเทศ CLMV (กลุ่มอาเซียนใหม่) ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม ได้รับการผ่อนผันในการลดอัตราภาษีนำเข้าให้เหลือร้อยละ 0 ภายในปี พ.ศ. 2558 แต่อย่างไรก็ตาม แต่ละประเทศยังคงนำมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีไม่ใช่อัตราภาษี (Non-Tariff Barrier: NTBs) มาใช้เพื่อปกป้องผู้ผลิต และผู้บริโภคภายในประเทศ เช่น กำหนดโควตา กำหนดขั้นต่ำตอน และการขออนุญาตนำเข้าซึ่งสินค้าที่การวิเคราะห์ศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรของไทย สินค้าเกษตรทุกชนิดของไทย มีข้อเสียเปรียบด้านต้นทุนการผลิตซึ่งสูงกว่าคู่แข่งในอาเซียน ซึ่งเป็นผลจากผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ที่ต่ำ ได้แก่ ข้าว และอ้อย ซึ่งมีปัจจัยการผลิตด้านค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าคู่แข่ง และคุณภาพของพันธุ์พืช ที่ให้ปริมาณผลผลิตต่ำกว่าคู่แข่ง รวมทั้งระบบชลประทานที่ยังไม่ทั่วถึงแต่อย่างไรก็ตามการที่สินค้าเกษตรของไทย ยังคงรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดทั้งในตลาดอาเซียน และตลาดโลกไว้ได้ เนื่องจากมาตรฐานและคุณภาพสินค้าที่ถูกค้ายอมรับ ประกอบกับการนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ในกระบวนการผลิต สามารถผลิตสินค้าได้หลากหลาย แต่หากคู่แข่งมีการพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพสินค้าให้สูงขึ้น สินค้าไทยอาจสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาดในอนาคตเช่น กุ้งแปรรูปของเวียดนาม

สำนักงานความร่วมมือการค้าและการลงทุน กรมการค้าระหว่างประเทศ (2555) ได้รายงานสถานการณ์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชาปี พ.ศ. 2555 (มกราคม-มีนาคม) ว่า สถานการณ์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านจังหวัดสระแก้ว ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ ภาวะเบียดทางการค้าของกัมพูชามีการเปลี่ยนแปลงบ่อย เงินเรียลซึ่งเป็นเงินสกุลหลักของกัมพูชา ยังไม่ค่อยเป็นที่นิยม ทำให้ต้องใช้เงินตราสกุลหลักของโลก ได้แก่ เงินเหรียญสหรัฐฯ หรือเงินบาทของไทย หรือทองคำสำหรับชำระสินค้า และทำให้ยังคงต้องมีการทำการค้าโดยไม่มีการทำสัญญา ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงภัยให้ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการขาดข้อมูลที่จำเป็นในการวางแผนการตลาดและขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญทางด้านตลาดกัมพูชา สินค้าที่จะนำเข้ากัมพูชาต้องผ่านการตรวจสอบโดยบริษัท SGS ที่กระทรวงพาณิชย์กัมพูชาตั้งขึ้นมา ด้านการค้าชายแดนมีไม่เพียงพอ การเข้า/ออกบริเวณจุดผ่านแดนไทย-กัมพูชา มีความแออัดและล่าช้า และระบบสาธารณูปโภคและเส้นทางคมนาคมของกัมพูชา ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับการค้าการลงทุนจาก

ต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีขบวนการลักลอบขนของผิดกฎหมายเข้าและออกตามแนวพรมแดน ซึ่งข้อเสนอแนะโอกาสทางการค้า มีดังนี้ ควรเสนอให้มีความร่วมมือในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การค้าต่าง ๆ ภาครัฐบาลและภาคเอกชนทั้งสองประเทศควรมีการแลกเปลี่ยนการเยือน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการจัดการแสดงสินค้าและการลงทุน เพื่อขยายความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง ควรร่วมกันผลักดันให้มีการเปิดจุดผ่านแดนระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น และร่วมกันผลักดัน โครงการ Sister Cities ระหว่าง 2 ประเทศให้สัมฤทธิ์ผล อย่างเป็นรูปธรรม เช่น Siem Reap-Sisaket, Pailin-Chanthaburi และ Koh Kong-Trat เป็นต้น และเจรจาในระดับทวิภาคี ให้กัมพูชาทบทวนกฎ ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าของทั้งสองฝ่ายให้มากยิ่งขึ้น

ศูนย์อิน โดจีนศึกษา วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา (2555) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนา ด้าน โลจิสติกส์ ของประเทศไทยสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 กรณีศึกษาการขนส่งสินค้าทางบกในกลุ่มประเทศอาเซียนใหม่” มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษ ข้อมูลการขนส่งสินค้าทางบกของกลุ่มประเทศอาเซียนใหม่ (ประเทศกัมพูชา ลาว พม่า และ เวียดนาม) วิเคราะห์ศักยภาพการขนส่งสินค้าทางบกของไทย ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค การขนส่งสินค้าทางบกของไทยในกลุ่มประเทศอาเซียนใหม่เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา โลจิสติกส์ของประเทศไทยด้านการขนส่งสินค้าทางบกในกลุ่มประเทศอาเซียนใหม่สู่การเป็น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยการศึกษาครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารการวิจัย การประชุม สัมมนา เอกสารเผยแพร่ทางราชการ เว็บไซต์ของหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์สำนักงานส่งเสริมการลงทุน กระทรวงอุตสาหกรรม สภาหอการค้าไทย และ ASEAN Secretariats เป็นต้น ซึ่งข้อมูลเอกสาร ได้ จัดทำเป็นผลการศึกษ การพัฒนาโลจิสติกส์ ของประเทศไทยในด้านการขนส่งสินค้าทางบก ในกลุ่มประเทศอาเซียนใหม่ และแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แนวคำถามที่คณะผู้ศึกษา จัดทำขึ้นมาอาศัยข้อมูลเอกสารและเป้าหมายตามวัตถุประสงค์การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มประเทศอาเซียนใหม่ (CLMV) ประกอบด้วย กัมพูชา ลาว พม่า และ เวียดนาม ในปัจจุบันมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ในอาเซียนและภูมิภาคเอเชียใต้ และเอเชีย ตะวันออกอย่างมาก เพราะการเป็นแหล่งทรัพยากรที่ยังคงมีอยู่อย่างมหาศาล ทั้งพลังงาน ก๊าซธรรมชาติ แร่ธาตุ ไฟฟ้า ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ และผลผลิตทางด้านเกษตรกรรม เป็นต้น ซึ่งในความสำคัญดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและ ต่อเนื่อง ซึ่งในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจนั้น ระบบการขนส่งจึงเข้ามามีความสำคัญอย่างมาก ในประเทศดังกล่าว ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วกลุ่มประเทศอาเซียนใช้การขนส่งสินค้าทาง ถนนมากกว่า

ร้อยละ 90 และกลุ่มประเทศดังกล่าวมีระบบการขนส่งทางถนนที่เชื่อมโยงกับประเทศไทยจึงทำให้ไทยกลายเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่สำคัญเนื่องจากเป็นศูนย์กลางของกลุ่มประเทศอาเซียนใหม่

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบไทยบริเวณชายแดน ไทย-กัมพูชา ภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน กรณีศึกษา ผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตร ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษาไว้ดังนี้

1. รูปแบบของการวิจัย
2. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย
3. การเลือกพื้นที่ที่ศึกษา
4. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
5. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
7. การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล

รูปแบบของการวิจัย

การศึกษาวิจัยการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาผู้ประกอบการด้านการเกษตร ภายหลังจากข้อตกลงเปิดเสรีการค้า พื้นที่จังหวัดสระแก้ว ในการดำเนินการศึกษาวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นรายบุคคล (In-depth Interview) ในผู้ประกอบการด้านการเกษตรทั้งในรายที่นำเข้าและในรายที่ส่งออก ซึ่งจะทำให้ทราบถึงกระบวนการค้าขาย รายได้ปัญหาอุปสรรคที่เคยประสบ ตลอดจนแนวโน้มที่คาดว่าจะเกิดหลังเปิดเสรีการค้า ซึ่งจะทำให้ได้ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะได้อย่างแท้จริง

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในการวิจัยครั้งนี้จะใช้วิธีผสมผสานระหว่างการสัมภาษณ์แบบสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Conversation) กับการสัมภาษณ์แบบตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า (Structured Interview) โดยอาศัยกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ได้กำหนดล่วงหน้าไว้แล้วเป็นปัจจัยสำคัญ กล่าวคือสัมภาษณ์แบบสนทนาอย่างไม่เป็นทางการจะสะท้อนข้อมูลได้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ส่วนการสัมภาษณ์แบบตั้งคำถามไว้ล่วงหน้าจะทำให้สะดวกในการจัดทำข้อมูลให้เป็นระบบทั้งนี้สำหรับคำถามที่ใช้ในสัมภาษณ์จะไม่เรียงลำดับก่อนหลังเหมือนกับที่ได้กำหนดไว้ในกรอบแนวความคิดในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาและสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความในวารสาร วิทยานิพนธ์ วิจัย และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนและการเปิดเสรีการค้า เพื่อเป็นความรู้พื้นฐาน ซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลช่วยให้ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการศึกษาในการเขียนเค้าโครงวิจัย และประกอบการเขียนรายงานผลการศึกษา

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากแหล่งข้อมูลด้านบุคคล (ผู้บอกข้อมูล) เป็นข้อมูลที่สำคัญมาก ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติผู้บอกข้อมูลที่จะทำการศึกษาเป็นผู้ประกอบการด้านการเกษตรการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ทั้งในรายที่ส่งออกและในรายที่นำเข้า พื้นที่จังหวัดสระแก้ว

การเลือกพื้นที่ที่ศึกษา

พื้นที่ที่ทำการศึกษาเป็นจุดการค้าชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา คือ จุดผ่านแดนถาวรที่บ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จุดผ่อนปรนที่บ้านตาพระยา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว บ้านหนองปรือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และบ้านเขาหิน อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยเจาะจงที่จะศึกษา โดยมีเหตุผลในการเลือกพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากเป็นจุดผ่านแดนถาวรและเป็นจุดผ่อนปรนที่มีการค้าชายแดนกับกัมพูชา รวมถึงอนาคตมีแนวโน้มการเปิดเสรีทางการค้าและการค้าชายผ่านแดนไปสู่ประเทศที่สามด้วย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้ประกอบการด้านการเกษตร การค้าชายแดนไทยกับกัมพูชา ทั้งในรายที่ส่งออกหรือนำเข้า จังหวัดสระแก้ว ผ่านจุดผ่านแดนถาวร 1 จุดและจุดผ่อนปรน 3 จุด โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 คน ดังนี้

1. ผู้ประกอบการส่งออกหรือนำเข้าด้านสินค้าการเกษตร จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 5 ราย
2. ผู้ประกอบการส่งออกหรือนำเข้าด้านสินค้าการเกษตร จุดผ่อนปรนบ้านตาพระยา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว จำนวน 5 ราย

3. ผู้ประกอบการส่งออกหรือนำเข้าด้านสินค้าการเกษตร จุดผ่อนปรนบ้านหนองปรือ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 5 ราย
4. ผู้ประกอบการส่งออกหรือนำเข้าด้านสินค้าการเกษตร จุดผ่อนปรนบ้านเขาหิน อำเภอลองหาด จังหวัดสระแก้ว จำนวน 5 ราย

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

ผู้ประกอบการด้านสินค้าการเกษตร ที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าด้านการเกษตรในพื้นที่จังหวัดสระแก้วที่ส่งออก สุกและอาหารสัตว์และนำเข้า ข้าว โปดเลี้ยงสัตว์ เมล็ดถั่วเหลือง เศษกระดาษ สัตว์น้ำ มันเส้น และแป้งมันสำปะหลัง ไม่น้อยกว่า 5 ปี

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องระหว่าง เดือนมกราคม พ.ศ. 2556 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2556

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ซึ่งผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์เอง เพื่อให้ได้ข้อมูลละเอียดตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ให้ได้มากที่สุด กับ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และมีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) การสัมภาษณ์จะไม่กำหนดรูปแบบมาตรฐาน (Unstructured Interview) ไม่มีการกำหนดข้อคำถามอย่างตายตัว แต่จะกำหนดกรอบหรือประเด็นที่จะสัมภาษณ์เท่านั้น โดยอาศัยกรอบและแนวคิดเป็นประเด็นสำคัญในการตั้งคำถาม และไม่เรียงก่อนหลังเหมือนที่กำหนดเอาไว้ คำถามจะมีลักษณะแบบปลายเปิด และหากว่าในขณะที่สัมภาษณ์หากพบประเด็นปัญหาใดก็จะทำการสัมภาษณ์โดยละเอียด เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจน พร้อมทั้งจดบันทึกข้อมูลที่ไต่ลงในสมุดงาน
2. สมุดงานและเพิ่มข้อมูล เพื่อจดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ทุก ๆ คำถามอย่างละเอียด ในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์จะมีการนัดหมายล่วงหน้าก่อนว่าผู้ถูกสัมภาษณ์มีเวลาว่างช่วงใดบ้าง และจะให้สัมภาษณ์ที่ทำงานหรือที่บ้านพักอาศัย
3. เทปบันทึกเสียงเพื่อใช้บันทึกการสัมภาษณ์ การสนทนาที่เป็นประเด็นสำคัญของผู้ให้ข้อมูล โดยขออนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์ก่อน ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่สามารถตรวจสอบกับ

ที่บันทึกได้ และได้ข้อมูลอย่างครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4. กล้องถ่ายภาพพร้อมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการถ่ายภาพ เพื่อบันทึกภาพ การสัมภาษณ์และการสนทนาของผู้ให้ข้อมูล โดยบันทึกภาพเหตุการณ์และสถานที่เพื่อประกอบ รายงานการวิจัย

การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) แต่ละกลุ่ม ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจและเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การค้า ขั้นตอนและวิธีการค้า ในปัจจุบันของผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตรไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา และศึกษาถึง ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน

2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปความตามประเด็นสำคัญ โดยนำข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นรายบุคคลของกลุ่มเป้าหมายมาวิเคราะห์ตามเนื้อหาด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบพร้อมทั้งบรรยายเปรียบเทียบสิ่งที่มีความเหมือนกัน (Agreement) และเปรียบเทียบสิ่งที่มีความแตกต่างกันการบรรยายเน้นเนื้อหาที่ปรากฏในข้อความ พิจารณาจากเนื้อหา โดยผู้วิจัยไม่มีอคติ หรือนำความรู้สึของตัวเองเข้าไปพัวพัน ไม่เน้นการตีความหรือ ความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง หรือระหว่างบรรทัดการวิเคราะห์เนื้อหา ก่อนจะสร้างเป็นข้อสรุป ในแง่ของปัญหา/ อุปสรรคและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3. ผู้วิจัยมีการตรวจสอบข้อมูล แบบสามเส้า (Triangulation Technique) โดยมี รายละเอียดดังนี้ เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจดบันทึกมาแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบ ความถูกต้องเพียงพอและความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าจะสามารถตอบปัญหาของการศึกษา ได้อย่างครบถ้วน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการ ตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ซึ่งจะทำการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงและตอบปัญหา การวิจัยโดยการตรวจสอบแหล่งข้อมูลพิจารณาในแหล่งเวลา หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากัน จะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ ในการศึกษา ในครั้งนี้ได้ใช้การตรวจสอบจากแหล่งบุคคลมากที่สุด โดยการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง หลายกลุ่ม ในคำถามเดียวกัน และจากกลุ่มตัวอย่างคนเดียวกันจากแหล่งบุคคลหลาย ๆ คน เพื่อเป็นการยืนยันในข้อมูลที่ได้รับว่ามีความถูกต้องกันหรือไม่

4. นำเสนอข้อมูลในรูปแบบความเรียงตามวัตถุประสงค์

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยคุณภาพเรื่องนี้เป็นการศึกษาสถานการณ์การค้า ขั้นตอนและวิธีการค้า
ในปัจจุบันของผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตร ตลอดจนศึกษาปัญหาและผลกระทบบริเวณ
ชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน เพื่อเป็น
ข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน นำไปปรับปรุงและพัฒนาการค้าชายแดน
ของจังหวัดสระแก้วและประเทศไทยเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
ในปีพ.ศ. 2558 โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยคือการสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นรายบุคคล (In-dept Interview)
กับผู้ประกอบการด้านการเกษตรทั้งในรายที่นำเข้าและในรายที่ส่งออก โดยแยกกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์
เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการผ่านจุดผ่านแดนถาวร 1 จุดจำนวน 5 คนและจุดผ่อนปรน
3 จุดจำนวน 15 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์เนื้อหา
(Synthesis) ซึ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ถึงสถานการณ์การค้า ขั้นตอนและวิธีการค้า ในปัจจุบันของ
ผู้ประกอบการไทย บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้า
เสรีอาเซียน

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดน
ไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 5 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการการค้าชายแดนที่ให้ข้อมูลสำคัญ

ลำดับ	ผู้ให้ข้อมูล	เพศ	อายุ	สถานภาพ	สินค้าประกอบการ
1.	ก (นามสมมุติ)	หญิง	45	สมรส	ปลาน้ำจืด
2.	ข (นามสมมุติ)	ชาย	57	สมรส	มันสำปะหลัง
3.	ฃ (นามสมมุติ)	หญิง	60	สมรส	ข้าว, มันสำปะหลัง
4.	ค (นามสมมุติ)	หญิง	39	สมรส	มันสำปะหลัง
5.	ค (นามสมมุติ)	ชาย	53	สมรส	อุปกรณ์ไก่
6.	ฅ (นามสมมุติ)	ชาย	47	สมรส	ข้าว, มันสำปะหลัง
7.	ง (นามสมมุติ)	ชาย	68	สมรส	สุกร
8.	จ (นามสมมุติ)	ชาย	76	สมรส	อาหารสัตว์
9.	ฉ (นามสมมุติ)	ชาย	33	สมรส	สุกร
10.	ช (นามสมมุติ)	ชาย	40	สมรส	สุกร
11.	ช (นามสมมุติ)	ชาย	37	สมรส	สุกร
12.	ฌ (นามสมมุติ)	ชาย	42	สมรส	สุกร
13.	ญ (นามสมมุติ)	ชาย	37	สมรส	ไก่
14.	ฎ (นามสมมุติ)	ชาย	39	สมรส	สุกร
15.	ฏ (นามสมมุติ)	ชาย	43	สมรส	สุกร
16.	ฐ (นามสมมุติ)	ชาย	45	สมรส	สุกร
17.	ฑ (นามสมมุติ)	ชาย	54	สมรส	สุกร
18.	ฒ (นามสมมุติ)	ชาย	64	สมรส	สุกร
19.	ณ (นามสมมุติ)	ชาย	69	สมรส	สุกร
20.	ด (นามสมมุติ)	หญิง	70	สมรส	สุกร

ตารางที่ 6 ข้อมูลประเภทการประกอบการ ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพ และรายได้

ลำดับที่	ประเภทประกอบการ	ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพ	รายได้เฉลี่ย/ปี
1.	นำเข้าและส่งออก	15	3,600,000
2.	นำเข้า	40	4,900,000
3.	นำเข้า	30	4,300,000
4.	นำเข้า	30	4,500,000
5.	ส่งออก	20	3,500,000
6.	ส่งออก	19	2,900,000
7.	ส่งออก	17	3,800,000
8.	ส่งออก	14	4,700,000
9.	ส่งออก	15	3,500,000
10.	ส่งออก	18	4,200,000
11.	ส่งออก	16	3,100,000
12.	ส่งออก	14	3,600,000
13.	ส่งออก	11	3,200,000
14.	ส่งออก	21	3,000,000
15.	ส่งออก	29	4,300,000
16.	ส่งออก	35	2,800,000
17.	ส่งออก	24	2,300,000
18.	ส่งออก	12	6,000,000
19.	ส่งออก	15	4,900,000
20.	ส่งออก	20	4,700,000

ผลการศึกษาปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา
 ภายหลังข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน กรณีศึกษา ผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตร ในพื้นที่จังหวัด
 สระแก้ว

สรุปผลได้ดังนี้

ผู้ประกอบการค้าชายแดนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งมีอายุ 33-76 ปี ระยะเวลาที่
 ประกอบการมากกว่า 10 ปี ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อปีของผู้ประกอบการ 3,000,000 บาทขึ้นไป

ประเภทของธุรกิจของผู้ประกอบการ ส่งออกหมู่มากที่สุด รองมา นำเข้ามันสำปะลึงจากประเทศ
กัมพูชา

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์สถานการณ์การค้า ขั้นตอนและวิธีการค้า ในปัจจุบันของ ผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากข้อตกลง เขตการค้าเสรีอาเซียน

สถานการณ์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านสินค้าเกษตร

จากข้อมูลการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ของด่านศุลกากรรัฐประเทศ พบว่า
สินค้าทางเกษตรของประเทศไทยที่มีการส่งออกไปยังสุกรและอาหารสัตว์ เป็นสินค้าหลักไปยัง
ประเทศกัมพูชา ส่วนที่ประเทศไทยรับซื้อเข้ามา ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เมล็ดถั่วเหลือง
มันสัมปะหลัง และสัตว์น้ำ ในปัจจุบันคู่แข่งสินค้าไทยในตลาดกัมพูชาที่สำคัญ ได้แก่ เวียดนาม
ซึ่งครองส่วนแบ่งการตลาดในกัมพูชาเป็นอันดับที่หนึ่งซึ่งถือเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยโดยสินค้าที่
นำเข้าจากเวียดนามมีขอดีนำเข้าสูง เนื่องจากเกิดความตึงเครียดจากกรณีข้อพิพาทปราสาทพระวิหาร
ระหว่างไทย-กัมพูชา ทำให้ประชาชนชาวกัมพูชามีปฏิกิริยาต่อต้านสินค้าไทยและหยุดซื้อสินค้า
ไทยในช่วงระยะเวลาหนึ่งจึงเป็นโอกาสของสินค้าเวียดนามที่สามารถเข้ามาทดแทนสินค้าไทย
ได้เกือบทุกประเภทราคาก็ถูกกว่า และมีการจัดงานแสดงสินค้าเวียดนามในลักษณะเดียวกับ
ของไทยทำให้สินค้าเวียดนามเข้ามามีส่วนแบ่งตลาดกัมพูชามากขึ้น ประกอบกับเวียดนามสามารถ
ผลิตสินค้าเพื่อส่งออกได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งความคุ้นเคยของประชาชนชาวกัมพูชาต่อสินค้าเวียดนาม
และไทยไม่มีความแตกต่างกันนัก ดังนั้นหากสถานการณ์ทางการเมืองไทยยังไม่ชัดเจนและค่าเงิน
บาทแข็งตัวคาดว่าสินค้าไทยจะมีการนำเข้าลดลง ทั้งนี้การขนส่งสินค้าจากไทยเสียเปรียบเวียดนาม
ซึ่งมีระยะทางใกล้และมีสภาพถนนที่ดีกว่ารวมถึงการอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ศุลกากร
ชายแดนซึ่งส่งผลต่อต้นทุนของสินค้าเช่นกัน สำหรับประเทศคู่ค้าที่สำคัญของกัมพูชา ได้แก่
สหรัฐอเมริกา เวียดนาม จีน ฮองกง ใต้หวัน และไทย

จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่สินค้าอุปโภคบริโภคประเทศกัมพูชายังไม่มีความสามารถ
ที่จะผลิตได้เองภายในประเทศ อีกทั้งสินค้าที่ผลิตได้เองก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของคน
ภายในประเทศขณะที่ชาวกัมพูชาเองกลับมีความต้องการสินค้าและบริการต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่าง
ต่อเนื่อง ดังนั้นจึงต้องอาศัยการนำเข้าสินค้าจากทั่วโลก ซึ่งสินค้าที่กัมพูชามีความต้องการสูง อาทิ
อาหารและเครื่องคั้ม รถยนต์ วัสดุก่อสร้าง ผลิตภัณฑ์ยาง ผ้าฝืน และเชื้อเพลิง อนึ่งสินค้าไทยถือว่า
มีคุณภาพดีเมื่อเทียบกับสินค้าจีนและเวียดนาม รูปแบบสวยงามเป็นที่พอใจของตลาดกัมพูชา

เพราะชาวกัมพูชานิยมสินค้าไทยตามการโฆษณาทางสื่อโทรทัศน์ไทย ทำให้สินค้าไทยเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากกว่าสินค้าจากประเทศอื่น ๆ นอกจากนี้การส่งมอบสินค้าของไทยมีความสะดวกและรวดเร็วเนื่องจากไทยและกัมพูชามีอาณาเขตติดต่อกันเป็นแนวยาวการชำระค่าสินค้าของไทยกับกัมพูชาสามารถกระทำได้โดยวิธีง่าย ๆ โดยชำระค่าสินค้าเป็นเงินบาท เงินดอลลาร์สหรัฐ ฯ และทองคำ ทำให้การซื้อขายสินค้าของไทย มีความคล่องตัวสูง อย่างไรก็ตามกัมพูชามีอาณาเขตติดกับทั้งไทย เวียดนามและลาว ทำให้กัมพูชาได้ประโยชน์จากการค้าขายชายแดนซึ่งใช้เส้นทางถนนเชื่อมโยงไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ทำให้ไทยสามารถใช้กัมพูชาเป็นช่องทางส่งสินค้าต่อไปยังลาวและเวียดนามได้เช่นกัน

การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ในอดีตมีการเจริญเติบโต การค้าชายแดนสร้างผลกำไรให้กับผู้ประกอบการในพื้นที่มาก ต่อมาผู้ประกอบการรายใหญ่เข้าลงทุนและดำเนินกิจการการค้าชายแดนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการรายเดิมที่ดำเนินการอยู่ได้รับผลกระทบมากขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการมีเงินลงทุนในการทำกิจการไม่มาก โอกาสในการแข่งขันทางธุรกิจน้อยลง ส่วนแบ่งของกำไรน้อยลง ให้ผู้ประกอบการรายย่อยเลิกกิจการจำนวนมาก และการขาดแคลนแรงงานที่ทำงานด้านเกษตร ทำให้ผู้ประกอบการต้องจากแรงงานจากประเทศกัมพูชา นอกจากนี้การประกาศขึ้นค่าแรงงานขั้นต่ำ ตามนโยบายของรัฐบาล ก็มีผลกระทบกับผู้ประกอบการรายย่อยในบริเวณชายแดน เนื่องจากแรงงานเรียกร้องขึ้นค่าแรง 300 บาท ตามประกาศของรัฐบาล ทำให้ต้นทุนในการประกอบธุรกิจมากขึ้น แต่ผลกำไรที่ได้รับน้อยลง ข้อกำหนดของกฎหมายและนโยบายของรัฐบาล ทำให้สินค้าทางการเกษตร ไม่สามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนได้ เช่น การห้ามนำเข้ามันหัว เพราะจะทำให้มีผลกระทบกับเกษตรกรที่ผลิตสินค้าเดียวกันในประเทศไทย แต่หากไม่มีการกีดกันทางการค้า เช่น การอนุญาตให้มีการนำมันหัวเข้ามาภายในประเทศ จะทำให้ผู้ประกอบการสามารถซื้อมันสัมปะหลังได้ในราคาที่ถูกลงและมีผลกำไรมากขึ้น นอกจากนี้ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตรของไทย เช่น มันสัมปะหลัง มีปริมาณไม่เพียงพอต่อการส่งออกซึ่งทำให้ต้องมีการนำเข้ามันสัมปะหลัง

“ไม่ดี คือในทางไหน ถ้าเท่าที่ผ่านมาประสบการณ์เรารู้สึกว่าทุกทางมันดีหมด ไม่ว่าทางหนีภัย หรือทางตรง มันจะมีการลักลอบอะไรอย่างนี้ แต่ทุกอย่างตอนนี้มันทำไม่ได้

- 1) การลักลอบแบบวิถีชาวบ้าน คือบางที่เราอยู่ชายแดนนะ วิถีชาวบ้านก็คือการเดินข้ามไปข้ามมา โดยที่ไม่ได้เสียภาษีก็มีบ้าง ทำไม่ได้ ทำยาก จริง ๆ ทำได้ แต่ว่าค่าใช้จ่ายที่ให้เจ้าหน้าที่มันเยอะขึ้น และเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐที่เคยมาอยู่ที่ชายแดนนี้เคยมีผลประโยชน์กลับไปก็มองเห็นผลประโยชน์ไป ออกไปก็เลยหันมาทำธุรกิจเอง ส่วนที่ค้าขายอย่างพี่ปกติเนี่ย ยอดขายมันก็ลดลง
- 2) การซื้อการขาย แล้วเปิดเสรีเนี่ยบางที อย่างที่พี่บอกอะ มันยังไม่เต็มตัวแต่ทุกคนก็เตรียมตัวพร้อม

ที่จะเข้ามาอยู่จุดนี้ แหล่งเงินแหล่งทองแต่บางทีมันมากันเยอะมันหายไป การค้าขายขึ้น การตัดสินใจที่จะซื้อกันเหมือนเดิมหรือว่าเงินทุนที่เราเคยมีอยู่มันค่าน้อยลง เขมรกับบางที่คู่แข่งกับเราก็คือ เวียดนาม และการค้าขายอย่างของเราปกติเคยค้าแต่กับเขมร จะมีเวียดนามเข้ามาจะมีเงินเข้ามา ซึ่งมันเป็น ทุนเค้าเยอะกว่าต้นทุนเค้าถูกกว่า ของเราค้นทุนแพงกว่า ค่าแรงเรา 300 ของพี่แต่ก่อนคนงานมี 6 ตอนนี้เอาไว้แค่ 3 คนไทย 1 ปัญหาเรื่องค่าแรงเป็นหลักเรื่องแรงงานเป็นหลัก ไม่ดีเลย ถามว่าดีมี๊ยะ ไม่ดีกับผู้ที่ประกอบธุรกิจการเกษตรสำหรับมุมมองของพี่นะ เพราะว่าอีกไม่กี่ปีที่จะเปิด AEC เนี่ย พี่ชทางการเกษตรเนี่ยมันก็ทะลักเข้ามาได้เยอะ ผักสด ผักอะไรเนี่ยเห็นพวกบอกว่ามันจะมาตามแนวหมดเลยตั้งแต่ลาวอะไรมันมาหมดเลย เพราะเป็นกลุ่มประเทศที่มีพืชเศรษฐกิจคล้าย ๆ กัน การบริโภคของเรามากกว่าประเทศเค้า ของเราปลูกแข่งกับเค้าได้มี๊ยะได้ แต่ว่าต้นทุนเรามันสูง ตายพวกเรตาย แล้วคนที่พ่อค้าใหญ่ ๆ ที่ประกอบการอย่างผักเนี่ย อย่างพวกเค้าขายเนี่ย เรามองว่าพ่อค้าผักนะไม่ธรรมดาเลย รายได้วันนึงเป็นแสน ซื้อมาขาย สมมติว่าผักคะน้าก็ ผักคะน้าอย่างเดียว ไปดูในตลาดใหญ่ ๆ แถวโคราชแถวอะไรที่เค้าขายผักคะน้าก็ขายแค่ผักคะน้า อย่างเดียวอย่างอื่นเค้าไม่ยุ่งเค้าก็จะแบ่งกันไป เสร็จแล้วเนี่ยคือพวก ๆ เค้าก็จะวางแผนกันคือคุยกันว่าต่อไปก็คือตรงนี้อาจจะขยับปล่อยความเย็นออกมาเป็นเก็บฟอสฟอรัสไว้บ้างเพื่อส่ง แต่ว่าผักชนิดไหนก็ต้องเป็นผักชนิดนั้นเราก็จะไม่รวมกัน ตอนนี้การค้าเรื่องนี้มันเริ่มแบ่งมาเป็นแบบกระจาย แบ่งกับพ่อค้ารายใหญ่ ๆ ที่ทุนเยอะ ๆ อย่างเรากค้าขายชายแดนเข้าไปดูก็เป็นร้านค้าเล็ก ๆ คือรวมทุกชนิดแต่ต่อไปก็วางแผนว่าจะแยกคะน้าคือคะน้า กะหล่ำคือกะหล่ำ จะรับสินค้าจากฝั่งนั้นแล้วของเราปลูกเราแย่นะ เข้ามาต้นทุนเค้าถูกมาก ของเรายังสารเคมีสารอะไรผสมไป ของเค้าใช้สารเคมีก็จริงแต่ต้นทุนเค้าถูก นี่จะเป็นข้อเสียเปรียบ (ก (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2556)

“ถ้าพูดถึงสินค้าเกษตรเค้าคิดว่าในเรื่องของดิน เค้าเพิ่งเริ่มปลูกได้ประมาณ 5 ปี ดินเค้ายังคืออยู่ การปลูกมันเนี่ยทำให้ดินมันเสีย สินค้าทุกตัวมีข้อเปรียบเทียบถ้าของเวียดนามดีก็จะไปเวียดนาม ของเราก็มีมาของเรา แต่ข้าวเราเสียเปรียบเค้า เพราะเรารับจํานา เขมรเค้าทำข้าวทุกตัวแต่หอมมะลิเนาะเค้าสู้เราไม่ได้ อะไรบางอย่างมันพุดยาก มาอยู่ทางนี้ก็ต้องทำตามเค้าทำตามกฎหมาย ถ้ามะพร้าวฝักก็โดน หน่วยงานชายแดนคนมาหาผลประโยชน์เยอะ คนที่อยู่ชายแดนนะลำบาก คนที่มองมานะเป็นเรื่องผลประโยชน์ ทำไมไม่เห็นมีใครมาเหลียวแล เสียภาษีเราก็ยอมเสียดีกว่าไปเสียให้คนอื่น ปัญหาชายแดนตาพะยาขาดคนเหลียวแล” (จ (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2556)

“เมื่อก่อนการทำงานการค้าชายแดนมีโอกาสในการทำงานกำไรสูง แต่ปัจจุบันมีนายทุนมาจากกรุงเทพ ๆ มาลงทุนในจังหวัดสระแก้ว เรามีทุนน้อยโอกาสในการแข่งขันก็น้อย เราจะไปสู้อะไรกับนายทุนที่มีทุนมาก เมื่อก่อนดี แต่ปัจจุบันทำการค้ายากขึ้น เพราะมีข้อจำกัดทางกฎหมาย

จำนวนมากกว่าแต่ก่อน” (ค (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2556)

ขั้นตอนและวิธีการขนส่งสินค้าสำหรับส่งออก/ นำเข้า

พบว่า การค้าชายแดนไทยกัมพูชาจังหวัดสระแก้ว มีรูปแบบคล้ายกับการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งไม่ได้มีการทำการค้าขายเฉพาะกลุ่มผู้ค้าภายในพื้นที่บริเวณจังหวัดชายแดนเท่านั้น แต่ประกอบด้วยผู้ค้าจากส่วนกลาง และที่อื่น ๆ เข้ามาดำเนินการค้าขายผ่านชายแดน เป็นการค้าในรูปแบบ การซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน วิธีที่ไม่ยุ่งยาก เน้นความสะดวกรวดเร็ว ซึ่งมีทั้งการค้าที่ถูกกฎหมาย (ผ่านด่านศุลกากร) และที่ผิดกฎหมาย (ลักลอบค้า) โดยมีจุดการค้าชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา คือ จุดผ่านแดนถาวรแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และจุดผ่อนปรนบ้านตาพระยา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว จุดผ่อนปรนบ้านหนองปรือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และจุดผ่อนปรนบ้านเขาหิน อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว

เส้นทางโลจิสติกส์ที่สำคัญ คือ เส้นทางผ่านด่านศุลกากรอรัญประเทศ ที่บ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว อยู่ตรงข้ามกับเมืองปอยเปต ประเทศกัมพูชา เป็นเส้นทางขนส่งสินค้า โดยรถยนต์บรรทุกจากไทยสามารถเดินทางเข้าไปในประเทศกัมพูชา โดยไม่ต้องขนถ่ายสินค้าที่ชายแดน สำหรับเส้นทางนี้สามารถเชื่อมต่อเมืองต่าง ๆ ของกัมพูชา และผ่านเข้าไปประเทศเวียดนามถึงนคร โฮจิมินห์ ซึ่งเป็นท่าเรือที่สำคัญของเวียดนาม

แต่ด้วยระบบการคมนาคมและสาธารณูปโภคยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้การขนส่งสินค้าใช้เวลานานและเกิดการชำรุดเสียหายของสินค้าในหลายประเภทให้เพิ่มต้นทุนในการผลิตสินค้า โดยเฉพาะช่วงบริเวณอำเภอศรีโสภณ ไปจนถึงด่านชายแดนปอยเปต-จังหวัดอรัญประเทศ รวมระยะทาง 49 กิโลเมตร ในช่วงฤดูฝนถนนจะมีสภาพชำรุดทรุดโทรมมาก ใช้งานได้เฉพาะในช่วงฤดูแล้ง สิ่งเหล่านี้ทำให้ค่าขนส่งสินค้ามีราคาสูง นอกจากนี้ บริเวณด้านพรมแดนคลองลึก มีบริเวณแคบทำให้เวลาที่มีการขนส่งสินค้าต้องรอนาน และปัญหาการขนส่งในประเทศกัมพูชา อีกอย่าง คือ การที่ฝัองถนนมีการชำรุดจากการคมนาคมขนส่ง เนื่องจากปัญหาการบรรทุกสิบล้อบรรทุกน้ำหนักเกินพิกัดตามกฎหมาย ซึ่งในสภาพความเป็นจริงถนนแต่ละสายมีปริมาณการจราจรไม่เท่ากันมีสัดส่วนของรถบรรทุกประเภทต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน และในแต่ละประเภทก็มีสัดส่วนจำนวนรถบรรทุกเกินพิกัดกฎหมายแตกต่างกัน ถนนที่มีปริมาณการจราจรสูงและมีสัดส่วนจำนวนรถบรรทุกน้ำหนักเกินพิกัดมากจะมีอายุการใช้งานสั้น ส่วนถนนที่มีปริมาณการจราจรเบาบางแม้จะมีรถบรรทุกน้ำหนักเกินวิ่งอยู่บ้างก็ ไม่ทำให้ถนนเสื่อมสภาพเร็วเพราะมีจำนวนเที่ยววิ่งน้อยจึงทำให้มีความเสียหายสะสมน้อย ซึ่งถนนส่วนใหญ่ของประเทศไทยจัดอยู่ในประเภทหลังมีเพียงส่วนน้อยที่มีปัญหาการเสื่อมสภาพเร็วกว่ากำหนดเนื่องจากรถบรรทุกน้ำหนักเกิน

“การขนส่งนี้ กัมพูชาจะมารับซื้อที่นี้ มีคนกลางมาซื้อ ซื้อเสร็จก็ไปส่งไซโล ส่งออก แถวบางประกง ชลบุรี แล้วก็ส่งออกอีกทีนึงแล้วนำเข้าทางบ้านทางบึงตะกวน” (ช (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2556)

“เส้นทางการค้ามันล้มปะหลัง ส่วนใหญ่รับซื้อในประเทศไทยเป็นมันหัว เพราะชาวบ้านไม่ค่อยชอบทำมันสับกัน เองง่ายไว้ก่อน อีกอย่างแรงงานในการสับมันน้อยเพราะส่วนใหญ่เข้าเมืองไปทำงานอุตสาหกรรม และอีกอย่างคนไทยเราไม่ขยัน ส่วนที่รับซื้อจากประเทศกัมพูชา จะเป็นมันเส้น เพราะกฎหมายไม่อนุญาตให้เราเอามันเข้ามา เนื่องจากกลัวจะกระทบกับผู้ประกอบการ/สินค้าเกษตรของไทย เพราะมันล้มปะหลังของประเทศกัมพูชามีคุณภาพมากกว่าเรา มีปริมาณแป้งมา และที่สำคัญราคาถูกกว่าฝั่งของประเทศไทย ส่วนใหญ่เมื่อรับเข้ามาเราจะส่งไปที่ท่าเรือจังหวัดชลบุรีเลย ไม่ค่อยมีการเอามาเก็บไว้ เพราะส่วนใหญ่ในการรับซื้อจะเป็นคำสั่งซื้อจากนายทุนใหญ่ในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่เป็นขนส่งด้วยรถบรรทุก พิธีการศุลกากรมีขั้นตอนยุ่งยากขึ้น จริง ๆ ถ้ารัฐบาลอยากช่วยผู้ประกอบการ ก็ให้อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับพิธีการศุลกากร แล้วก็การดำเนินนโยบายของรัฐบาล ไม่ควรเข้ามาแทรกแซงมากนัก เพราะให้เป็นไปตามกฎเิกของตลาด จะทำให้โอกาสในการแข่งขันของสินค้าเกษตรของไทยมีมากยิ่งขึ้น” (ช (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2556)

“การขนส่งสินค้าของเรารถยนต์ จะขนโดยบรรทุกผ่านด่านศุลกากรอรัญประเทศ ที่บ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ เข้าสู่ เมืองปอยเปต ประเทศกัมพูชา และจะมีนายหน้ามารับสินค้า เพื่อเชื่อมต่อไปยังเมืองต่าง ๆ ของกัมพูชา และผ่านเข้าไปประเทศเวียดนามถึงนคร โฮจิมินห์ ซึ่งเป็นท่าเรือที่สำคัญของเวียดนาม” (ค (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2556)

“การขนส่งสินค้าของเรารถยนต์ จะขนโดยบรรทุกผ่านด่านศุลกากรอรัญประเทศ ที่บ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ เข้าสู่ เมืองปอยเปต ประเทศกัมพูชา แต่ในการขนส่งมีปัญหาเรื่องถนนหนทาง ถนนบางช่วงมีสภาพดี ก็ทำให้สะดวกในการขนส่ง แต่บางช่วงถนนชำรุดเสียหาย ทำให้การขนส่งต้องใช้เวลาานมากขึ้น เพิ่มต้นทุนในการขนส่งมากขึ้นกว่าเดิม” (ค (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2556)

ประสบการณ์ในการนำเข้า/ส่งออกสินค้าการเกษตร

พบว่า ผู้ประกอบการในจังหวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่ทำการค้าชายแดนมากกว่า 10 ปี แต่เป็นผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจขนาดเล็ก เริ่มจากการประกอบธุรกิจตั้งแต่กฎหมายการค้าชายแดน หรือกฎหมายระหว่างประเทศต่าง ๆ ยังไม่มีการเข้มงวดหรือมีความยุ่งยากมากนัก ขั้นตอนกระบวนการส่งออก/นำเข้า/แบบใช้วิถีชาวบ้าน/ประชาชน/โควต้าหรือการผ่านด่านถาวรและเดินพิธีการศุลกากรถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันกฎหมายการค้าชายแดน ระเบียบ

ต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเศรษฐกิจ นโยบายรัฐบาล ซึ่งมีความยุ่งยาก และมีความซับซ้อนมากขึ้น ผู้ประกอบการในจังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นผู้ประกอบการรายเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่ยังขาดองค์ความรู้ความชำนาญในเรื่องการนำเข้าส่งออกน้อย ขั้นตอนกระบวนการส่งออก/นำเข้า ผ่านด่านถาวรและเดินพิธีการศุลกากรที่มีขั้นตอนรายละเอียดมากขึ้น ต้องมีใบอนุญาตส่งออกและนำเข้าทั้งสองทาง ด้านกฎหมายระหว่างประเทศ ปลายทางต้องผ่านการตรวจของสรรพสามิตต่างประเทศก่อน คุณภาพของสินค้าเป็นไปตามการบริโภคของแต่ละประเทศ ด้านการพัฒนาตลาดในกัมพูชา การวางแผนทางการตลาดที่จะสามารถสร้างผลกำไร หรือขยายธุรกิจให้มีการเจริญเติบโตมากยิ่งขึ้น ผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ยังต้องการความช่วยเหลือจากทางภาครัฐในการส่งเสริมและให้ความรู้ในเรื่องนโยบายการทำธุรกิจ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความรู้สึกนึกคิดของประเทศกัมพูชา เรื่องของกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ โครงสร้างพื้นฐานและนโยบายของรัฐบาล ที่จะสามารถอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจการค้าชายแดน ไทย-กัมพูชา นอกจากนี้ ผู้ประกอบการรายย่อยในจังหวัดสระแก้ว ยังต้องเสียเปรียบผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีเงินลงทุน บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการตลาด หรือศึกษาตลาดที่จะทำการลงทุน หรือทำธุรกิจร่วมด้วย

“พวกไก่อ่ แต่จริง ๆ ก็บอกตรง ๆ ว่าส่งทางตรงไม่ได้เราแพ้ CP เจ้าห้ามเข้า ลูกขึ้นอะไรก็แล้วแต่ จริง ๆ มันก็เกรดเท่ากันแต่เจ้าผูกขาด นี่คือข้อเสียเปรียบของเรา เราก็จะเป็นการข้ามไปทางช่องพิเศษ แต่ก่อนข้ามได้สบายแต่เดี๋ยวนี้คือ โคนแถมมีถูกเป็นไก่อ่ โคนจับแล้วลูกขึ้นนะเราแปรรูปเป็นลูกขึ้นไก่อ่เป็นรูปไก่อ่ โคนจับแล้วพวกเราก็เลยหยุดทำ” (ก (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2556)

“อย่างเช่นของเรานะ บางทีเราจะออกจากเค้าไป อย่างผักเราผลไม้อะไรหรือว่าสินค้าของเราออกไปของเรานะ ไม่มีผลเท่าไรแต่เวลาเราส่งสินค้าเราเข้ามา ของเราจะเข้มมากแล้วก็ทำอะไรไม่ได้ก็จับ ๆ ตักแดน ปลา อะไรพวกนี้ก็จะตรวจ ต้องตายนะ กลัวมาเป็นขยายพันธุ์บ้านเราอะไรอย่างนี้ เป็นพวกสำนักงานตรวจพืชค่อนข้างแรงซึ่งจริง ๆ แล้วผลประโยชน์ของทางราชการมากกว่า เข้าได้มีเข้าได้แต่เราต้องจ่ายต้นทุนเรากี่สูงขึ้นไป” (ข (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2556)

“ชายแดนเรามีแต่เสียหาย เขตคาพระยานายทุนอยู่ยาก อย่างรถล้อก็ที่บ้านละคันวิ่งห้ามรถพ่วงเข้า ถ้าวิ่งเลาะเจาะชายแดนจะเป็นอึดึก เป็นวิถีชาวบ้าน ถ้าวิถีชาวบ้านแถมนี้หายไปชาวบ้านแถบเราก็มีทางเดียวไปเป็นกรรมกรอยู่โรงงานนะ แต่ถ้ามีวิถีชาวบ้านนะคนจะไม่ไปก็อยู่นโยบายการค้าเสรีนะ ไม่ได้เป็นประโยชน์กับชาวบ้านหรอก ทุกวันนี้นายทุนแถมนี้ก็ทำไม่ได้ต้องมาจากที่อื่น ปัญหาแถมนี้ ส่วนใหญ่จะไม่ได้เป็นเจ้าแก่หรือทางฝั่งเขมรแถมนี้เค้าทำเสร็จแล้วเค้า

ไม่ส่งเข้าไทยเค้าส่งลงแม่น้ำโขงเข้าไปจีนเลย ความรู้เป็นสิ่งสำคัญ ถ้าไม่มีนักวิชาการเข้ามาเราก็คงโดนโกงเหมือนเดิม จะทำยังไงให้คนของเรามีความรู้ก่อน” (ช (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2556)

“เมื่อก่อนการทำงานการค้าชายแดนมีโอกาสในการทำงานกำไรสูง แต่ปัจจุบันมีนายทุนมาจากกรุงเทพฯ มาลงทุนในจังหวัดสระแก้ว เรามีทุนน้อยโอกาสในการแข่งขันก็น้อย เราจะไปสู้อะไรกับนายทุนที่มีทุนมาก เมื่อก่อนดี แต่ปัจจุบันทำการค้ายากขึ้น เพราะมีข้อจำกัดทางกฎหมายจำนวนมากว่าแต่ก่อน” (ค (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2556)

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน

จากข้อมูลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคและผลกระทบที่มีผลต่อการค้าชายแดน เนื่องจากการส่งออกของไทยไปยังกัมพูชา ในปัจจุบัน พบว่า ผู้ประกอบการชายแดนในจังหวัดสระแก้วมีปัญหาและอุปสรรคในการส่งสินค้าไปตลาดกัมพูชา โดยปัญหาเหล่านี้เกิดทั้งจากปัจจัยภายในประเทศเองและปัจจัยที่เกิดจากข้อจำกัดต่าง ๆ ภายในประเทศกัมพูชา ปัญหาสำคัญ ๆ ได้แก่

1. กฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้งและบางพื้นที่จะมีกฎ ระเบียบเป็นของตัวเอง โดยที่พื้นที่เหล่านั้นเป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญระหว่างไทยกับกัมพูชา ซึ่งทำให้มีความเสี่ยงสูงในการค้าขาย การออกหนังสือสำคัญในการส่งออก-นำเข้าสินค้าส่วนใหญ่กระทำที่ส่วนกลาง

2. ขั้นตอนและระเบียบการส่งออกของไทย มีระเบียบขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อนและมีเอกสารประกอบมาก ทำให้เสียเวลาและมีค่าใช้จ่ายสูง

3. การนำเงินออกนอกประเทศของธนาคารแห่งประเทศไทยจำกัดมูลค่าการค้าไม่เกิน 500,000 บาทต่อครั้ง และการขอคืนภาษีอากรล่าช้า ซึ่งการขอคืนภาษีเหล่านี้จะมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและใช้เวลานาน ทั้งภาษีตามมาตรา 19 ทวิ เงินชดเชย ภาษีมูลค่าเพิ่ม ทำให้ผู้ประกอบการขาดสภาพคล่องของเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งผู้ประกอบการของจังหวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายย่อยมีเงินทุนหมุนเวียนไม่มากนัก

4. ปัญหาเรื่องค่าเงินเรียลซึ่งเป็นสกุลเงินหลักที่ใช้ในกัมพูชาขาดเสถียรภาพทำให้การซื้อขายสินค้าจะไม่สามารถรับการชำระค่าสินค้าเป็นเงินสกุลดังกล่าวได้ ส่วนใหญ่จะรับชำระค่าสินค้าเป็นเงินเหรียญสหรัฐฯ และเงินบาทของไทย หรือบางครั้งต้องรับชำระเป็นทองคำแทน

5. เส้นทางขนส่งจากชายแดนไทยไปยังกรุงเทพมหานคร มีความชำรุดทรุดโทรมมาก โดยเฉพาะช่วงอรัญประเทศ ถึง จังหวัดบันเตียนเมียนเจย ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้า

สูงขึ้นกว่าปกติ

6. ไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปศึกษาวิจัยทางด้านการตลาดของประเทศกัมพูชาอย่างจริงจัง นำข้อมูลจากการวิจัยมาให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการส่งออกและนำเข้าของไทยหรือในจังหวัดสระแก้ว ทำให้ผู้ส่งออกไม่ทราบถึงรสนิยม และความต้องการของผู้บริโภค ข้อบังคับ กฎหมายและขั้นตอนวิธีการทำการค้า การแข่งขันในตลาด ช่องทางการจัดจำหน่ายและรายชื่อผู้นำเข้า รวมไปถึงกลยุทธ์ที่ใช้ในการแข่งขันในตลาดกัมพูชาทำให้ผู้ส่งออกรายใหม่ไม่สามารถเข้าถึงตลาดกัมพูชาได้

7. การค้าระหว่างผู้ส่งออกไทยกับผู้นำเข้ากัมพูชาบริเวณชายแดน ส่วนใหญ่เป็นการทำการค้าที่ไม่มีการทำสัญญา ส่งผลให้ผู้ส่งออกของไทยถูกโกงจากผู้นำเข้ากัมพูชาบ่อยครั้ง

8. ปัญหาเรื่องระเบียบและขั้นตอนการนำเข้าสินค้าในกัมพูชาที่อยู่ยากโดยสินค้าที่จะนำเข้ากัมพูชาต้องผ่านการตรวจสอบจากบริษัท SGS ที่กระทรวงพาณิชย์กัมพูชาตั้งขึ้นมา เพื่อตรวจสอบคุณภาพสินค้าและทำการประเมินพิศศุลกากร ถ้าสินค้าใดไม่ผ่านการตรวจสอบ จะไม่สามารถส่งเข้าไปขายในตลาดกัมพูชาได้

9. การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญด้านการส่งออกของ ผู้ประกอบการของไทย

10. ปัญหาค่าจ้างแรงงานมีการปรับตัวสูงขึ้นส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสินค้าของไทยสูง ทำให้ศักยภาพในการแข่งขันในตลาดกัมพูชาลดลง

11. มีการแข่งขันทางการค้าสูงขึ้น โดยเฉพาะสินค้าจากเวียดนามและจีน

12. การนำเข้าสินค้าของกัมพูชาต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 10

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลหรือส่วนราชการ ควรมีการเจรจา/ ประชุม เพื่อทบทวนปรับปรุงกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าของทั้งสองฝ่าย

2. ควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการครบวงจร ณ บริเวณจุดตรวจพรมแดน

3. จัดอบรมให้ความรู้ความชำนาญด้านตลาดกัมพูชาและกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการค้าชายแดนให้ผู้ประกอบการ

4. สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยด้านการตลาดการลงทุน ในกัมพูชาในเชิงลึก

5. จากการที่ประเทศไทยมีการนำเข้ามันสำปะหลังจากประเทศกัมพูชาจำนวนมาก และในพื้นที่มีการปลูกจำนวนมาก รัฐบาลหรือส่วนราชการควรมีการสนับสนุนส่งเสริมการผลิตเอทานอล (Eternal) ที่จังหวัดสระแก้ว

6. การให้ความรู้เรื่องภาษาและการค้าชายแดนแก่ผู้ประกอบการมากขึ้น

7. ควรประสานความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน เพื่อการพัฒนาให้มีการค้าการลงทุนระหว่างกันให้มากขึ้น

“ไม่ดี คือในทางไหน ถ้าเท่าที่ผ่านมาประสบการณ์เรารู้สึกว่าทุกทางมันดีหมด ไม่ว่าทางหนีภัย หรือทางตรง มันจะมีการลักลอบอะไรอย่างนี้ แต่ทุกอย่างตอนนี้มันทำไม่ได้

1. การลักลอบแบบวิถีชาวบ้าน คือบางที่เราอยู่ชายแดนนะ วิถีชาวบ้านก็คือการเดินข้ามไปข้ามมา โดยที่ไม่ได้เสียภาษีก็มีบ้าง ทำไม่ได้ ทำยาก จริง ๆ ทำได้ แต่ว่าค่าใช้จ่ายที่ให้เจ้าหน้าที่มันเยอะขึ้น และเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐที่เคยมาอยู่ที่ชายแดนนี้เคยมีผลประโยชน์กลับไปก็มองเห็น ผลประโยชน์ไป ออกไปก็เลยหันมาทำธุรกิจเอง ส่วนที่ค้าขายอย่างฟักคั้นเนี่ย ยอดขายมันก็ลดลง

2. การซื้อการขาย แล้วเปิดเสรีเนี่ยบางที อย่างที่ฟักคั้นอะ มันยังไม่เต็มตัวแต่ทุกคนก็เตรียมตัวพร้อมที่จะเข้ามาอยู่จุดนี้ แหล่งเงินแหล่งทองแต่บางทีมันมากันเยอะมันหายไป การค้าขายขึ้น การตัดสินใจที่จะซื้อกันเหมือนเดิมหรือว่าเงินทุนที่เราเคยมีอยู่มันค่าน้อยลง เชมรกับบางที่คู่แข่งกับเราก็คือ เวียดนาม และการค้าขายอย่างของเราปกติเคยค้าแต่กับชมร จะมีเวียดนามเข้ามาจะมีเงินเข้ามา ซึ่งมันเป็น ทุนเค้าเยอะกว่าต้นทุนเค้าถูกกว่า ของเราดันทุนแพงกว่า ค่าแรงเรา 300 ของพี่แต่ก่อน คนงานมี 6 ตอนนี้เอาไว้แค่ 3 คนไทย 1 ปีปัญหาเรื่องค่าแรงเป็นหลักเรื่องแรงงานเป็นหลัก ไม่ดีเลย ถามว่าคิมมี ไม่ดีกับผู้ที่ประกอบธุรกิจการเกษตรสำหรับมุมมองของพี่นะ เพราะว่าอีกไม่กี่ปีที่จะเปิด AEC เนี่ย พี่ชทางการเกษตรเนี่ยมันก็จะทะลักเข้ามาได้เยอะ ผักสด ผักอะไรเนี่ยเห็นพวกบอกว่ามันจะมาตามแนวหมดเลยตั้งแต่ลาวอะไรมันมาหมดเลย เพราะเป็นกลุ่มประเทศที่มีพืชเศรษฐกิจ คล้าย ๆ กัน การบริโภคของเรามากกว่าประเทศเค้า ของเราปลูกแข่งกับเค้าได้มียได้ แต่ว่าต้นทุนเรา มันสูง ดายพวกเรตาย แล้วคนที่พ่อค้าใหญ่ ๆ ที่ประกอบกิจการอย่างผักเนี่ย อย่างพวกเค้าขายเนี่ย เรามองว่าพ่อค้าฝักนะไม่ธรรมดาเลย รายได้วันหนึ่งเป็นแสน ซื้อขาย สมมติว่าฝักคะน้ำก็ฝักคะน้ำ อย่างเดียว ไปดูในตลาดใหญ่ ๆ แถวโคราชแถวอะไรที่เค้าขายฝักคะน้ำก็ขายแค่ฝักคะน้ำอย่างเดียว อย่างอื่นเค้าไม่ยุ่งเค้าก็จะแบ่งกันไป เสร็จแล้วเนี่ยคือพวก ๆ เค้าก็จะวางแผนกันคือคุยกันว่าต่อไปก็คือตรงนี้อาจจะขยับปล่อยความเย็นออกมาเป็นเก็บฟักไว้บ้างเพื่อส่ง แต่ว่าฝักชนิดไหนก็ต้องเป็น ฝักชนิดนั้นเราก็จะไม่รวมกัน ตอนนี้การค้าเรื่องนี้มันเริ่มแบ่งมาเป็นแบบกระจาย แบ่งกับพ่อค้า รายใหญ่ ๆ ที่ทุนเยอะ ๆ อย่างเราค้าขายชายแดนเข้าไปดูก็เป็นร้านค้าเล็ก ๆ คือ รวมทุกชนิดแต่ต่อไปก็วางแผนว่าจะแยกคะน้ำคือคะน้ำ กะหล่ำคือกะหล่ำ จะรับสินค้าจากฝั่งนู้นแล้วของเราปลูก เราแย่นะ เข้ามาต้นทุนเค้าถูกมาก ของเรายังสารเคมีสารอะไรผสมไป ของเค้าใช้สารเคมีก็จริงแต่ ต้นทุนเค้าถูก นี่จะเป็นข้อเสียเปรียบ” (ก (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2556)

“ความรู้เป็นสิ่งสำคัญ ถ้าไม่มีนักวิชาการเข้ามาเราก็คง โคน โกงเหมือนเดิม จะทำยังไงให้ คนของเรามีความรู้ก่อน” (ข (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2556)

ก่อนโลมให้เรานั้นจะได้ถูกลงค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานอย่างนี้9พันนะ จ้างจากฝั่งนั้นมาก็ 9 พันเหมือนกัน แต่ก็ต้องจ้างเพราะที่อื่นเค้าก็ต้องจ้างแบบนี้ บางคนพีก็ให้แค่6พันเค้ากินอยู่เอาค่าใช้จ่ายก็หนัก ซึ่งเข้าไปกรุงเทพเค้าก็ได้มาก เนี่ยปัญหาก็คือผู้ประกอบการที่กรุงเทพขยับเข้ามาซื้อที่แถวนี้หมด ซึ่งเราจะอยู่ยาก คนในพื้นที่จะอยู่ยาก ถ้ารัฐจะเข้ามาช่วยก็ขอให้จริงจังตรง ๆ อย่างที่พี่บอก หยุคเรื่องรับผลประโยชน์พวกเราก็อยู่ได้ (คุมเรื่องทุจริตเป็นหลัก) (ข (นามสมมุติ), สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2556)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดน ไทย-กัมพูชา ภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงสถานการณ์การค้า ขั้นตอนและวิธีการค้า ในปัจจุบันของผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตรไทยบริเวณชายแดน ไทย-กัมพูชา และ 2) ศึกษาถึงปัญหาตลอดจนผลกระทบของผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดน ไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับประเด็นที่ทำการศึกษาซึ่งนำประสบการณ์ของผู้วิจัยเอง ทฤษฎีและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นแนวทางและสนับสนุนผลของการศึกษาวิธีการศึกษาจากเอกสารและการวิจัยภาคสนาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือผู้ประกอบการด้านสินค้าเกษตรไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว 1 จุดผ่านแดนถาวรและ 3 จุดผ่อนปรน ทั้งในรายชื่อที่ส่งออกและรายชื่อที่นำเข้า จำนวนทั้งสิ้น 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปความตามประเด็นสำคัญโดยนำข้อมูลการสัมภาษณ์ เป็นรายบุคคลของกลุ่มเป้าหมายมาวิเคราะห์ตามเนื้อหาด้วยการวิเคราะห์ ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

สถานการณ์การค้า ขั้นตอนและวิธีการค้า ในปัจจุบันของผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดน ไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน

1. สถานการณ์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชาด้านสินค้าเกษตร

จากข้อมูลการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ของด่านศุลกากรอรัญประเทศ พบว่า สินค้าทางเกษตรของประเทศไทยมีการส่งออกสุกรและอาหารสัตว์ เป็นสินค้าหลักไปยังประเทศกัมพูชา ส่วนที่ประเทศไทยรับซื้อเข้ามา ได้แก่ ข้าว โปคเลี้ยงสัตว์ เมล็ดถั่วเหลือง มันสำปะหลัง และสัตว์น้ำ

จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่สินค้าอุปโภคบริโภคประเทศกัมพูชายังไม่มีความสามารถที่จะผลิตได้เองภายในประเทศ อีกทั้งสินค้าที่ผลิตได้เองก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนภายในประเทศขณะที่ชาวกัมพูชาเองกลับมีความต้องการสินค้าและบริการต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงต้องอาศัยการนำเข้าสินค้าจากทั่วโลก ซึ่งสินค้าที่กัมพูชามีความต้องการสูง อาทิ

อาหารและเครื่องดื่ม รถยนต์ วัสดุก่อสร้าง ผลิตภัณฑ์ยาง ผ้าฝ้าย และเชื้อเพลิง หนึ่งสินค้าไทยถือว่าเป็นคุณภาพดีเมื่อเทียบกับสินค้าจีนและเวียดนาม รูปแบบสวยงามเป็นที่พอใจของตลาดกัมพูชาเพราะชาวกัมพูชานิยมสินค้าไทยตามการโฆษณาทางสื่อโทรทัศน์ไทย ทำให้สินค้าไทยเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากกว่าสินค้าจากประเทศอื่น ๆ นอกจากนี้การส่งมอบสินค้าของไทยมีความสะดวกและรวดเร็วเนื่องจากไทยและกัมพูชามีอาณาเขตติดต่อกันเป็นแนวยาวการชำระค่าสินค้าของไทยกับกัมพูชาสามารถกระทำได้โดยวิธีง่าย ๆ โดยชำระค่าสินค้าเป็นเงินบาท เงินดอลลาร์สหรัฐฯ และทองคำ ทำให้การซื้อขายสินค้าของไทย มีความคล่องตัวสูง

การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ในอดีตมีการเจริญเติบโต การค้าชายแดนสร้างผลกำไรให้กับผู้ประกอบการในพื้นที่มาก ต่อมาเมื่อผู้ประกอบการรายใหญ่เข้าลงทุนและดำเนินกิจการการค้าชายแดนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการรายเดิมที่ดำเนินการอยู่ได้รับผลกระทบมากขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการมีเงินลงทุนในการทำกิจการไม่มาก โอกาสในการแข่งขันทางธุรกิจน้อยลง ส่วนแบ่งของกำไรน้อยลง ให้ผู้ประกอบการรายย่อยเลิกกิจการจำนวนมาก และการขาดแคลนแรงงานที่ทำงานด้านเกษตร ทำให้ผู้ประกอบการต้องจากแรงงานจากประเทศกัมพูชา นอกจากนี้การประกาศขึ้นค่าแรงงานขั้นต่ำ ตามนโยบายของรัฐบาล ก็มีผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายย่อยในบริเวณชายแดน เนื่องจากแรงงานเรียกร้องขึ้นค่าแรง 300 บาท ตามประกาศของรัฐบาล ทำให้ต้นทุนในการประกอบธุรกิจมากขึ้น แต่ผลกำไรที่ได้รับน้อยลง ข้อกำหนดของกฎหมายและนโยบายของรัฐบาล ทำให้สินค้าทางการเกษตร ไม่สามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้ เช่น การห้ามนำเข้ามันหัว เพราะจะทำให้มีผลกระทบต่อเกษตรกรที่ผลิตสินค้าเดียวกันในประเทศไทย แต่หากไม่มีการกีดกันทางการค้า เช่น การอนุญาตให้มีการนำมันหัวเข้ามาภายในประเทศ จะทำให้ผู้ประกอบการสามารถซื้อมันสัมปะหลังได้ในราคาที่ถูกลงและมีผลกำไรมากขึ้น นอกจากนี้ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตรของไทย เช่น มันสัมปะหลัง มีปริมาณไม่เพียงพอต่อการส่งออก ทำให้ต้องมีการนำเข้ามามันสัมปะหลัง

2. ขั้นตอนและวิธีการขนส่ง

พบว่า การค้าชายแดนไทยกัมพูชาจังหวัดสระแก้ว มีรูปแบบคล้ายกับการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งไม่ได้มีการทำการค้าขายเฉพาะกลุ่มผู้ค้าภายในพื้นที่บริเวณจังหวัดชายแดนเท่านั้น แต่ประกอบด้วยผู้ค้าจากส่วนกลาง และที่อื่น ๆ เข้ามาดำเนินการค้าชายผ่านชายแดน เป็นการค้าในรูปแบบ การซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนสินค้านี้ระหว่างกัน ใช้วิธีที่ไม่ยุ่งยาก เน้นความสะดวกรวดเร็ว ซึ่งมีทั้งการค้าที่ถูกกฎหมาย (ผ่านด่านศุลกากร) และที่ผิดกฎหมาย (ลักลอบค้า) โดยมีจุดการค้าชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา คือ จุดผ่านแดนถาวรแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และจุดผ่อนปรนบ้านตาพระยา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว จุดผ่อนปรนบ้าน

หนองปรือ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และจุดผ่อนปรนบ้านเขาหิน อำเภอลองหาด จังหวัดสระแก้ว

เส้นทางโลจิสติกส์ที่สำคัญ คือ เส้นทางผ่านด่านศุลกากรอรัญประเทศ ที่บ้านคลองลึก อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว อยู่ตรงข้ามกับเมืองปอยเปต ประเทศกัมพูชา เป็นเส้นทางขนส่งสินค้า โดยรถยนต์บรรทุกจากไทยสามารถเดินทางเข้าไปในประเทศกัมพูชา ได้เพียง 12 กิโลเมตรถึงบริเวณการขนถ่ายสินค้าเท่านั้น เนื่องจากยังไม่มีใบอนุญาตให้รถของไทยวิ่งผ่านกัมพูชาไปยังเวียดนาม แต่สำหรับเส้นทางนี้สามารถเชื่อมต่อเมืองต่าง ๆ ของกัมพูชา และผ่านเข้าไปประเทศเวียดนามถึงนคร โฮจิมินห์ ซึ่งเป็นท่าเรือที่สำคัญของเวียดนาม แต่ปัญหาที่พบคือ ต้องมีการเปลี่ยนถ่ายรถในการขนส่งสินค้า ทำให้เกิดต้นทุนในการขนส่งเพิ่มขึ้น

แต่ด้วยระบบการคมนาคมและสาธารณูปโภคยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้การขนส่งสินค้าใช้เวลานานและเกิดการชำรุดเสียหายของสินค้าในหลายประเภทให้เพิ่มต้นทุนในการผลิตสินค้า โดยเฉพาะช่วงบริเวณอำเภอศรีโสภณ ไปจนถึงด่านชายแดนปอยเปต-จังหวัดอรัญประเทศ รวมระยะทาง 49 กิโลเมตร ในช่วงฤดูฝนถนนจะมีสภาพชำรุดทรุดโทรมมาก ใช้งานได้เฉพาะในช่วงฤดูแล้ง สิ่งเหล่านี้ทำให้ค่าขนส่งสินค้าราคาสูง นอกจากนี้ บริเวณด้านพรมแดนคลองลึก มีบริเวณแคบทำให้เวลาที่มีการขนส่งสินค้าต้องรอนาน และปัญหาการขนส่งในประเทศกัมพูชา อีกอย่าง คือ การที่ฝัวดนมีการชำรุดจากการคมนาคมขนส่ง เนื่องจากปัญหาการบรรทุกสิบล้อบรรทุกน้ำหนักเกินพิกัดตามกฎหมาย ซึ่งในสภาพความเป็นจริงถนนแต่ละสายมีปริมาณการจราจรไม่เท่ากันมีสัดส่วนของรถบรรทุกประเภทต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน และในแต่ละประเภทก็มีสัดส่วนจำนวนรถบรรทุกเกินพิกัดกฎหมายแตกต่างกัน ถนนที่มีปริมาณการจราจรสูงและมีสัดส่วนจำนวนรถบรรทุกน้ำหนักเกินพิกัดมากจะมีอายุการใช้งานสั้น ส่วนถนนที่มีปริมาณการจราจรเบาบางแม้จะมีรถบรรทุกน้ำหนักเกินวิ่งอยู่บ้างก็ ไม่ทำให้ถนนเสื่อมสภาพเร็วเพราะมีจำนวนเที่ยววิ่งน้อย จึงทำให้มีความเสียหายสะสมน้อย ซึ่งถนนส่วนใหญ่ของประเทศไทยจัดอยู่ในประเภทหลังมีเพียงส่วนน้อยที่มีปัญหาการเสื่อมสภาพเร็วกว่ากำหนดเนื่องจากรถบรรทุกน้ำหนักเกิน

3. ประสบการณ์ในการนำเข้า/ ส่งออกสินค้าการเกษตร

พบว่า ผู้ประกอบการในจังหวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่ทำการค้าชายแดนมากกว่า 10 ปี แต่เป็นผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจขนาดเล็ก เริ่มจากการประกอบธุรกิจตั้งแต่กฎหมายการค้าชายแดน หรือกฎหมายระหว่างประเทศต่าง ๆ ยังไม่มีการเข้มงวดหรือมีความยุ่งยากมากนัก ขั้นตอนกระบวนการส่งออก/ นำเข้า/ แบบใช้วิธีชาวบ้าน/ ประชาชน/ โควตาหรือการผ่านด่านถาวรและเดินพิธีการศุลกากรถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันกฎหมายการค้าชายแดน ระเบียบต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเศรษฐกิจ นโยบายรัฐบาล ซึ่งมีความยุ่งยาก และมีความซับซ้อน

มากขึ้น ผู้ประกอบการในจังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นผู้ประกอบการรายเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่ยังขาดองค์ความรู้ความชำนาญในเรื่องการนำเข้าส่งออกน้อย ขั้นตอนกระบวนการส่งออก/นำเข้า ผ่านด่านถาวรและเดินพิธีการศุลกากรที่มีขั้นตอนรายละเอียดมากขึ้น ต้องมีใบอนุญาตส่งออกและนำเข้าทั้งสองทาง ด้านกฎหมายระหว่างประเทศ ปลายทางต้องผ่านการตรวจสอบของสรรพสามิตต่างประเทศก่อน คุณภาพของสินค้าเป็นไปตามการบริโภคของแต่ละประเทศ ด้านการพัฒนาตลาดในกัมพูชา การวางแผนทางการตลาดที่จะสามารถสร้างผลกำไร หรือขยายธุรกิจให้มีการเจริญเติบโตมากยิ่งขึ้น ผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ยังต้องการความช่วยเหลือจากทางภาครัฐในการส่งเสริมและให้ความรู้ในเรื่องนโยบายการทำธุรกิจ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความรู้สึกนึกคิดของประเทศกัมพูชา เรื่องของกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ โครงสร้างพื้นฐานและนโยบายของรัฐบาล ที่จะสามารถอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา นอกจากนี้ ผู้ประกอบการรายย่อยในจังหวัดสระแก้ว ยังต้องเสียเปรียบผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีเงินลงทุน บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการตลาด หรือศึกษาตลาดที่จะทำการลงทุน หรือทำธุรกิจร่วม

ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน

จากข้อมูลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคและผลกระทบที่มีผลต่อการค้าชายแดน เนื่องจากการส่งออกของไทยไปยังกัมพูชา ในปัจจุบัน พบว่า ผู้ประกอบการชายแดนในจังหวัดสระแก้วมีปัญหาและอุปสรรคในการส่งสินค้าไปตลาดกัมพูชา โดยปัญหาเหล่านี้เกิดทั้งจากปัจจัยภายในประเทศเองและปัจจัยที่เกิดจากข้อจำกัดต่าง ๆ ภายในประเทศกัมพูชา ปัญหาสำคัญ ๆ ได้แก่

1. กฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้งและบางพื้นที่จะมีกฎ ระเบียบเป็นของตัวเอง โดยที่พื้นที่เหล่านั้นเป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญระหว่างไทยกับกัมพูชา ซึ่งทำให้มีความเสี่ยงสูงในการค้าขาย การออกหนังสือสำคัญในการส่งออก-นำเข้าสินค้าส่วนใหญ่กระทำที่ส่วนกลาง

2. ขั้นตอนและระเบียบการส่งออกของไทย มีระเบียบขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อนและมีเอกสารประกอบมาก ทำให้เสียเวลาและมีค่าใช้จ่ายสูง

3. การนำเงินออกนอกประเทศของธนาคารแห่งประเทศไทยจำกัดมูลค่าการค้าไม่เกิน 500,000 บาทต่อครั้ง และการขอคืนภาษีอากรล่าช้า ซึ่งการขอคืนภาษีเหล่านี้จะมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและใช้เวลานาน ทั้งภาษีตามมาตรา 19 ทวิ เงินชดเชย ภาษีมูลค่าเงิน ทำให้ผู้ประกอบการขาดสภาพคล่องของเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งผู้ประกอบการของจังหวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายย่อยมีเงินทุนหมุนเวียนไม่มากนัก

3. ปัญหาเรื่องค่าเงินเรียลซึ่งเป็นสกุลเงินหลักที่ใช้ในกัมพูชาขาดเสถียรภาพทำให้การซื้อขายสินค้าจะไม่สามารถรับการชำระค่าสินค้าเป็นเงินสกุลดังกล่าวได้ ส่วนใหญ่จะรับชำระค่าสินค้าเป็นเงินเหรียญสหรัฐ ฯ และเงินบาทของไทย หรือบางครั้งต้องรับชำระเป็นทองคำแทน

4. เส้นทางการขนส่งจากชายแดนไทยไปยังกรุงพนมเปญ มีความชำรุดทรุดโทรมมาก โดยเฉพาะช่วงอรัญประเทศ ถึง จังหวัดบันเตียนเมียนเจย ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าสูงขึ้นกว่าปกติ

5. ไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปศึกษาวิจัยทางด้านการตลาดของประเทศกัมพูชาอย่างจริงจัง และนำข้อมูลจากการวิจัยมาให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการส่งออกและนำเข้าของไทยหรือในจังหวัดสระแก้ว ทำให้ผู้ส่งออกไม่ทราบถึงรสนิยม และความต้องการของผู้บริโภค ขอบบังคับ กฎหมายและขั้นตอนวิธีการทำการค้า การแข่งขันของตลาด ช่องทางการจัดจำหน่ายและรายชื่อผู้นำเข้า รวมไปถึงกลยุทธ์ที่ใช้ในการแข่งขัน ในตลาดกัมพูชาทำให้ผู้ส่งออกรายใหม่ไม่สามารถเข้าถึงตลาดกัมพูชาได้

6. การค้าระหว่างผู้ส่งออกไทยกับผู้นำเข้ากัมพูชาบริเวณชายแดน ส่วนใหญ่เป็นการทำการค้าที่ไม่มีการทำสัญญา ส่งผลให้ผู้ส่งออกของไทยถูกโกงจากผู้นำเข้ากัมพูชาบ่อยครั้ง

7. ปัญหาเรื่องระเบียบและขั้นตอนการนำเข้าสินค้าในกัมพูชาที่ยุ่งยาก โดยสินค้าที่จะนำเข้ากัมพูชาต้องผ่านการตรวจสอบจากบริษัท SGS ที่กระทรวงพาณิชย์กัมพูชาตั้งขึ้นมา เพื่อตรวจสอบคุณภาพสินค้าและทำการประเมินพิกิตศุลกากร ถ้าสินค้าใดไม่ผ่านการตรวจสอบจะไม่สามารถส่งเข้าไปขายในตลาดกัมพูชาได้

8. การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญด้านการส่งออกของ ผู้ประกอบการของไทย

9. ปัญหาค่าจ้างแรงงานมีการปรับตัวสูงขึ้นส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสินค้าของไทยสูงทำให้ศักยภาพในการแข่งขันในตลาดกัมพูชาลดลง

10. มีการแข่งขันทางการค้าสูงขึ้น โดยเฉพาะสินค้าจากเวียดนามและจีน

11. การนำเข้าสินค้าของกัมพูชาต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 10

อภิปรายผลการวิจัย

สถานการณ์การค้า ขั้นตอนและวิธีการค้า ในปัจจุบันของผู้ประกอบไทยบริเวณชายแดน ไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน

1. สถานการณ์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชาด้านสินค้าเกษตร

จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ของด่านศุลกากรอรัญประเทศ พบว่า สินค้าทางเกษตรของประเทศไทยมีการส่งออกสุกรและอาหารสัตว์ เป็นสินค้าหลักไปยังประเทศกัมพูชา ส่วนที่ประเทศไทยรับซื้อเข้ามา ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เมล็ดถั่วเหลือง มันสำปะหลัง และสัตว์น้ำ

โดยส่วนใหญ่สินค้าอุปโภคบริโภคประเทศกัมพูชายังไม่มีความสามารถที่จะผลิตได้เอง ภายในประเทศ อีกทั้งสินค้าที่ผลิตได้เองก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนภายในประเทศขณะที่ชาวกัมพูชาเองกลับมีความต้องการสินค้าและบริการต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงต้องอาศัยการนำเข้าสินค้าจากทั่วโลก ซึ่งสินค้าที่กัมพูชามีความต้องการสูง อาทิ อาหารและเครื่องดื่ม รถยนต์ วัสดุก่อสร้าง ผลิตภัณฑ์ยาง ผ้าฝ้าย และเชื้อเพลิง อนึ่งสินค้าไทยถือว่ามีคุณภาพดีเมื่อเทียบกับสินค้าจีนและเวียดนาม รูปแบบสวยงามเป็นที่พอใจของตลาดกัมพูชาเพราะชาวกัมพูชานิยมสินค้าไทย ตามการโฆษณาทางสื่อโทรทัศน์ไทย ทำให้สินค้าไทยเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากกว่าสินค้าจากประเทศอื่น ๆ นอกจากนี้การส่งมอบสินค้าของไทยมีความสะดวกและรวดเร็วเนื่องจากไทยและกัมพูชามีอาณาเขตติดต่อกันเป็นแนวยาวการชำระค่าสินค้าของไทยกับกัมพูชาสามารถกระทำได้โดยวิธีง่าย ๆ โดยชำระค่าสินค้าเป็นเงินบาท เงินดอลลาร์สหรัฐ ฯ และทองคำ ทำให้การซื้อขายสินค้าของไทย มีความคล่องตัวสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนพัทธ์ หนองคู (2550) ได้ศึกษาวิจัย “ยุทธศาสตร์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา: กรณีศึกษา จังหวัดสระแก้ว” กล่าวว่า สินค้าไทยมีศักยภาพในการแข่งขันค่อนข้างมาก ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยนี้เป็นผลมาจากสินค้าสามารถขนส่งได้อย่างรวดเร็ว ความนิยมสินค้าไทยของคนกัมพูชา ประโยชน์ที่เกิดจากการที่จังหวัดสระแก้วมีตลาดการค้าชายแดนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ซึ่งเป็นแหล่งกระจายสินค้าที่นำเข้าจากประเทศกัมพูชาไปยังภาคต่าง ๆ ตลอดจนนโยบายส่งเสริมกิจกรรมการค้าของทั้งสองประเทศด้วย สำหรับผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ปัจจุบันการแข่งขันด้านการตลาด ได้เพิ่มความเข้มข้นมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสินค้าประเภทต่าง ๆ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ปาล์ม เป็นต้น จากเดิมที่ผู้ประกอบการของไทยเคยเป็นผู้นำเข้าและส่งออกรายใหญ่ของอาเซียน แต่ในปัจจุบันประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ซึ่งมีพื้นที่ในการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรจำนวนมาก ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงผลผลิตทางการเกษตร สามารถก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำส่งออก

สินค้าเกษตรแข่งกับประเทศไทย เช่น ในขณะนี้ เวียดนาม กลายเป็นผู้ส่งออกข้าว มากที่สุดในอาเซียน ประเทศลาว เป็นผู้นำในการส่งออก ข้าว โปด แต่ประเทศไทยได้เปรียบในเรื่องของการคมนาคมขนส่งสินค้ามีความสะดวกและรวดเร็ว การขนถ่ายสินค้า ไม่ว่าจะผ่านทางบก ทางเรือ หรือทางอากาศ จากความได้เปรียบของประเทศไทย ดังที่กล่าวข้างต้น ประเทศไทยควรมีการพัฒนา ระบบโลจิสติกส์ ให้สามารถรองรับการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา และเป็นการเตรียมความพร้อมในการเข้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งประเทศไทยได้เปรียบในได้ยุทธศาสตร์ เนื่องจากประเทศไทยเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้ รัฐบาล หรือส่วนราชการควรมีการผลักดันให้เกิดเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนหรือเมืองที่เป็นด่านการนำเข้า-ส่งออก เช่น ด่านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และให้มีการจัดตั้งเป็นศูนย์กระจายสินค้า หรือ เขตปลอดภาษี เพื่อความสะดวกในการนำเข้า-ส่งออก ของผู้ประกอบการ

การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ในอดีตมีการเจริญเติบโต การค้าชายแดนสร้างผลกำไรให้กับผู้ประกอบการในพื้นที่มาก ต่อมาผู้ประกอบการรายใหญ่เข้าลงทุนและดำเนินกิจการการค้าชายแดนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการรายเดิมที่ดำเนินการอยู่ได้รับผลกระทบมากขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการมีเงินลงทุนในการทำกิจการไม่มาก โอกาสในการแข่งขันทางธุรกิจน้อยลง ส่วนแบ่งของกำไรน้อยลง ให้ผู้ประกอบการรายย่อยเลิกกิจการจำนวนมาก และการขาดแคลนแรงงานที่ทำงานด้านเกษตร ทำให้ผู้ประกอบการต้องจากแรงงานจากประเทศกัมพูชา นอกจากนี้การประกาศขึ้นค่าแรงงานขั้นต่ำ ตามนโยบายของรัฐบาล ก็มีผลกระทบกับผู้ประกอบการรายย่อยในบริเวณชายแดน เนื่องจากแรงงานเรียกร้องขึ้นค่าแรง 300 บาท ตามประกาศของรัฐบาล ทำให้ต้นทุนในการประกอบธุรกิจมากขึ้น แต่ผลกำไรที่ได้รับน้อยลง ข้อกำหนดของกฎหมายและนโยบายของรัฐบาล ทำให้สินค้าทางการเกษตร ไม่สามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้ เช่น การห้ามนำเข้ามันหัว เพราะจะทำให้มีผลกระทบกับเกษตรกรที่ผลิตสินค้าเดียวกันในประเทศไทย แต่หากไม่มีการกีดกันทางการค้า เช่น การอนุญาตให้มีการนำมันหัวเข้ามาภายในประเทศ จะทำให้ผู้ประกอบการสามารถซื้อมันสำปะหลังได้ในราคาที่ถูกลงและมีผลกำไรมากขึ้น นอกจากนี้ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตรของไทย เช่น มันสำปะหลัง มีปริมาณไม่เพียงพอต่อการส่งออกซื้อทำให้ต้องมีการนำเข้มันสำปะหลัง สอดคล้องกับธนาคารแห่งประเทศไทย (2553)

ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบของเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ต่อสินค้าเกษตรกรรมสำคัญของไทย: ข้าว ยางพารา น้ำตาล (อ้อย) มันสำปะหลัง กุ้ง น้ำมันปาล์ม มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อการศึกษาศักยภาพการผลิต และความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทย เทียบกับคู่แข่งที่เป็นสมาชิกกลุ่มอาเซียน และประเมินผลกระทบของการเปิดการค้าเสรีอาเซียนในกลุ่มอาเซียน (AFTA) ที่อาจเกิดขึ้นกับสินค้าเกษตรกรรมสำคัญของไทย ผลการศึกษา พบว่า ผลผลิต

ทางการเกษตรส่วนใหญ่ผลิตเพื่อการส่งออก แต่สินค้าเกษตรทุกชนิดของไทย มีข้อเสียเปรียบด้านต้นทุนการผลิตซึ่งสูงกว่าคู่แข่งในอาเซียน ซึ่งเป็นผลจากผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ที่ต่ำ ได้แก่ ข้าว และอ้อย ซึ่งมีปัจจัยการผลิตด้านค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าคู่แข่ง และคุณภาพของพันธุ์พืช ที่ให้ปริมาณผลผลิตต่ำกว่าคู่แข่ง รวมทั้งระบบชลประทานที่ยังไม่ทั่วถึงแต่อย่างไรก็ตามการที่สินค้าเกษตรของไทย ยังคงรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดทั้งในตลาดอาเซียน และตลาดโลกไว้ได้ เนื่องจากมาตรฐานและคุณภาพสินค้าที่ถูกค้ำยอมา รับ ประกอบกับการนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ในกระบวนการผลิต สามารถผลิตสินค้าได้หลากหลาย แต่หากคู่แข่งมีการพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพสินค้าให้สูงขึ้น สินค้าไทยอาจสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาดในอนาคต สำหรับผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ผู้ประกอบการในจังหวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ขาดแคลนทุนในการพัฒนาและขยายกิจการ กอปรกับการประกาศขึ้นค่าแรงตามนโยบายของรัฐบาล ทำให้ต้นทุนในการประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้น ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่ซึ่งมีความพร้อมทั้งเงินทุน และบุคลากรที่มีคุณภาพ ในส่วนนี้ รัฐบาลหรือหน่วยงานราชการควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายมากขึ้น พร้อมการให้ข้อมูลในการประกอบธุรกิจอย่างชัดเจน ผู้ประกอบการควรมีการรวมกลุ่ม/สร้างเครือข่ายในการประกอบธุรกิจ เพื่อศักยภาพในการต่อรองกับผู้ประกอบการรายใหญ่

2. ขั้นตอนและวิธีการขนส่ง

จากการศึกษาพบว่า การค้าชายแดนไทยกัมพูชาจังหวัดสระแก้ว มีรูปแบบคล้ายกับการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งไม่ได้มีการทำการค้าชายเฉพาะกลุ่มผู้ค้าภายในพื้นที่บริเวณจังหวัดชายแดนเท่านั้น แต่ประกอบด้วยผู้ค้าจากส่วนกลาง และที่อื่น ๆ เข้ามาดำเนินการค้าชายผ่านชายแดน เป็นการค้าในรูปแบบ การซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน ใช้วิธีที่ไม่ยุ่งยาก เน้นความสะดวกรวดเร็ว ซึ่งมีทั้งการค้าที่ถูกกฎหมาย (ผ่านด่านศุลกากร) และที่ผิดกฎหมาย (ลักลอบค้า) โดยมีจุดการค้าชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา คือ จุดผ่านแดนถาวรแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และจุดผ่อนปรนบ้านตาพระยา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว จุดผ่อนปรนบ้านหนองปรือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และจุดผ่อนปรนบ้านเขาหิน อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว

เส้นทาง โลจิสติกส์ที่สำคัญ คือ เส้นทางผ่านด่านศุลกากรอรัญประเทศ ที่บ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว อยู่ตรงข้ามกับเมืองปอยเปต ประเทศกัมพูชา เป็นเส้นทางขนส่งสินค้า โดยรถยนต์บรรทุกจากไทยสามารถเดินทางเข้าไปในประเทศกัมพูชา ได้เพียง 12 กิโลเมตรถึงบริเวณการขนถ่ายสินค้าเท่านั้น เนื่องจากยังไม่มีใบอนุญาตให้รถของไทยวิ่งผ่านกัมพูชาไปยังเวียตนาม แต่สำหรับเส้นทางนี้สามารถเชื่อมต่อเมืองต่าง ๆ ของกัมพูชา และผ่านเข้าไป

ประเทศเวียดนามถึงนคร โฮจิมินห์ ซึ่งเป็นท่าเรือที่สำคัญของเวียดนาม แต่ปัญหาที่พบคือ ต้องมีการเปลี่ยนถ่ายรถในการขนสินค้า ทำให้เกิดต้นทุนในการขนส่งเพิ่มขึ้น

แต่ด้วยระบบการคมนาคมและสาธารณูปโภคยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้การขนส่งสินค้าใช้เวลานานและเกิดการชำรุดเสียหายของสินค้าในหลายประเภทให้เพิ่มต้นทุนในการผลิตสินค้า โดยเฉพาะช่วงบริเวณอำเภอศรีโสภณ ไปจนถึงด่านชายแดนปอยเปต-จังหวัดอรัญประเทศ รวมระยะทาง 49 กิโลเมตร ในช่วงฤดูฝนถนนจะมีสภาพชำรุดทรุดโทรมมาก ใช้งานได้เฉพาะในช่วงฤดูแล้ง สิ่งเหล่านี้ทำให้ค่าขนส่งสินค้าราคาสูง นอกจากนี้ บริเวณด้านพรมแดนคลองลึก มีบริเวณแคบทำให้เวลาที่มีการขนส่งสินค้าต้องรอนาน และปัญหาการขนส่งในประเทศกัมพูชาอีกอย่าง คือ การที่ฝัวดถนนมีการชำรุดจากการคมนาคมขนส่ง เนื่องจากปัญหาการบรรทุกสิบล้อบรรทุกน้ำหนักเกินพิกัดตามกฎหมาย ซึ่งในสภาพความเป็นจริงถนนแต่ละสายมีปริมาณการจราจรไม่เท่ากันมีสัดส่วนของรถบรรทุกประเภทต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน และในแต่ละประเภทก็มีสัดส่วนจำนวนรถบรรทุกเกินพิกัดกฎหมายแตกต่างกัน ถนนที่มีปริมาณการจราจรสูงและมีสัดส่วนจำนวนรถบรรทุกน้ำหนักเกินพิกัดมากจะมีอายุการใช้งานสั้น ส่วนถนนที่มีปริมาณการจราจรเบาบางแม้จะมีรถบรรทุกน้ำหนักเกินวิ่งอยู่บ้างก็ ไม่ทำให้ถนนเสื่อมสภาพเร็วเพราะมีจำนวนเที่ยววิ่งน้อยจึงทำให้มีความเสียหายสะสมน้อย ซึ่งถนนส่วนใหญ่ของประเทศไทยจัดอยู่ในประเภทหลังมีเพียงส่วนน้อยที่มีปัญหาการเสื่อมสภาพเร็วกว่ากำหนดเนื่องจากรถบรรทุกน้ำหนักเกิน สอดคล้องกับ ศูนย์อินโดจีนศึกษา วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา (2555) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนา ด้าน โลจิสติกส์ ของประเทศไทยสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 กรณีศึกษา การขนส่งสินค้าทางบกในกลุ่มประเทศอาเซียนใหม่” กล่าวว่า การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจนั้น ระบบการขนส่งมีความสำคัญอย่างมากในประเทศดังกล่าว ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วกลุ่มประเทศอาเซียนใช้การขนส่งสินค้าทางถนนมากกว่าร้อยละ 90 และกลุ่มประเทศดังกล่าวมีระบบการขนส่งทางถนนที่เชื่อมโยงกับประเทศไทยจึงทำให้ไทยกลายเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่สำคัญเนื่องจากเป็นศูนย์กลางของกลุ่มประเทศอาเซียนใหม่ ทั้งนี้การที่นักธุรกิจไทยในจังหวัดสระแก้ว ขนสินค้าตามเส้นทางผ่านด่านศุลกากรอรัญประเทศ ที่บ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว อยู่ตรงข้ามกับเมืองปอยเปต ประเทศกัมพูชา ซึ่งเป็นเส้นทางที่ได้รับการพัฒนาแล้วนั้น จะสามารถเพิ่มความสะดวกในการกระจายสินค้าไปยังเมืองต่าง ๆ ของกัมพูชา และผ่านเข้าไปประเทศเวียดนามถึงนคร โฮจิมินห์ ซึ่งเป็นท่าเรือที่สำคัญของเวียดนาม ได้ง่าย สำหรับผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการขนส่งระหว่างไทย-กัมพูชา ในบริเวณด่านชายแดนส่วนใหญ่เป็นการขนส่งทางบกโดยการใช้รถบรรทุกขนาดใหญ่ในการขนส่งสินค้า แต่มีปัญหาในการขนส่งที่พบ คือต้องมีการเปลี่ยนถ่ายสินค้าบ่อย การขนส่งรถบรรทุกสามารถส่งสินค้าได้น้อย การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ ควรมี

การพัฒนาเป็นระบบราง เพราะสามารถขนสินค้าได้จำนวนมาก และมีต้นทุนในการขนส่งต่ำ หากสามารถมีการพัฒนาระบบรางให้ครอบคลุมเส้นทางเศรษฐกิจที่สำคัญ จะสามารถพัฒนาการค้าชายแดนให้มีศักยภาพมากขึ้น

3. ประสบการณ์ในการนำเข้า/ ส่งออกสินค้าการเกษตร

พบว่า ผู้ประกอบการในจังหวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่ทำการค้าชายแดนมากกว่า 5 ปี แต่เป็นผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจขนาดเล็ก เริ่มจากการประกอบธุรกิจตั้งแต่กฎหมายการค้าชายแดน หรือกฎหมายระหว่างประเทศต่าง ๆ ยังไม่มีการเข้มงวดหรือมีความยุ่งยากมากนัก ขั้นตอนกระบวนการส่งออก/ นำเข้า/ แบบใช้ชีวิตชาวบ้าน/ ประชาชน/ โควตา หรือการผ่านด่านถาวรและเดินพิธีการศุลกากรถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันกฎหมายการค้าชายแดน ระเบียบต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเศรษฐกิจ นโยบายรัฐบาล ซึ่งมีความยุ่งยาก และมีความซับซ้อนมากขึ้น ผู้ประกอบการในจังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นผู้ประกอบการรายเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่ยังขาดองค์ความรู้ความชำนาญในเรื่องการนำเข้าส่งออกน้อย ขั้นตอนกระบวนการส่งออก/ นำเข้า ผ่านด่านถาวรและเดินพิธีการศุลกากรที่มีขั้นตอนรายละเอียดมากขึ้น ต้องมีใบอนุญาตส่งออกและนำเข้าทั้งสองทาง ด้านกฎหมายระหว่างประเทศ ปลายทางต้องผ่านการตรวจของสรรพสามิตต่างประเทศก่อน คุณภาพของสินค้าเป็นไปตามการบริโภคของแต่ละประเทศ ด้านการพัฒนาตลาดในกัมพูชาการวางแผนทางการตลาดที่จะสามารถสร้างผลกำไร หรือขยายธุรกิจให้มีการเจริญเติบโตมากยิ่งขึ้น ผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ยังต้องการความช่วยเหลือจากทางภาครัฐ ในการส่งเสริมและให้ความรู้ในเรื่องนโยบายการทำธุรกิจ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความรู้สึนึกคิดของประเทศกัมพูชา เรื่องของกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ โครงสร้างพื้นฐานและนโยบายของรัฐบาล ที่จะสามารถอำนวยความสะดวก ในการประกอบธุรกิจการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา นอกจากนี้ ผู้ประกอบการรายย่อยในจังหวัดสระแก้ว ยังต้องเสียเปรียบผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีเงินลงทุน บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ในการจัดการตลาด หรือศึกษาตลาดที่จะทำการลงทุน หรือทำธุรกิจร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักความร่วมมือการค้าและการลงทุน (2555) ที่กล่าวถึงนักธุรกิจไทยที่จะทำการค้ากับระเทศกัมพูชา ว่าผู้ประกอบการขาดข้อมูลที่จำเป็นในการวางแผนการตลาดและขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญทางด้านตลาดกัมพูชา ส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการดำเนินการค้าของนักธุรกิจไทย กับประเทศกัมพูชา อีกทั้งสินค้าที่จะนำเข้ากัมพูชาต้องผ่านการตรวจสอบโดย บริษัท SGS ที่กระทรวงพาณิชย์กัมพูชาตั้งขึ้นมา ซึ่งควรเสนอให้มีความร่วมมือในการพัฒนาด้าน เศรษฐกิจการค้าต่าง ๆ ภาครัฐบาลและภาคเอกชนทั้งสองประเทศ ควรมีการแลกเปลี่ยนการเชื่อมรวมทั้งให้ความร่วมมือในการจัดการแสดงสินค้าและการลงทุน เพื่อขยายความสัมพันธ์ทางการค้า

และการลงทุนระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ประกอบการเข้าใจ และเป็นการอำนวยความสะดวกทางการค้าของทั้งสองฝ่ายให้มากยิ่งขึ้น สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่า

ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน

จากข้อมูลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคและผลกระทบที่มีผลต่อการค้าชายแดน เนื่องจากการส่งออกของไทยไปยังกัมพูชา ในปัจจุบัน พบว่า ผู้ประกอบการชายแดนในจังหวัดสระแก้วมีปัญหาและอุปสรรคในการส่งสินค้าไปตลาดกัมพูชา โดยปัญหาเหล่านี้เกิดทั้งจากปัจจัยภายในประเทศเองและปัจจัยที่เกิดจากข้อจำกัดต่าง ๆ ภายในประเทศกัมพูชา ปัญหาสำคัญ ๆ ได้แก่

1. กฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้งและบางพื้นที่จะมีกฎ ระเบียบเป็นของตัวเอง โดยที่พื้นที่เหล่านั้นเป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญระหว่างไทยกับกัมพูชา ซึ่งทำให้มีความเสี่ยงสูงในการค้าขาย การออกหนังสือสำคัญในการส่งออก-นำเข้าสินค้า ส่วนใหญ่กระทำที่ส่วนกลาง

2. ขั้นตอนและระเบียบการส่งออกของไทย มีระเบียบขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อนและมีเอกสารประกอบมาก ทำให้เสียเวลาและมีค่าใช้จ่ายสูง

3. การนำเงินออกนอกประเทศของธนาคารแห่งประเทศไทยจำกัดมูลค่าการค้าไม่เกิน 500,000 บาทต่อครั้ง และการขอคืนภาษีอากรล่าช้า ซึ่งการขอคืนภาษีเหล่านี้จะมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและใช้เวลานาน ทั้งภาษีตามมาตรา 19 ทวิ เงินชดเชย ภาษีมูลค่าเพิ่ม ทำให้ผู้ประกอบการขาดสภาพคล่องของเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งผู้ประกอบการของจังหวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายย่อยมีเงินทุนหมุนเวียนไม่มากนัก

4. ปัญหาเรื่องค่าเงินเรียลซึ่งเป็นสกุลเงินหลักที่ใช้ในกัมพูชาขาดเสถียรภาพทำให้การซื้อขายสินค้าจะไม่สามารถรับการชำระค่าสินค้าเป็นเงินสกุลดังกล่าวได้ ส่วนใหญ่จะรับชำระค่าสินค้าเป็นเงินเหรียญสหรัฐ ๆ และเงินบาทของไทย หรือบางครั้งต้องรับชำระเป็นทองคำแทน

5. เส้นทางขนส่งจากชายแดนไทยไปยังกรุงเทพมหานคร มีความชำรุดทรุดโทรมมาก โดยเฉพาะช่วงอรัญประเทศ ถึง จังหวัดบันเตียนเมียนเจย ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าสูงขึ้นกว่าปกติ

6. ไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปศึกษาวิจัยทางด้านการตลาดของประเทศกัมพูชาอย่างจริงจัง และนำข้อมูลจากการวิจัยมาให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการส่งออกและนำเข้าของไทยหรือในจังหวัดสระแก้ว ทำให้ผู้ส่งออกไม่ทราบถึงรสนิยม และความต้องการของผู้บริโภค ขอบบังคับ กฎหมายและขั้นตอนวิธีการทำการค้า การแข่งขันของตลาด ช่องทางการจัดจำหน่ายและรายชื่อผู้นำเข้า รวมไปถึง

ถึงกลยุทธ์ที่ใช้ในการแข่งขันในตลาดกัมพูชาทำให้ผู้ส่งออกรายใหม่ไม่สามารถเข้าถึงตลาดกัมพูชาได้

7. การค้าระหว่างผู้ส่งออกไทยกับผู้นำเข้ากัมพูชาบริเวณชายแดน ส่วนใหญ่เป็นการทำการค้าที่ไม่มีการทำสัญญา ส่งผลให้ผู้ส่งออกของไทยถูกโกงจากผู้นำเข้ากัมพูชาบ่อยครั้ง

8. ปัญหาเรื่องระเบียบและขั้นตอนการนำเข้าสินค้าในกัมพูชาที่ยุ่งยากโดยสินค้าที่จะนำเข้ากัมพูชาต้องผ่านการตรวจสอบจากบริษัท SGS ที่กระทรวงพาณิชย์กัมพูชาตั้งขึ้นมาเพื่อตรวจสอบคุณภาพสินค้าและทำการประเมินพิศุทธการกร ถ้าสินค้าใดไม่ผ่านการตรวจสอบ จะไม่สามารถส่งเข้าไปขายในตลาดกัมพูชาได้

9. การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญด้านการส่งออกของ ผู้ประกอบการของไทย

10. ปัญหาค่าจ้างแรงงานมีการปรับตัวสูงขึ้นส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสินค้าของไทยสูง ทำให้ศักยภาพในการแข่งขันในตลาดกัมพูชาลดลง

11. มีการแข่งขันทางการค้าสูงขึ้น โดยเฉพาะสินค้าจากเวียดนามและจีน

12. การนำเข้าสินค้าของกัมพูชาต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 10

ปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับ อนุพัทธ์ หนองภู (2550) และสำนักความร่วมมือการค้าและการลงทุน (2555) กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการค้าชายแดนยังมี ได้แก่ ผู้ประกอบการขาดข้อมูลที่จำเป็นในการวางแผนการตลาดและขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านตลาดกัมพูชา ปัญหาด้านเงินสกุล ปัญหาด้านการค่านอกระบบ ปัญหาด้านระเบียบพิธีการด้านศุลกากร ปัญหาการปิดป่าเขตแดน ปัญหาข้อจำกัดของพื้นที่จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภอรัญประเทศ ตลอดจนปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างของระดับการพัฒนาของไทยกับกัมพูชา ซึ่งได้แก่ ปัญหาอาชญากรรม และปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน เป็นต้น สำหรับผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า หลังจากมีการรวมกลุ่มเป็นเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ซึ่งมีเป็นกลุ่มประเทศที่มีวัตถุดิบ มีผลผลิตทางการเกษตรอย่างอุดมสมบูรณ์ และมีสินค้าอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพใกล้เคียงกับที่ผลิตได้ในส่วนต่าง ๆ ของโลก ทั้งยังเป็นตลาดใหญ่ที่มีศักยภาพทางการซื้อสูง โดยมีเป้าหมายใน การขายสินค้าภายในอาเซียนเป็นไปโดยเสรีมีอัตราภาษีต่ำและปราศจากข้อจำกัดทางการค้า เพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้มาลงทุนในอาเซียน และจะได้มีอำนาจต่อรอง และเป็นเวทีแสดงความคิดเห็น หากได้รับความกดดัน หรือถูกเอารัดเอาเปรียบทางการค้าจากประเทศอื่น แต่ในปัจจุบันยังพบว่าถึงแม้จะมีการรวมกลุ่มเขตการค้าเสรีอาเซียน แต่ในแต่ละประเทศยังมีการใช้มาตรการกีดกันทางการค้า ทำให้ไม่เกิดการรวมกลุ่มอย่างแท้จริง สอดคล้องกับปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น และในปี พ.ศ. 2558 ประเทศในกลุ่มอาเซียนจะเข้าสู่การเป็นประชาคม

เศรษฐกิจอาเซียน รัฐบาล หรือส่วนราชการต่าง ๆ ของทั้งประเทศ ควรมีการเตรียมความพร้อม เพื่อให้การดำเนินธุรกิจราบรื่น ทั้งนี้ควรมีการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข ทางด้านขั้นตอนพิธีการ ศุลกากร เส้นทางคมนาคมขนส่ง ปรับปรุงกฎระเบียบต่าง ๆ ให้เอื้ออำนวยในการทำการค้า ชายแดน การติดต่อสื่อสาร การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการค้า เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากข้อมูลการศึกษาพบว่า ยังไม่มีการศึกษาด้านการตลาดของประเทศกัมพูชา อย่างจริงจัง ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะให้กระทรวงพาณิชย์หรือกรมการค้าต่างประเทศ ควรเข้าไป ศึกษาวิจัยทางการตลาดของประเทศกัมพูชาอย่างจริงจัง เพราะจะทำให้ผู้ส่งออกทราบถึง รสนิยมและความต้องการของผู้บริโภค การแข่งขันของตลาด ช่องทางการจัดจำหน่ายและรายชื่อ ผู้นำเข้า รวมไปถึงกลยุทธ์ที่ใช้ในการแข่งขันในตลาดกัมพูชา ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่ช่วยให้ผู้ส่งออก รายใหม่สามารถเข้าถึงตลาดกัมพูชาได้
2. จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการค้าบริเวณชายแดนระหว่างจังหวัดสระแก้วกับ ประเทศกัมพูชา ดำเนินการค้าเป็นแบบพี่แบบน้องอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะ ให้รัฐบาลควรประสานความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน เพื่อการพัฒนาให้มีการค้าการลงทุน ระหว่างกันให้มากขึ้น
3. จากการศึกษาพบว่า ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว มีการปลูกมันสำปะหลังเป็นจำนวนมาก และมีการนำเข้ามามันสำปะหลังจากประเทศกัมพูชาเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มาก รัฐบาลหรือส่วนราชการควรมีการสนับสนุนส่งเสริมการผลิตเอทานอล (Eternal) ที่จังหวัดสระแก้ว

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จากการศึกษาพบว่า ระเบียบขั้นตอนในการนำเข้าและส่งออก มีขั้นตอน ในการดำเนินการหลายขั้นตอน ทำให้เสียเวลา ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ กรมศุลกากรมีลด ขั้นตอน ระเบียบ พิธีการและเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการรายย่อย หรือชาวบ้านเข้าสู่ระบบภาษีได้ โดยง่ายเช่น การจัดทำใบขนสินค้าพิเศษ เพื่อรองรับราคา FOB ไม่เกิน 200 USD หรือเปิดช่องทาง ผ่านพิธีการศุลกากรได้ทุกรูปแบบ ทั้งระบบ Manual และ ระบบ Electronic และควรมีการจัดตั้ง ศูนย์บริการครบวงจร ณ บริเวณจุดตรวจพรมแดน
2. จากการศึกษาพบว่า การทำการค้ายังมีการใช้วิถีแบบคนชายแดน ดังนั้นผู้วิจัยขอ เสนอแนะให้ กระทรวงพาณิชย์ควรเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการรายย่อยตามท้องถิ่นมีโอกาสเข้าสู่ ระบบได้โดยง่ายเพื่อลดปัญหาการลักลอบหนีศุลกากรและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของ

ประชาชนในระดับท้องถิ่น ตามวิถีชายแดน

3. จากการศึกษาพบว่า บริเวณด้านศุลกากรอรัญประเทศ เครื่องตรวจขังน้ำหนัก และสถานีที่ตรวจปล่อยสินค้าที่เพียงพอ ทำให้ต้องเสียเวลานานการขนถ่ายสินค้าต่าง ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ ด้านศุลกากรอรัญประเทศหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีเครื่องตรวจขังน้ำหนัก และสถานีที่ตรวจปล่อยสินค้าที่เพียงพอและได้มาตรฐาน

4. จากการศึกษาพบว่า เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับการค้าชายแดนมีการปรับปรุง อยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้ประกอบการขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เปลี่ยนไป ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จัดอบรมให้ความรู้ความชำนาญด้านตลาดกัมพูชาและ กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการค้าชายแดนให้ผู้ประกอบการ แกรละให้ความรู้เรื่อง ภาษาและการค้าชายแดนแก่ผู้ประกอบการมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบการ ด้านสินค้าเกษตรไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา พื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังข้อตกลงเขต การค้าเสรีอาเซียน พบปัญหาหลายด้าน ได้แก่ ขั้นตอนพิธีการที่ยุ่งยากซับซ้อน การถูกจำกัดสิทธิ์ ในการนำเข้า ตลอดจนสถานีตรวจปล่อยของที่ไม่ได้มาตรฐานและขาดการศึกษาวิจัยด้านการตลาด ต่างประเทศอย่างจริงจัง อันส่งผลกระทบต่อการค้าชายชายแดนไทย-กัมพูชา พื้นที่จังหวัดสระแก้ว ทั้งนี้การศึกษาวิจัยควรขยายในกลุ่มผู้ประกอบการนำเข้า/ ส่งออกกลุ่มสินค้าประเภทอื่น ตลอดจน ศึกษาวิจัยในด้านศุลกากรอื่นด้วยทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงหรือเสริมกลยุทธ์ ในการเตรียมพร้อมภายหลังข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558

บรรณานุกรม

- ก (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- กชพร เข็นน่วม. (2550). *ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ*.
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2546). *เขตการค้าเสรีอาเซียน ASEAN Free Trade Area (AFTA)*.
วันที่ค้นข้อมูล 17 พฤศจิกายน 2555, เข้าถึงได้จาก http://www.mfa.go.th/asean/asean_web/docs/economic_afta.doc.
- กรมการค้าต่างประเทศ. (2555). *ข้อมูลการค้าชายแดนไทย*. วันที่ค้นข้อมูล 17 พฤศจิกายน 2555,
เข้าถึงได้จาก <http://www.dft.go.th/Default.aspx?tabid=166>.
- ข (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ช (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ค (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ค (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ฅ (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ง (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- จ (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- จังหวัดสระแก้ว. (2555). *ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสระแก้ว*. วันที่ค้นข้อมูล 17 พฤศจิกายน 2555,
เข้าถึงได้จาก <http://www.sakaeo.go.th/websakaeo/generalty.php>.
- ฉ (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ช (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ซ (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ฌ (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ญ (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ฎ (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ฏ (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ฐ (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ฑ (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ฒ (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ณ (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.

ค (นามสมมุติ). (2556, 10 มีนาคม). สัมภาษณ์.

ด่านศุลกากรอรัญประเทศ. (2556). สถิติมูลค่าสินค้าส่งออก-นำเข้า. วันที่ค้นข้อมูล 17 พฤศจิกายน 2555, เข้าถึงได้จาก <http://www.arancustoms.org/>

ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2553). ผลกระทบของเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ต่อสินค้าเกษตรกรรมสำคัญของไทย เขตการค้าเสรีอาเซียน.

วันที่ค้นข้อมูล 17 พฤศจิกายน 2555, เข้าถึงได้จาก http://www.bot.or.th/Thai/EconomicConditions/Thai/Northeast/BusinessTrendReport/DocLib_BLP/BLP_Q22010.pdf

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2553). ผลกระทบของเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ต่อสินค้าเกษตรกรรมสำคัญของไทย: ข้าว ยางพารา น้ำตาล (อ้อย) มันสำปะหลัง กุ้ง น้ำมันปาล์ม.

วันที่ค้นข้อมูล 17 พฤศจิกายน 2555, เข้าถึงได้จาก http://www.bot.or.th/Thai/EconomicConditions/Thai/Northeast/Research/DocLib_Research/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%20AFTA.pdf

นพรัตน์ วงศ์วิทยาพาณิชย์. (2554). การพัฒนาตลาดการค้าชายแดนไทย กรณีศึกษาตลาดโรงเกลือ จังหวัดสระแก้ว. สระแก้ว: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส).

ปิยบุษ เสนสุวรรณ. (2552). แนวโน้มการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วัชรินทร์ ยงศิริ. (2547). การค้าชายแดนไทยกับกัมพูชา ปัญหาที่ประสบในปัจจุบัน และแนวทางแก้ไขในอนาคต. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์การศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. (2552). ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ต่อเศรษฐกิจการค้าของไทยใน 6 ปี ข้างหน้า. วันที่ค้นข้อมูล

2 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.utcc.ac.th/public_content/files/001/31_2-11.pdf

ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ. (2550). ยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน ภายใต้โครงการ เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อรองรับการเปิดเขตการค้าเสรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ศูนย์อินโดจีนศึกษาวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2555). การพัฒนาด้าน โลจิสติกส์ของประเทศไทยสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 กรณีศึกษา การขนส่งสินค้าทางบก ในกลุ่มประเทศอาเซียนใหม่. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักความร่วมมือการค้าและการลงทุน กรมการค้าต่างประเทศ. (2555). *ภาวะการค้าชายแดน ไทย-กัมพูชา ปี 2551*. วันที่ค้นข้อมูล 17 พฤศจิกายน 2555, เข้าถึงได้จาก

http://www.bot.or.th/Thai/EconomicConditions/AsianEconomies/cambodia/EcoData_Cambodia/Pages/bordertrade.aspx

สำนักงานประชาสัมพันธ์ เขต 5. (2555). *เขตการค้าเสรีอาเซียน ASEAN Free Trade Area (AFTA)*. วันที่ค้นข้อมูล 17 พฤศจิกายน 2555, เข้าถึงได้จาก http://region4.prd.go.th/ewt_news.php?nid=10956.

อนพัทธ์ หนองคู. (2550). *ยุทธศาสตร์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา: กรณีศึกษา จังหวัดสระแก้ว*. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนาการเศรษฐกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาภายหลังข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน กรณีศึกษา ผู้ประกอบด้านสินค้าเกษตร ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยนิตยศาสตร์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป รุ่นที่ 9 วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ ศูนย์การศึกษาสระแก้ว มหาวิทยาลัยบูรพา เรื่อง “ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ภายหลังข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน กรณีศึกษา ผู้ประกอบด้านสินค้าเกษตร ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์การค้า ขั้นตอนและวิธีการค้า ในปัจจุบันของผู้ประกอบด้านสินค้าเกษตรไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา และศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง และเป็นผู้ประกอบการสินค้าเกษตร ชายแดนไทย-กัมพูชา จึงมีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งผลการศึกษาวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริงเพราะข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงจะทำให้ผลการวิจัยเป็นไปอย่างถูกต้อง ทั้งนี้ข้อมูลที่ให้ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับและทำการแปลผลในภาพรวมเท่านั้น

แบบสอบถามนี้มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ถึงสถานการณ์การค้า ขั้นตอนและวิธีการค้า ในปัจจุบันของผู้ประกอบไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....O ชาย O หญิง

อายุ.....ปี สถานภาพ O โสด O สมรส O หย่าร้าง

สินค้าที่ประกอบการ.....

ประเภทการประกอบการ O นำเข้า O ส่งออก O ทั้งนำเข้าและส่งออก

ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพ.....ปี.....เดือน

รายได้/ปี.....บาท

ตอนที่ 2 สถานการณ์การค้า ขั้นตอนและวิธีการค้า ในปัจจุบันของผู้ประกอบไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน

1. สถานการณ์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชาด้านสินค้าเกษตรในมุมมองของท่าน

.....

.....

.....

.....

2. ขั้นตอนและวิธีการขนส่งสินค้าสำหรับส่งออก

สถานที่ที่ส่งออก/นำเข้า

.....

.....

.....

วิธีการขนส่ง

.....

.....

.....

เส้นทางการที่ขนส่ง

.....

.....

.....

- 3. รายได้ ค่าใช้จ่ายในการส่งออก/นำเข้า
 รายได้ที่ได้รับในการส่งออกแต่ละครั้ง.....บาท
 รายได้ที่ได้รับในการส่งออกแต่ละครั้ง.....บาท
 ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง.....บาท/เที่ยว
- 4. ประสบการณ์ในการนำเข้า/ ส่งออกสินค้าการเกษตร
 ขั้นตอนกระบวนการส่งออก/ นำเข้า

.....

.....

.....

กฎหมายระหว่างประเทศ

.....

.....

.....

คุณภาพของสินค้า

.....

.....

.....

**ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ปัญหาและผลกระทบของผู้ประกอบไทยบริเวณชายแดน
 ไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ภายหลังจากตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน**

- 1. ปัญหาและอุปสรรคในด้านการค้าชายแดนภายหลังจากตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ผลกระทบในด้านการค้าชายแดนภายหลังข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน

.....

.....

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้า

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
บันทึกการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

Q: ปัญหาและอุปสรรคในด้านผู้ประกอบการของไทยเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอย่างไร หลังจากมีมาตั้งแต่อาฟต้าที่ว่า 0-5% และอาฟต้าก็จะมีการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงอยากรู้ถึงปัญหาผลกระทบ ก่อนอื่นอยากจะทราบข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลก่อน เช่น ชื่อ อายุ สินค้าที่ประกอบการ ประเภทของการนำเข้า หรือไม่ทราบว่ามีการนำเข้าส่งออกด้วยมั๊ยคะ

A1: มีค่ะ

Q: ไม่ทราบว่าชื่อ-นามสกุลอะไรคะ

A1: คารารณ จันดารา ค่ะ

Q: อายุเท่าไรแล้วคะ

A1: อายุ 45 ค่ะ

Q: สถานภาพ ?

A1: สมรสแล้ว

Q: สินค้าที่ประกอบการ

A1: จำพวกอาหาร ปลา สัตว์น้ำ แมลง

Q: อันนี้นำเข้า ส่งออก หรือทั้งนำเข้าและส่งออกคะ

A1: บางทีก็มีส่งออกบ้าง พวกอาหาร พวกลูกชิ้นคะ

Q: แล้วนำเข้ามีบ้างมั๊ยคะ

A1: นำเข้าก็มีพวกปลา

Q: ปลาทะเลหรือน้ำจืดคะ

A1: น้ำจืด

Q: นำเข้าจากกัมพูชาไหม้คะ

A1: ใช่คะ

Q: ประกอบอาชีพนี้นานหรือยังคะ

A1: ประมาณ 6-7 ปีคะ

Q: คร่าว ๆ รายได้เฉลี่ยต่อปีประมาณเท่าไรคะ

A1: กลาง ๆ ประมาณ 2-3 แสนบาทต่อเดือน หักค่าใช้จ่ายก็ประมาณ 1-2 แสนคะ คือของปีที่แล้วนะ ปีนี้ก็รายได้ไม่ถึงแต่ไม่ต่างกันมากจากปีที่ผ่านมา ตั้งแต่เริ่มทำกิจการห้องเย็นจากเดิม ได้ 5-6 แสน ก็ลดลงมาเหลือประมาณ 2-3 แสน ตอนนี้ต่ำสุดก็ประมาณ 1 แสนถึง 2 แสน 3 แสน ก็เริ่มถอย

Q: มีเหตุปัจจัยมาจากอะไรมั๊ยคะ

A1: มีเหตุปัจจัยในเรื่อง 1. เศรษฐกิจ 2. ค่าแรง และก็จากที่การค้าชายแดนก็คืออยู่ชายแดน ยังไม่กว้างที่จะขยับมาส่วนกลาง ถ้ามีการขยับเข้ามาส่วนกลางนี้ยังไม่มาก คือเค้าก็เตรียม ๆ ส่วนกลางส่วนข้างใน ธุรกิจใหญ่ ๆ โรงงานใหญ่ ๆ ทุนเยอะ ๆ เค้าก็จะเริ่มลงมาทำตรงนี้ เค้าก็จะหายไป ธุรกิจเราอย่างที่เคยวิ่งหาเราก็คือข้างในก็จะวิ่งชนเข้ามาเค้าก็จะวิ่งชนกันตรงไป เราอยู่ชายแดนเราก็คือเริ่มธุรกิจตรงนี้เราก็คือเริ่มรายได้จะเริ่มลดลง คู่แข่งเพิ่มขึ้น คู่แข่งที่ทุนเยอะมาก จากที่เดิมเรามีเงินลงทุน 10 กว่าล้าน เงินหมุนเวียนต่อวันบางทีก็ล้านบางทีก็ 2 ล้าน ต่อเดือนรายได้ 5-6 แสน ก็จะเหลือประมาณ 2-3 แสน ค่าใช้จ่ายเราเพิ่มขึ้น แต่รายได้ที่เราทำประกอบธุรกิจกลับลดลง

Q: ในมุมมองการค้าชายแดนไทยกัมพูชาในตอนนี้เป็นอย่างไรบ้าง

A1: ไม่ดี คือในทางไหน ถ้าเท่าที่ผ่านมาประสบการณ์เรารู้สึกว่าทุกทางมันดีหมดไม่ว่าทางหนีภัย หรือทางตรง มันจะมีการลักลอบอะไรอย่างนี้ แต่ทุกอย่างตอนนี้มันทำไม่ได้

1. การลักลอบแบบวิถีชาวบ้าน คือบางทีเราอยู่ชายแดนนะ วิถีชาวบ้านก็คือการเดินทางไปข้ามมา โดยที่ไม่ได้เสียภาษีก็มีบ้าง ทำไม่ได้ ทำยาก จริง ๆ ทำได้ แต่ว่าค่าใช้จ่ายที่ให้เจ้าหน้าที่มันเยอะขึ้น และเจ้าหน้าที่ก็หน่วยงานรัฐที่เคยมาอยู่ที่ชายแดนนี้เคยมีผลประโยชน์กลับไปก็มองเห็นผลประโยชน์ปั๊บ ออกไปก็เลยหันมาทำธุรกิจเอง ส่วนที่ค้าขายอย่างที่ปกติเนี่ย ยอดขายมันก็ลดลง
2. การซื้อการขาย แล้วเปิดเสรีเนี่ยบางที อย่างที่ที่บอกอะ มันยังไม่เต็มตัวแต่ทุกคนก็เตรียมตัวพร้อมที่จะเข้ามาอยู่จุดนี้ แหล่งเงินแหล่งทองแต่บางทีมันมากันเยอะมันหายไป การค้ายากขึ้น การตัดสินใจที่จะซื้อกันเหมือนเดิมหรือว่าเงินทุนที่เราเคยมีอยู่มันค่าน้อยลง เขมรกับบางทีคู่แข่งกับเราก็คือเวียดนาม และการค้าขายอย่างของเราปกติเคยค้าแต่กับเขมร จะมีเวียดนามเข้ามาจะมีเงินเข้ามา ซึ่งมันเป็น ทุนเค้าเยอะกว่าดินทุนเค้าถูกกว่า ของเราดินทุนแพงกว่า ค่าแรงเรา 300 ของพี่แต่ก่อนคนงานมี 6 ตอนนี้เอาไว้แค่ 3 คน ไทย 1 ปัญหาเรื่องค่าแรงเป็นหลักเรื่องแรงงานเป็นหลัก ไม่ดีเลย ถามว่าดีมั๊ย ไม่ดีกับผู้ที่ประกอบธุรกิจการเกษตรสำหรับมุมมองของพี่นะ เพราะว่าอีกไม่กี่ปีที่จะเปิด AEC เนี่ย พี่ชทางการเกษตรเนี่ยมันก็จะทะลักเข้ามาได้เยอะ ผักสด ผักอะไรเนี่ยเห็นพวกบอกว่ามันจะมาตามแนวหมดเลยตั้งแต่ลาวอะไรมันมาหมดเลย เพราะเป็นกลุ่มประเทศที่มีพืชเศรษฐกิจคล้าย ๆ กัน การบริโภคของเรามากกว่าประเทศเค้า ของเราปลูกแข่งกับเค้าได้มั๊ยได้ แต่ว่าต้นทุนเรามันสูง ตายพวกเรตาย แล้วคนที่พ่อค้าใหญ่ ๆ ที่ประกอบกิจการอย่างผักเนี่ย อย่างพวกเค้าขายเนี่ยเรามองว่าพ่อค้าผักเนี่ยไม่ธรรมดาเลย รายได้วันหนึ่งเป็นแสน ซื้อขาย สมมติว่าผักคะน้าก็ผักคะน้าอย่างเดียว ไปดูในตลาดใหญ่ ๆ แถวโคราชแถวอะไรที่เค้าขายผักคะน้าก็ขายแค่ผักคะน้าอย่างเดียว อย่างอื่นเค้าไม่ยุ่งเค้าก็จะแบ่งกันไป เสร็จแล้วเนี่ยคือพวก ๆ เค้าก็จะวางแผนกันคือคุยกันว่าต่อไปก็

คือตรงนี้อาจจะขยับปล่อยความเย็นออกมาเป็นเก็บฟีสผักไว้บ้างเพื่อส่ง แต่ว่าผักชนิดไหนก็ต้องเป็นผักชนิดนั้นเราก็จะไม่รวมกัน ตอนนี้อการค้าเรื่องนี้มันเริ่มแบ่งมาเป็นแบบกระจาย แบ่งกับพ่อค้ารายใหญ่ ๆ ที่ทุนเยอะ ๆ อย่างเราค้าขายชายแดนเข้าไปดูก็เป็นร้านค้าเล็ก ๆ คือ รวมทุกชนิดแต่ต่อไปก็วางแผนว่าจะแยกคือน้ำคือคือน้ำ กะหล่ำคือกะหล่ำ จะรับสินค้าจากฝั่งนั้นแล้วของเราปลูกเราแย่นะ เข้ามาต้นทุนเค้าถูกมาก ของเราขังสารเคมีสารอะไรผสมไป ของเค้าใช้สารเคมีก็จริงแต่ต้นทุนเค้าถูก นี่จะเป็นข้อเสียเปรียบ

Q: แล้วส่วนใหญ่วิธีการอย่างไรที่ส่งออก ส่ง ไปไหนอาหารที่เคยส่ง

A1: พวกไก่ แต่จริง ๆ ก็บอกตรง ๆ ว่าส่งทางตรงไม่ได้เราแพ้ CP เค้าห้ามเข้า ลูกชิ้นอะไรก็แล้วแต่จริง ๆ มันก็เกรดเท่ากันแต่เค้าผูกขาด นี่คือ ข้อเสียเปรียบของเรา เราก็จะเป็นการข้ามไปทางช่องพิเศษ แต่ก่อนข้ามได้สบายแต่เดี๋ยวนี้คือ โคนแคมีถูกเป็นไก่ก็โดนจับแล้วลูกชิ้นนะเราแปรรูปเป็นลูกชิ้น ไก่เป็นรูปไก่ก็โดนจับแล้วพวกเราก็เลยหยุดทำ

Q: กฎหมายประเทศมีผลกระทบมีเยอะ กฎหมายมีเยอะมีเยอะ อย่างเช่นอะไรบ้าง

A1: อย่างเช่นของเรานะ บางทีเราจะออกจากเค้าไป อย่างผักผลไม้เราหรือว่าสินค้าของเราออกไปของเรานะ ไม่มีผลเท่าไรแต่เวลาเราส่งสินค้าเราเข้ามา ของเราจะเข้มมากแล้วก็ทำอะไรไม่ได้ก็จับ ๆ ตักเตน ปลา อะไรพวกนี้ก็จะตรวจ ต้องตายนะ กลัวมาเป็นขยายพันธุ์บ้านเรา อะไรอย่างนี้ เป็นพวกสำนักงานตรวจพืชค่อนข้างแรงซึ่งจริง ๆ แล้วผลประโยชน์ของทางราชการมากกว่า เข้าได้มีเข้า ได้แต่เราต้องจ่ายต้นทุนเราก็สูงขึ้น

Q: แล้วถ้าสมมติว่าเราส่งเข้ามา อายุการเก็บของมันนานมีเยอะ

A1: เก็บฟีสอย่างเดียว ถ้าเข้ามาก็เข้ามาแปรรูป ให้แรงงานเขมรแปรรูปให้ แล้วก็เข้าห้องเย็นเก็บได้เป็นปี ๆ บางทีการบริโภคของเราคือ นิยมของสด ถ้าตายมาเราก็ไม่รู้ราคาอีกอย่างนึง คือคนที่ทานเนี่ยจะรู้ว่าของที่ตายกับของสดเป็นยังไงแม้จะฟีสแล้วเค้าก็รู้ คือ ปัญหาของเราค่อนข้างเข้มงวดตรงนี้

Q: แล้วพืชอย่างอื่นมีมีเยอะนอกจากแมลงที่นำเข้ามาอย่างนี้นะคะ

A1: พวกผักผลไม้ก็มีส่วนมากจะมาจากจีน ถ้าเป็นแพแดงบางทีก็เป็นข้อมูลลับก็คือเข้าทางช่องพิเศษก็จะไม่ได้ผ่านการตรวจแต่ผลประโยชน์ก็ต้องดูแลเจ้าหน้าที่เค้าทุกหน่วยงาน

Q: เยอะมีเยอะ

A1: เยอะมากหลาย ๆ หน่วยงานชายแดน (ลับ) อันนี้ไม่ต้องเปิดเผย ถ้าเลยจากอรัญไปแล้วจะไม่เจอปัญหานี้ แต่ถ้าคนอยู่ชายแดนจะเจอ ปัญหาเดี๋ยวนี้ถูกจับ โคนคคือด้วยจ่ายเงินด้วยค้าขายตรงนี้นักการเมืองไม่ได้ช่วยเอาแต่ประโยชน์

Q: ถ้าเปิดการค้าเศรษฐกิจอาเซียนผู้ประกอบการรายย่อยจะได้รับผลกระทบเยอะ เพราะว่าจะโดนผู้ประกอบการรายใหญ่เข้ามาแย่งฐานพื้นที่ทางเศรษฐกิจเองอย่างนี้ใช่มั้ยคะ

A1: คือชาวบ้านตามชายแดนที่แบบเหมือนวิถีชาวบ้าน อย่าง SME อย่างที่เนี่ยโดนเต็ม ๆ ก็ต้องเตรียมตัวว่าเราจะคิดทำอะไรต่อ

Q: มองในเรื่องของคุณภาพของสินค้าทางธุรกิจของฝั่งเรากับของประเทศรอบบ้าน เนี่ยของเราดีกว่าใช่มั้ยคะ ต้นทุนของเราจะสูงกว่าด้วยมั้ยคะ

A1: ดึกว่าสูงกว่า แต่จริง ๆ ผู้ได้อย่างข้าว จริง ๆ ข้าวเขมรก็ดีนะ แต่ถ้าเป็นข้าว เวียดนามแน่ ทุกวันนี้เอามาสมมติที่เป็นข้าวเวียดนาม เวียดนามซื้อข้าวเขมรไปเก็บ แล้วเอาข้าว มันออกมาขายให้เรา โดยที่เจ้าหน้าที่รัฐรู้หมด เขาค่าอะไรทั้งหมดค้ารวจทหารรู้หมด รับกระสอบละเท่าไรหมดแต่ไม่รับ แต่คือจริง ๆ แล้วข้าวนี้ของเขมรคืออร่อยข้าวหอมมะลิเหมือนของเรา แถวพระตะบองเค้าจะปลูกซึ่งเป็นดินทรายเหมือนทุ่งกุลาร้องไห้ของเราแต่ว่าเม็ดอาจจะไม่โต แต่เค้าก็จะสามารถพัฒนาได้ข้าวเค้าดี ที่ไม่ดีที่เน่าคือข้าวเวียดนาม จริง ๆ ถ้าไปคุยกับชาวบ้านเขมรเค้าเกลียดมาก บางคนหยุดค้าข้าวส่งไทยเพราะว่าเค้าบอกว่าหลวงไทยนะสร้างภาพ

Q: หมายความว่า

A1: คือในหลวงเราจะวิจัยข้าวมาตลอดชีวิตแต่ก็มาเสียยุคนี้ จริงๆเป็นข้าวเวียดนาม เขมรเค้าเกลียดเวียดนามอยู่แล้วเค้าบางคนก็ได้ข้าวจากบ้านเราจากในหลวงเนี่ยไปปลูก บางคนเค้าหยุดเลยนะ พวกที่พ่อค้าที่มาอยู่เมืองไทยที่เขมรแตก มาอยู่วัดเกาะ เขาอีต่าง เค้าจะกตัญญูมากเค้าหยุดทำเลย พวกที่จะซื้อข้าวเค้ากินประจำ มาบูบเค้าจะซื้อข้าวตราฉัตรของเราเค้าจะชอบมาก เขมรที่มีตั้งจะกินข้าวตราฉัตรของเรา เค้าก็จะบอกว่าเอาไปปลูกไปเพาะเค้ามีความพยายามนะ เอาไปแช่น้ำ ขนาดเป็นข้าวสารนะ ซึ่งมันจะมึงออกออกมา เค้าจะมีความพยายามมากเลย ข้าวไทยอร่อยและหอมมาก หุงยังหอมเลย

Q: ตอนนี้ผู้ประกอบการรายย่อยก็คือหน่วยงานรัฐก็มีผลกระทบใช่มั้ยคะ ถูกกฎหมายอย่างนี้ก็มีผลกระทบมาก

A1: ปัญหาจากหน่วยงานรัฐเป็นหลัก หน่วยงานที่อยู่ตามชายแดนมีผลประโยชน์หมด

Q: ถ้าจะถามมุมมองความคิดเห็น ๆ ถ้าเราเปิดอาเซียนมาจริง ๆ รัฐบาลควรจะสนับสนุนช่วยเหลืออะไรถ้าหมายถึงถ้าเป็นไปได้ในส่วนที่จะเข้ามาช่วยผู้ประกอบการควรจะมีแนวทางอะไร ถ้าพูดถึงในเชิงบวก

อย่างปลาทรายอย่างนี้ ปลาสวย ปลาทรายเลี้ยงเพื่อเอามาขูดเนื้อส่งเข้าอย่างนี้เค้าก็เริ่มเลี้ยงเอง ปลาคุณ เขมรกินปลาคูก เค้ากินปลาไม่มีเกล็ด นำเข้าจากบ้านเรา ก็จะเริ่มเลี้ยงเอง แต่ก่อนส่งเข้า เคี้ยวนี้เริ่มนำออก

Q: แต่ตอนนี้สัตว์น้ำที่ไหนที่นำเข้าเยอะที่สุด

A1: ตอนนี้ของเขมร เป็นประเภทพวกปลาเนื้ออ่อน ปลาคัง ปลาเค้า ปลาฆ่า ปลาแดง ซึ่งบ้านเราจะไม่ค่อยมีแล้ว

Q: แล้วส่งออกของเราจะเป็นปลาชนิดไหน

A1: ปลาสวย ปลาคูก

Q: แล้วในกลุ่มของคุณมีการเตรียมความพร้อมอย่างไรบ้าง เมื่อเข้าอาเซียนแล้วจะมีการเปลี่ยนธุรกิจหรือทำอย่างอื่นเพิ่มมียะ มีการเตรียมยังงัยบ้าง

A1: อย่างห้องเย็นรพงษ์ สหฟาร์ม ก็คิดกันอยู่อาจจะเป็นการแปรรูปแล้วส่งเอง ส่งออกส่งเข้าเอง แล้วกำลังคิดกันว่าฝั่งเขมรปลาหลอดเยอะเราจึงซื้อเก็บกันไว้เยอะ อาจจะมาหากรรมวิธีแปรรูปว่าจะทำยังงัยสวย ๆ ส่งเข้า คิดอยู่ว่าจะเริ่มตรงไหน แต่ว่าปัญหาของเราก็คือเรื่องแรงงานจะไม่มีคุณภาพ ไร่ที่มีคุณภาพก็จะเข้าไปกรุงเทพ

Q: แรงงานของเรานี้คือจะไม่สามารถหาในไทยได้เลยมียะ

A1: ยาก คนไทยไม่ทำ คนไทยเลือก

Q: ค่าแรงด้วยหรือเปล่า หรือเค้าไม่ค่อยทำงานแบบนี้

A1: ไม่ค่อยทำ อย่างพื้จ้างเดือนละหมื่นแต่ก็ไม่ค่อยทำ

Q: ถ้าสมมติว่ามีการ โยกแรงงานคนปฏิบัติที่ไม่ใช่ 1 ใน 7 ที่เค้าโยกย้ายได้ใน AEC เช่นพวกแพทย์อะไรอย่างนี้ ช่วยได้มียะในส่วนองแรงงาน จะหาแรงงานง่ายขึ้นมียะ

A1: จริง ๆ ก็หาง่ายแต่ว่า การที่อยู่กับเราเดิม ๆ มันยาก พื้เปิดห้องเย็นมา 6 ปี ลูกน้องที่อยู่ 6 ปี อยู่ก่อนอีกก็มี แต่คือมันจะหาแบบนี้ก็ไม่ได้ หากคนแบบซื้อสัตว์ไม่ได้ยากมันถึงกันหมด หลัง ๆ มันเริ่มขยายทุกอย่างมันเริ่มเสรี มันก็เริ่มออกไปค่าแรงมันก็ขยับ พื้จ้างตั้งแต่เดือนละพันห้า จนนหกพัน หกพันห้า จริง ๆ แล้วเดือนละพันห้ากินอยู่กับเราหมดอยู่ได้ หลัง ๆ อยู่ไม่ได้ ต้องไปอยู่เงินเดือนสามพัน

Q: เค้าเรียกร้องมียะขอขึ้นค่าแรง 300 ตามข่าว

A1: เรื่องค่าแรงกระทบมาก

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

Q: พืชหลักของที่นี่ที่ค้าขายคืออะไรคะ

A2: ก็มีอยู่ 2 อย่าง มันกับข้าว

Q: ข้าวนี้รับซื้อของเราเองหรือว่า...?

A2: ก็ซื้อเอง จริง ๆ แล้วนะถ้าพูดถึงจำหน่ายข้าวในเขตนี้เนี่ยก็ไม่มีข้าวไปจำหน่ายหรือชาวบ้าน นาเค้าก็มีแค่คนละ 10 ไร่ 10 กว่าไร่ ไม่พอที่จะไปจำหน่ายหรือ พอเสร็จนาข้าวก็ไปใช้หนี้ เค้ามั่งอะไรมั่งก็ไม่มีเหลือไม่มีข้าวที่จะไปจำหน่าย ถ้าคนที่จะไปจำหน่ายจริง ๆ ก็คือ พวกแถวสุพรรณ แถวอะไรที่เค้ามีนาเป็นร้อย ๆ ไร่อันนั้นถึงจะมีจำหน่าย แล้วที่นี้แหล่งรับจำหน่ายก็ไม่มี มีอยู่ที่อยุธยาที่โชคตะวันแล้วใครเค้าจะไป

Q: แล้วที่นี้เค้ารับซื้อเลยใช่มั้ยคะ

A2: ใช่

Q: มีส่งข้าวออกไปข้างนอกมั้ยคะ หมายถึงว่าอย่างส่งผ่านแดน

A2: มีแต่เขมร ขายออก

Q: แล้วอย่างพวกมันล่ะคะ มันส่วนใหญ่แล้วพอรับซื้อมามีส่งออกหรือส่งเข้าไปข้างในบ้างมั้ย

A2: มันก็มีส่งไปไซโลที่เค้ารับรายใหญ่ ๆ เค้าส่งต่ออีกทีนึง

Q: เปิดกิจการมานานแล้วรึยังคะ

A2: ประมาณ 30 ปี

Q: แสดงว่าอยู่ที่นี่มาตลอดหรือทำการค้าแบบนี้มาตลอดเลยใช่มั้ยคะ หมายถึงข้าวเปลือกกับมันอะไรแบบนี้

A2: ข้าวเปลือกปีนี้ไม่ค่อยได้ทำ เพราะว่าเค้ามีจำหน่ายข้าว เค้าควบคุมไว้

Q: แล้วอย่างมันล่ะคะ มันมีจำหน่ายหรือว่า..?

A2: มันมีแต่เป็นมันเส้น เค้าห้ามมันหัวเข้า มันเส้นไม่เป็นไร

Q: แล้วราคาฝั่งนูนกับฝั่งนี้ต่างกันเยอะมั้ยคะ

A2: ราคาทำแล้วไม่มีกำไร มันมีความขึ้น แล้วพ่อค้าก็แย่งกันซื้อ มันขึ้นก็ซื้อทำให้ของมันไม่มีคุณภาพ

Q: แล้วที่นี้มีนำเข้ามันเส้นจากฝั่งนูนบ้างมั้ยคะ หมายถึงที่ร้านนี้นะคะ

A2: ก็มีนะเค้าทำกันทุกร้าน 100% เป็นการนำเข้ามันเส้น ส่วนมันหัวคือรับซื้อในประเทศ มันหัวเค้าไม่ให้นำเข้า

Q: อันนี้คือเป็นกฎหมายกำหนดด้วยใช่มั้ยคะ

A2: ครับ

Q: การขนส่งนี่ก็คือ..?

A2: เค้ายอมรับซื้อที่นี่ มีคนกลางมาซื้อ ซื้อเสร็จก็ไปส่งไซโล ส่งออกแถวบางประกงชลบุรี แล้วก็ส่งออกอีกทีหนึ่ง

Q: แล้วถ้าอย่างส่งมันเส้นมาจากทางนุ่นคอนนำเข้า เข้าฝั่งนุ่นหรือเข้าทางบ้านเรา

A2: เข้าทางบึงตะกวน

Q: ถ้าพูดถึงเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งออกที่ทำให้การค้าชายแดนมันแคบลง

A2: เป็นกฎหมายของกระทรวงพาณิชย์เข้ามาควบคุม มีการเคลื่อนย้ายมันหรือข้าว

Q: แล้วอย่างฝั่งนุ่น โดยปกติสินค้าเกษตรฝั่งนุ่นเค้ายอมรับซื้อฝั่งเราบ้างมั๊ยคะ

A2: มีแต่เราไปเอาของเค้าออกมา

Q: คุณภาพสินค้าต่างกันมั๊ยคะ อย่างเช่นมัน มันที่ปลูกฝั่งเค้ากับฝั่งเรา มุมมองของผู้ประกอบการมองว่าคุณภาพต่างกันมั๊ย

A2: มันเส้นเขมรเค้าใช้มือสับนะ ใช้มีด ถ้าเป็นของไทยจะใช้เครื่องโม่

Q: แล้วความต้องการเค้ายังไง

A2: ส่วนใหญ่ความต้องการเค้ายังมันสับ

Q: แล้วเวลาเค้าสั่งมามีออเดอร์มั๊ย

A2: จริง ๆ เค้าต้องการมันแห้งมีผู้ประกอบการมาซื้อ เราซื้อมันขึ้นมาแล้วลูกค้าต้องการมันแห้งเราก็ขาดทุนมันก็เลยเป็นปัญหา แต่ถ้ามีโรงงานมาซื้อขึ้นเลยเราก็สะดวกเมื่อก่อนนั้นก็ทำแห้งดี มีคนไทยไปทำขึ้นเขมรก็เลยทำตาม

Q: ราคามันต่างมั๊ยคะ

A2: มันขึ้นซื้อถูก มันแห้งก็จะขายง่ายมันขึ้นส่วนใหญ่ไม่ค่อยอยากที่จะซื้อกัน

Q: มีมั๊ยคะนำมันหัวมาจากฝั่งนุ่น

A2: ทางนุ่นเค้าไม่ออกหนังสือให้

Q: อ้อ เป็นข้อจำกัดของทางกฎหมายด้วย

A2: เดี่ยวนี้เค้าไม่ขาย เพราะมันมีราคาแพง เค้าต้องการขายให้คนในประเทศเค้า ชาวบ้านเค้าไปซื้อมันขูดมาตากขายเลย เค้าเริ่มเปลี่ยนมุมมองของเค้า ของเราถ้ามีมันหัวไม่ทำอะไรมันหัวอย่างเดียว ถ้าเราเอามาสับนะแล้วเอามาขายอย่างนี้นะมีกำไร

Q: ราคต่างกันเยอะมั๊ยคะต่อกิโล

A2: มันหัวสมมติร้อยกิโลตากแล้วได้ 4 กิโล ซื้อกิโลละ 2 บาท 20 สตางค์ ซื้อร้อยกิโลเท่ากับ 220 บาท เราขายเป็นมันเส้นได้ 4 กิโล ได้ 250 บาท ถ้าสับแล้วตากเองจะได้กำไรเพิ่มขึ้น

Q: ถ้าหน่วยงานภาครัฐมาช่วยส่งเสริมทำให้เป็นการเพิ่มมูลค่าได้หรือไม่

A2: คนเขมรเค้าจะไปซื้อถึงไร่แล้วเอามาขายเองได้กำไร

Q: แล้วอย่างนี้ถ้าเค้าไปซื้อเอามาขาย เราไปซื้อของเค้ามาราคาเพิ่มขึ้นเยอะมั๊ย

A2: เราซื้อจากพ่อค้าทางนู้นอีกทีนึง ขายเป็นต่อ ๆ กันมา ถ้าเราขายอยู่ 6 บาท 50 สตางค์ เราก็ซื้อมาประมาณ 6 บาท 30 สตางค์ ถ้าเกิดมันแห้งก็ขาดทุนแล้ว

Q: ถ้าในอนาคตข้างหน้าเป็นเขตเศรษฐกิจอาเซียน คิดว่าสินค้าทางเขตเราจะสู้ได้มั๊ยคะในมุมมองของคุณ ไม่ว่าจะเป็นจำนวน ราคา คุณภาพ ต้นทุนการผลิต สามารถแข่งขันกับเค้าได้มั๊ย

A2: ถ้าพูดถึงมันสินค้าเค้าดีกว่าในเรื่องของดิน เค้าเพิ่งเริ่มปลูกได้ประมาณ 5 ปี ดินเค้ายังคืออยู่ การปลูกมันเนี่ยทำให้ดินมันเสีย สินค้าทุกตัวมีข้อเปรียบเทียบถ้าของเวียดนามดีกว่าก็ไปเวียดนาม ของเราก็คือมาของเรา แต่ข้าวเราเสียเปรียบเค้า เพราะเรารับจํานา เขมรเค้าทำข้าวทุกตัว แต่หอมมะลินะเค้าสู้เรา ไม่ได้ อะไรบางอย่างมันพุดยาก มาอยู่ทางนี้ก็ต้องทำตามเค้าทำตามกฎหมาย ถ้ามะโหระพิดก็โดน หน่วยงานชายแดนคนมาหาผลประโยชน์เยอะ คนที่อยู่ชายแดนนะลำบาก คนที่มองมานะเป็นเรื่องผลประโยชน์ ทำไมไม่เห็นมีใครมาเหลียวแล เสียภาษีเราก็ออมเสียดีกว่าไปเสียให้ผู้อื่น ปัญหาชายแดนตาพะยาขาดคนเหลียวแล

Q: ในเรื่องการค้าระหว่างชายแดน ในเรื่องของปัญหาการควบคุม การออกกฎหมาย เพื่อการอนุญาตในการค้าขายหรือว่าการขนส่งถ้ารัฐเข้ามาช่วย ได้อยากจะให้เปิดในส่วนพื้นที่ เช่น เรื่องข้าวที่ว่าการย้ายข้ามจังหวัดหรือการนำเข้ามาอะไอย่างนี้ไหมมั๊ยคะ

A2: ถ้าเป็นการค้ากับประเทศอื่นมีถูกต้องได้ แล้วเราก็จะได้เสียภาษีถูกต้อง แต่มันก็จะมีไม่ได้ ไม่ได้แบบไหนไม่ได้ยังไง

Q: ถ้าเปิดอาเซียนจริง ๆ จะดีมั๊ย

A2: เราไม่รู้ว่าการค้าจะคิดกันอะไร เค้าจะเสรีแค่ไหน ก็อาจจะมีส่วนส่งเสริมให้นำเข้า คือ ไม่ให้นำเข้าทั้งหมดก็เป็นได้ อย่างข้าวสารอาจจะให้เข้าเป็นบางชนิดอะไอย่างนี้ ไม่รู้เค้าจะออกกฎเกณฑ์อะไรขึ้นมา

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

Q: ประเทศเรากับประเทศเพื่อนบ้านก็คือมีการเปิดเขตการค้าเสรี ที่รวมกลุ่มกันตรงนี้ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และในอนาคตข้างหน้าอีก 2 ปี นี้มันก็จะเป็นการรวมกลุ่ม เป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนขึ้น 10 ประเทศคะ ที่เราอยากรู้ก็คือในส่วน ณ ปัจจุบันนี้ตะเกี่ยวกับ สินค้าด้านการเกษตร การค้าระหว่างเรากับประเทศเพื่อนบ้าน ในมุมมองของผู้ประกอบการที่ทำการค้าการเกษตรทั้งหลาย เช่น มัน ข้าว สัตว์ อาหารสัตว์ทั้งหลาย มุมมองตอนนี้เป็นอย่างไรร เกี่ยวกับการค้าชายแดนของบ้านเราคะ มีโอกาสเจริญก้าวหน้า เติบโตเชิงบวกยังงัยอะไรอย่างนี้คะ

A3: ความเจริญก้าวหน้าก็จะดีกับคนจน เกษตรกรตัวจริง การประกันราคามันก็จะแพงขึ้น แต่ทุกวันนี้ที่นี้บ้านเรา อย่างทุกวันนี้อย่างเค้าห้ามนำเข้าข้าวเข้า ถ้าหน่วยงานไปอยู่ทางอื่นก็จบ แต่ที่นี้หน่วยงานไม่เล่นงั้นสิ เล่นให้มาจับกลางถนน ถึงเป็นข้าวไทยเราก็อ้าปาก มันทำให้ข้าวไทยราคาตก หน่วยงานต้องไปดักตามแนวชายแดนไม่ใช่มาจับในที่บ้านเรา ใช่มัย ถ้าจับในที่บ้านเราเนี่ยมันทำให้สินค้าในบ้านเราเนี่ย พูดถึงใกล้ตัวนะ ข้าวเปลือกน่ะ อย่างโรงที่เค้ามาซื้อเรา โรงสีที่เค้าไม่เข้าโครงการเนี่ย เค้าต้องการมาซื้อของเรา 14 บาท ไปไม่ได้ เราต้องขายกันแค่ซื้อ 11 บาท ขาย 11.30-11.50 บาท สูงสุดขายได้แค่ 12 บาท ตรงนี้ ทั้ง ๆ ที่ราคามันจะไปอีก อันนี้พูดถึงในประเทศไทยก่อน ถ้าพูดถึงเปิดอย่างนั้นน่ะ มันก็คือในกลุ่มนายทุนใหญ่ ๆ อย่างเราแม่ค้าชายแดน คงไม่ได้ทำอะไรหรอก พอถ้าเป็นอย่างนั้นปั๊บเนี่ยนะ พวกบริษัทใหญ่ ๆ นายทุนใหญ่ ๆ ก็จะมีเจริญก้าวหน้าแหละ แต่ว่าเกษตรกรตามบ้านก็คือแบบเหมือนเดิมไม่มีผลได้ผลเสียหรอก

Q: แล้วอย่างนี้ทำเกี่ยวกับอะไรบ้างคะมีมันกับข้าว สินค้าเกษตรอะไรบ้าง

A3: ถ้าเป็นสินค้าเขมรก็จะได้แต่มันสับ

Q: หมายถึงที่นี้รับซื้อข้าวกับมัน มีอ้อยอะไรอย่างนี้ด้วยมัย

A3: ไม่มีคะ ฉะนั้นไม่ใช่ผู้รับซื้อตัวจริงหรอก เป็นคนรับจ้างตากมันเส้น ถ้าเป็นของนอกก็คือ รับจ้างตากให้เค้า แต่ถ้าซื้อมันหัวอย่างร้านอื่นเค้าซื้อ 2 บาท เราก้ไปช่วยชาวบ้าน 2.20 บาท แต่หมายถึงเปิดซื้อเป็นช่วง ๆ ช่วงละซื้อ 3 วัน หยุด 3 วัน พอเค้าขึ้นราคาตามกันแล้วได้ราคาที่เหมาะสมก็ปล่อยออกมา ถ้าพูดถึงเรื่องค้ากับต่างประเทศป่าไม่ค่อยรู้ แต่ว่าถ้าพูดถึงต่างประเทศอย่างป้านี้ก็ต้องหาเงินทุนไปกว้านซื้อชาวบ้านแล้วก็มากอยนายทุน คือย้ายถิ่นจากตรงนี้ไปอยู่ที่นั่น เพราะวัตถุดิบบ้านเรามันมีน้อย

Q: ทำมานานมานานหรือยังคะ

A3: ก็เกิดที่นี้พ่อแม่ทำอยู่ก็ทำมาต่อ ๆ กัน ประมาณ 40-50 ปี เป็นผู้รับซื้อของเกษตรกร จากชาวบ้านเวียนมาเวียนไปอยู่

Q: รายได้ต่อปีเฉลี่ยประมาณเท่าไรคะ

A3: บางปีก็ขาดทุน ปีที่แล้วขาดทุนขาดทุนข้าวไปติดลบ เพราะว่าซื้อ 14 ขाय 12 ติดลบ ข้าวเปลือกนี้ติดลบ 2-3 ปีนี้ติดลบ คาดการณ์อะไรไม่ได้ ถ้าเป็นรายได้ก็จะได้เป็นค่าตากค่าอะไรไปอย่างนั้น ถ้าจะไปซื้อถูกเค้าก็ไม่ขายเก็บไว้

Q: แล้วติดลบอย่างนี้ทางนี้หาเงินทุนที่ไหนมาล่ะคะ

A3: เซ็งสิ

Q: อย่างข้าวเนี่ยตอนนี้มันมีเรื่องของการจำนำ แล้วรับซื้อไหม้คะ แล้วก่อนหน้านั้นตอนที่ยังไม่มีโครงการรับจำนำมีการซื้อข้าวมาจากไหน

A3: อ้อชาวบ้านได้เต็ม เพราะว่ามีนายทุนมาซื้อ เจ้านี้มาถึงซื้อ 11 เจ้าหน้ามาถึงซื้อ 12 ชาวบ้านจะได้ราคา เราก็มเหมือนเดิม ได้ค่าตากค่าอะไรเหมือนเดิม

Q: ส่วนใหญ่จะเป็นตากไหม้คะ ไม่ได้เป็นคนหลักในการที่จะซื้อมาขายไปอย่างนี้

A3: ไซ้เหมือนเป็นที่รวม เค้าจะมาซื้อถ้าเค้ามาเราจะได้กำไร อันนี้ถึงจะมีราคา แต่ถ้าเราไปเอง ไปถึงก็คือ 1. ข้าวไม่ตรงคุณภาพข้าวปนมัน ข้าวไม่ 100% แต่ถ้ามาดูแลนะ เอากองนี้นะ เราถึงจะได้ราคา แต่ทุกวันนี้พ่อค้าคนกลางไม่มา ไม่มาก็เสร็จชวานาก็ขายของถูก คนซื้อก็แหงนหน้าแหงนหลัง แต่โชคดีที่ได้ปักอ๊ฟไปขายข้ามเขาเองทุกวันนี้ชาวบ้านนำข้าวขึ้นอีสานนะ ขึ้นปักอ๊ฟไปข้ามเขาไปก็ได้ราคา ถ้าอยู่แถวนี้ก็อย่างที่ป้าว่าอะแหละ ซื้อก็ไม่อยากจะซื้อซื้อแล้วก็ไม่รู้จะได้อำไรหรือขาดทุน มันหลายอย่างอะตรงนี้ แต่ถ้าพูดถึงการค้าต่อไปก็ต้องเตรียมหาเงินไปคอยซื้อของแล้วก็ส่งขายให้พ่อค้าคนกลาง

Q: เศรษฐกิจชายแดนของเราเป็นยังไง

A3: ชายแดนเรามีแต่เสียหาย เขตตาพระยานายทุนอยู่ยาก อย่างรถล้อก็ที่บ้านละคัน วิ่ง ห้ามรถพ่วงเข้า ถ้าวิ่งเตาะเจาะชายแดนจะเป็นอีเต๊ก เป็นวิถีชาวบ้าน ถ้าวิถีชาวบ้านแถวนี้หายไป ชาวบ้านแถบเราก็มีทางเดียวไปเป็นกรรมกรอยู่โรงงานนะ แต่ถ้ามีวิถีชาวบ้านนะคนจะไม่ไปก็อยู่

Q: แล้วตอนนี้ละประชากรของคนตาพระยาในพื้นที่มีเยอะมั๊ยคะ

A3: ถ้ามีวิถีชาวบ้านนะเยอะ แต่ถ้าไม่มีก็จะมีแต่คนแก่ คนแก่เลี้ยงเด็กอ่อนเพราะว่าพ่อแม่เค้าไปหาเงิน

Q: แล้วมันเส้นนะทำเองหรือเปล่า

A3: ให้เค้าเช่าที่ตากมัน เขมรซื้อมันหัวจากเราไปไม่ได้ คนพื้นที่ก็เป็นแต่ผู้ใช้แรงงาน ไม่ได้เป็นเจ้าของธุรกิจ

Q: แถวนี้ไม่ได้ได้เป็นผู้นำเข้าหรือส่งออกไหม้คะ

A3: นโยบายการค้าเสรีน่าจะไม่ได้เป็นประโยชน์กับชาวบ้านหรือ ทุกวันนี้นายทุนแถวนี้ก็ทำไม่ได้ต้องมาจากที่อื่น ปัญหาแถวนี้ ส่วนใหญ่จะไม่ได้เป็นเจ้าแก่หรือ ทางฝั่งเขมรแถวนี้เค้าทำเสร็จแล้วเค้าไม่ส่งเข้าไทยเค้าส่งลงแม่น้ำโขงเข้าไปจีนเลย

Q: อย่างคุณภาพของสินค้า เช่น มัน ข้าว ผังนุ่นกับฝังบึงต่างกันยังไง

A3: มันเค้าจะไม่มีสิ่งเจือปน เค้าไม่ได้ใช้เครื่องจักรเค้าใช้มือ แต่ทางจีนที่ได้หัวออกมาคือเค้าเข้าไปปลูก คนไทยเข้าไปปลูกแล้วจะคอยมันหัวมา

Q: แล้วอย่างนี้ไม่ผิดตัวกฎหมายควบคุมหรือคะ ที่ว่าเราห้ามนำเข้ามันหัว

A3: เค้าคงขโมยออกมาละมังทางนุ่น พูดถึงคุณภาพข้าวบ้านเราปีนึงทำได้ 2 ครั้ง แต่ข้าวหอมมะลิเค้าดีกว่าบ้านเรา

Q: ถ้าเรามีทุนขึ้นมามีโอกาสที่จะแข่งขันมั้ย

A3: ความรู้เป็นสิ่งสำคัญ ถ้าไม่มีนักวิชาการเข้ามาเราก็คงโดนโกงเหมือนเดิม จะทำยังไงให้คนของเรามีความรู้ก่อน

Q: แล้วที่นี้เรื่องของแรงงานมีปัญหามั้ย

A3: อีกปี 2 ปี จะไม่มีแรงงานหรือ ประเทศเค้าก็คนไม่เยอะ เคี้ยวต่อไปคนดำนาก็ไม่มีคนเกี่ยวก็ไม่มี

Q: แล้วจากรัฐบาลขึ้นค่าแรง 300 บาท เนี่ยที่นี้มีการเรียกร้องค่าแรงเพิ่มมั้ย

A3: เพิ่ม พอไม่เพิ่มมันก็หนีหมด

Q: จูงใจคนที่มาจากฝังบึงยังไงให้อยู่กับเรา เพราะพื้นที่ส่วนกลางเค้าก็ขึ้นค่าแรง 300 อย่างลานมันเนี่ยจูงใจคนที่อยู่ด้วยยังไงคะ

A3: ก็อยู่แบบพีแบบน้อง อยากกลับบ้านวันไหนก็กลับ ค่าแรงก็เรียกร้องไม่เหมือนคนไทยหรือ ครั้งหนึ่ง เพราะว่าอยู่ 3 วันกลับก็มี พวกที่อยู่นี้ก็คือมีครอบครัว พวกไม่มีครอบครัวก็ไปไกล

Q: พอเปิดเขตการค้าเสรีมีโอกาสหันไปทำธุรกิจอื่นบ้างมั๊ยนอกจากพื้นที่ให้เช่าและพื้นที่ตากมัน เช่นไปซื้อจากฝังบึงนั้น

A3: ทุนไม่ถึง

Q: อย่างนโยบายของรัฐบาลมีผลต่อผู้ประกอบการรายย่อยอย่างเช่นจำหน่ายข้าว ถ้าสมมติว่ารัฐบาลไม่มีการรับจำหน่ายข้าวแล้วปล่อยให้ไปตามกลไกตลาดผู้ประกอบการจะได้ประโยชน์มั๊ย

A3: ที่อื่นไม่รู้ละแต่ในเขตบ้านฉันเนี่ย เปิดรับจำหน่ายมากแต่ไหนก็แล้วแต่เขตนี้จะไม่จำหน่ายอะไรก็จะเก็บไว้ ที่จำหน่ายคือคนมีนาเยอะ

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

Q: ปัญหาและอุปสรรคในด้านผู้ประกอบการของไทยเกี่ยวกับสินค้าเกษตรอย่างไร หลังจากมีมาตั้งแต่อาฟต้าที่ว่า 0-5% และอาฟต้าก็จะมีการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงอยากรู้ถึงปัญหาผลกระทบ ก่อนอื่นอยากจะทราบข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลก่อน เช่น ชื่อ อายุ สินค้าที่ประกอบการ ประเภทของการนำเข้า หรือไม่ทราบว่ามีการนำเข้าส่งออกด้วยมั๊ยคะ

A4: มีค่ะ

Q: ก่อนอื่นขอสอบถามข้อมูลทั่วไปก่อนนะคะ ไม่ทราบว่าชื่อ-นามสกุลอะไรคะ

A4: ขอไม่บอกชื่อนะคะ

Q: อายุเท่าไรแล้วคะ

A4: อายุ 40 ค่ะ

Q: สถานภาพ ?

A4: สมรสแล้ว

Q: สินค้าที่ประกอบการ

A4: จำพวกมันสำปะหลัง

Q: อันนี้นำเข้า ส่งออก หรือทั้งนำเข้าและส่งออกคะ

A4: นำเข้าอย่างเดียว ไม่มีการส่งออก ส่วนใหญ่ส่งไปทางชลบุรี

Q: แล้วการส่งออกมีบ้างมั๊ยคะ

A4: ไม่ได้ส่งออกคะ

Q: ประเทศเรากับประเทศเพื่อนบ้านก็คือมีการเปิดเขตการค้าเสรี ที่รวมกลุ่มกันตรงนี้ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และในอนาคตข้างหน้าอีก 2 ปี นี้มันก็จะเป็นการรวมกลุ่ม เป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนขึ้น 10 ประเทศคะ ที่เราอยากรู้ก็คือ ในส่วน ณ ปัจจุบันนี้คะเกี่ยวกับ สินค้าด้านการเกษตร การค้าระหว่างเรากับประเทศเพื่อนบ้าน ในมุมมองของผู้ประกอบการที่ทำการค้าการเกษตรทั้งหลาย เช่น มัน ข้าว สัตว์ อาหารสัตว์ทั้งหลาย มุมมองตอนนี้เป็นอย่างไรร เกี่ยวกับการค้าชายแดนของบ้านเราคะ มีโอกาสเจริญก้าวหน้า เติบโตเชิงบวกยังไงอะไรรอย่างนี้คะ

A4: เมื่อก่อนการทำงานการค้าชายแดนมีโอกาสในการทำงานกำไรสูง แต่ปัจจุบันมี นายทุนมาจากกรุงเทพฯ มาลงทุนในจังหวัดสระแก้ว เรามีทุนน้อยโอกาสในการแข่งขันก็น้อย เราจะไปสู้อะไรกับนายทุนที่มีทุนมาก เมื่อก่อนดี แต่ปัจจุบันทำการค้ายากขึ้น เพราะมีข้อจำกัดทาง กฎหมายจำนวนมากว่าแต่ก่อน

Q: แล้วอย่างนี้ทำเกี่ยวกับอะไบบ้างคะมีมันกับข้าว สินค้าเกษตรอะไบบ้าง

A4: ถ้าเป็นสินค้าเขมรก็จะได้แต่มันดิบ เพราะประเทศกัมพูชาจะสับมันขาย เพราะได้ราคาสูงกว่ามันหัว

Q: หมายถึงที่นี้รับซื้อข้าวกับมัน มีอ้อยอะไรอย่างนี้ด้วยมั๊ย

A4: ไม่มีค่ะ ส่วนใหญ่ตอนนี้เป็นมันอย่างเดียว เพราะในการทำการค้าข้าวมีกฎหมายกำหนดค่อนข้างมาก และตอนนี้ประเทศไทยมีการรับจำนำข้าวของรัฐบาล ทำให้ราคาในประเทศไทยสูงกว่าประเทศข้างเคียง โอกาสในการแข่งขันน้อยมาก

Q: ทำลานมันมานานหรือยังคะ

A4: ทำมาประมาณ 10 ปี แล้ว แต่ปีหนึ่งก็จะมีช่วงในการทำประมาณ 3-4 เดือน

Q: รายได้ต่อปีเฉลี่ยประมาณเท่าไรคะ

A4: ก็ได้กำไรบ้าง แต่ไม่มาก ได้กำไรประมาณ 5% เงินลงทุน แล้วหักจากค่าใช้จ่าย ค่าคนขับรถ ค่าน้ำมัน

Q: มีขาดทุนบ้างมั๊ยคะ

A4: มีบ้างคะ แต่ไม่มาก เพราะเราไม่ใช่พนักงานขายใหญ่มีการลงทุนไม่มาก ทำให้เวลาการเกิดการขาดทุนก็ไม่กระทบมาก นอกจากนี้ เรายังมีการทำธุรกิจอย่างอื่นร่วมด้วย ตอนนี้ก็รับเหมาก่อสร้างเป็นบ้างครั้ง

Q: เส้นทางการค้ามันสัมปะหลังเป็นอย่างไรบ้างคะ

A4: ส่วนใหญ่รับซื้อในประเทศไทยเป็นมันหัว เพราะชาวบ้านไม่ค่อยชอบทำมันสับกัน เองง่ายไว้ก่อน อีกอย่างแรงงานในการสับมันน้อยเพราะส่วนใหญ่เข้าเมืองไปทำงานอุตสาหกรรม และอีกอย่างคนไทยเราไม่ขยัน ส่วนที่รับซื้อจากประเทศกัมพูชา จะเป็นมันเส้น เพราะกฎหมายไม่อนุญาตให้เราเอามันเข้ามา เนื่องจากกลัวจะกระทบกับผู้ประกอบการ/ สินค้าเกษตรของไทย เพราะมันสัมปะหลังของประเทศกัมพูชาจะมีคุณภาพมากกว่าเรา มีปริมาณแบ่งมาและที่สำคัญราคาถูกกว่าฝั่งของประเทศไทย ส่วนใหญ่เมื่อรับเข้ามาเราจะส่งไปที่ท่าเรือจังหวัดชลบุรีเลยไม่ค่อยมีการเอามาเก็บไว้ เพราะส่วนใหญ่ในการรับซื้อจะเป็นคำสั่งซื้อจากนายทุนใหญ่ในกรุงเทพฯ

Q: การขนส่งเป็นยังไงคะ

A4: ส่วนใหญ่เป็นขนส่งด้วยรถบรรทุก

Q: พิธีการศุลกากรเป็นอย่างไรบ้างคะ

A4: พิธีการศุลกากรมีขั้นตอนยุ่งยากขึ้น จริง ๆ ถ้ารัฐบาลอยากช่วยผู้ประกอบการก็ให้อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับพิธีการศุลกากร แล้วก็การดำเนินนโยบายของรัฐบาล ไม่ควรเข้ามาแทรกแซงมากนัก เพราะให้เป็นไปตามกฎไกของตลาด จะทำให้โอกาสในการแข่งขันของสินค้า

เกษตรของไทยมีมากยิ่งขึ้น

Q: นโยบายการค้าเสรีมีประโยชน์กับผู้ประกอบการมากมัยคะ

A4: นโยบายการค้าเสรีนั้นไม่ได้เป็นประโยชน์กับชาวบ้านหรือทุกวันนี้นายทุนแถวนี้ก็ทำไม่ได้ต้องมาจากที่อื่น ปัญหาแถวนี้ส่วนใหญ่จะไม่ได้เป็นเจ้าแก่หรือทางฝั่งเขมรแถวนี้เจ้าทำเสร็จแล้วเค้าไม่ส่งเข้าไทยเค้าส่งลงแม่น้ำโขงเข้าไปจีนเลย

Q: อย่างคุณภาพของสินค้า เช่น มัน ข้าว ฝักรุ่นกับฝักรุ่นต่างกันยังไง

A4: มันเค้าจะไม่มีสิ่งเจือปน เค้าไม่ได้ใช้เครื่องจักรเค้าใช้มือ แต่ทางจีนที่บุรีที่ได้ออกมาคือ เค้าเข้าไปปลูก คนไทยเข้าไปปลูกแล้วจะคอยมันหัวมา

Q: แล้วอย่างนี้ไม่ผิดวัตถุประสงค์ควบคุมหรือคะ ที่ว่าเราห้ามนำเข้ามันหัว

A4: ต้องขออนุญาตนำเข้าแล้วแต่กรณีไป แต่ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้านำเส้นมากกว่า ไม่มีการนำเข้ามาหัว เพราะเราต้องมาจับ ทำให้เสียเวลา และต้องหาแรงงานในการจับ ถ้าใช้เครื่องก็จะละเอียดกว่า ทำไปทำมาบางที่ขาดทุนได้ ตอนนี้ผู้ประกอบการของไทยก็จะใช้วิธีการไปตั้งลานมันที่ประเทศกัมพูชา โดยร่วมกับคนในประเทศกัมพูชา ปลูก รับซื้อมันหัว สับเป็นมันเส้นแล้วตากหลังจากนั้น ก็จะนำเข้ามาในประเทศไทย แล้วไปที่ชลบุรีเลย

Q: ถ้าเรามีทุนขึ้นมามีโอกาสที่จะแข่งขันมัย

A4: มีโอกาสแน่นอน แต่เราเป็นผู้ประกอบการรายย่อย ในการหาเงินทุนเยอะก็เป็นเรื่องยากเช่นกัน แต่จะมีส่งเสริมการค้าชายแดนแล้ว นอกจากเงินทุน เราต้องให้ความรู้กับผู้ประกอบการในพื้นที่ด้วย เพราะถ้าไม่มีความรู้เราก็ไม่รู้ว่าควรจะทำธุรกิจประเภทไหน อย่งไรความรู้เป็นเรื่องที่สำคัญมาก มันจะเป็นบันไดให้เราไปแข่งขันกับนานาชาติได้

Q: แล้วที่นี้เรื่องของแรงงานมีปัญหาหมัย

A4: อีกปี 2 ปี จะไม่มีแรงงานหรือประเทศเค้าก็คนไม่เยอะ เดี่ยวต่อไปคนค่านาก็ไม่มี คนเกี่ยวก็ไม่มี ต่อไปเค้าทำเกษตรที่บ้านเค้าเยอะขึ้น เศรษฐกิจดีขึ้น แรงงานก็จะกลับไปประเทศเค้าเหมือนเดิม เรายังจะไม่แรงงาน

Q: แล้วจากที่รัฐบาลขึ้นค่าแรง 300 บาท เนี่ยที่นี้มีการเรียกร้องค่าแรงเพิ่มหมัย

A4: เพิ่ม พอไม่เพิ่มมันก็หนีหมด จะมีแต่คนเก่าคนแก่ที่อยู่ด้วยกันมา ตอนนี้ก็จ้างแรงงานจากประเทศกัมพูชา มีประมาณ 10 คน

Q: จูงใจคนที่มาจากฝักรุ่นยังไงให้อยู่กับเรา เพราะพื้นที่ส่วนกลางเค้าก็ขึ้นค่าแรง 300 อย่างลานมันเนี่ยจูงใจคนที่อยู่ด้วยยังไงคะ

A4: ก็อยู่แบบพื้แบบน้อง อยากรกลับบ้านวันไหนก็กลับ ค่าแรงก็เรียกร้องไม่เหมือนคนไทยหรือ ครึ่งหนึ่ง เพราะว่าอยู่ 3 วันกลับก็มี พวกที่อยู่นี้ก็คือมีครอบครัว พวกไม่มีครอบครัว

ก็ไปไกล

Q: พอเปิดเขตการค้าเสรีมีโอกาสนั้นไปทำธุรกิจอื่นข้างม้านอกจากการรับซื้อมัน
สัมปะหลัง

A4: ก็ต้องดูก่อน เพราะถ้าเราแข่งขันกับนายทุนใหญ่ไม่ได้ อาจจะหันไปทำอย่างอื่น

Q: อย่างให้จังหวัดสระแก้ว หรือรัฐบาลช่วยเหลือผู้ประกอบการบริเวณชายแดน
อย่างไรบ้าง

A4: ถ้าเป็นไปได้ก็อยากให้จังหวัดสระแก้ว หรือรัฐบาลช่วยเหลือให้เรื่องของพิธีการ
ศุลกากร ให้มีความสะดวกมากกว่านี้ เพื่อส่งเสริมการค้าชายแดนให้มีการเจริญเติบโต และ
ผู้ประกอบการรายย่อยสามารถดำเนินกิจการอยู่ได้ ไม่ต้องนายทุนใหญ่มาแบ่งส่วนการตลาด
จนต้องปิดกิจการ